ALEXANDRU
STRUȚEANU

colivia

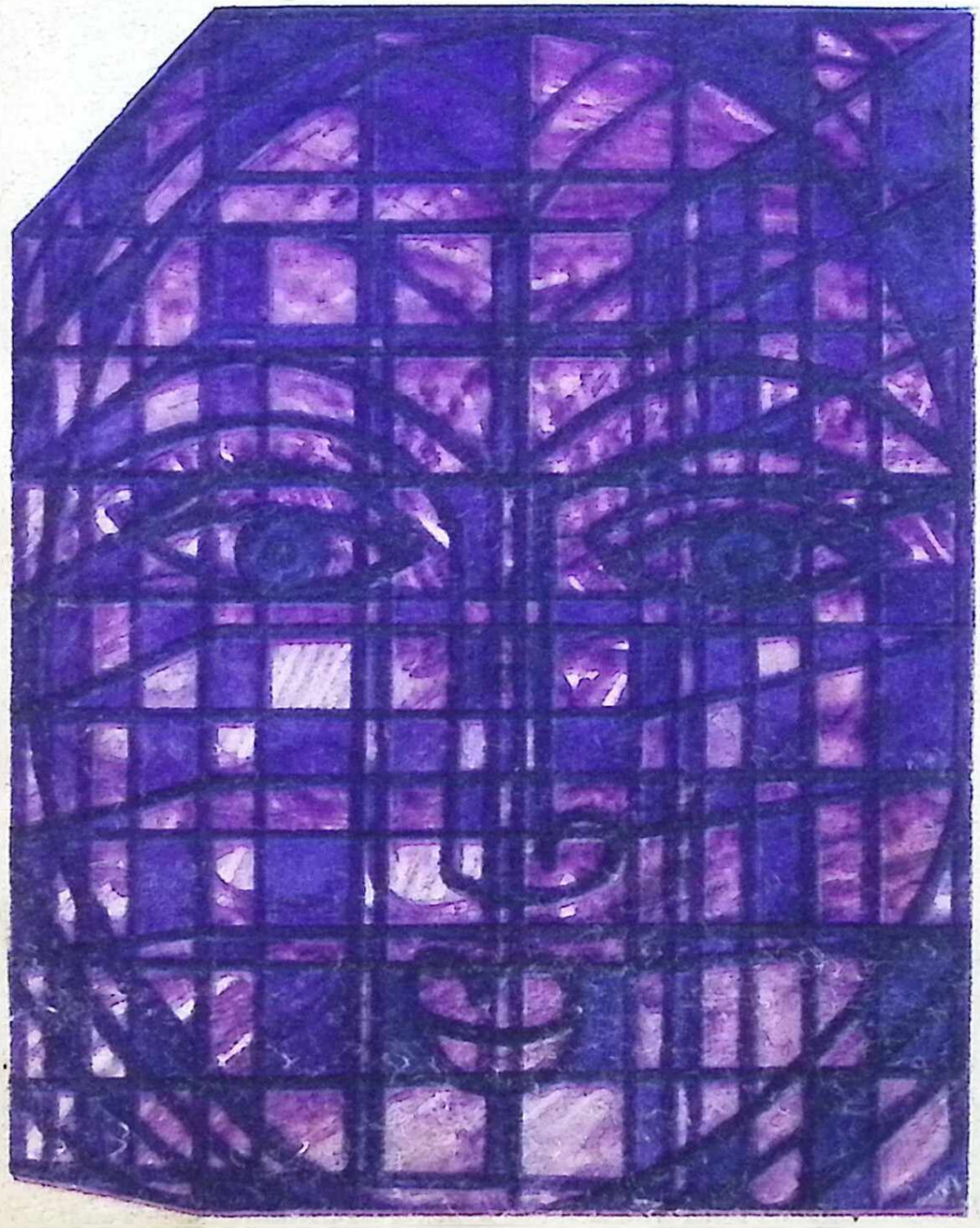

EDITURA ALBATROS

Coperta: ILEANA BRATU

ALEXANDRU STRUȚEANU

COLIVIA

EDITURA ALBATROS
1978

ALEXANDRU STRUȚEANU

•

COLIVIA

Personajele acestei cărți sunt imaginare. Posibilele asemănări dintre ele și persoane în viață sau decedate nu pot fi decît regretabile coincidențe.

REPORTAJ SENTIMENTAL

Vărului meu Fred

DELCU

I

În orăşelul acela sosisem noaptea, după o întîrziere a trenului de cîteva ore. Hotelul se afla pe partea gării, la capătul urcuşului unui drum nepietruit. Trăsura a oprit şi m-am dat jos. Globul rotund cu gaz, atîrnat deasupra intrării cu trepte, lucea galben. Literele de pe el se şterseseră pe alocuri, dar totuşi puteai descifra : HOTEL IMPERIAL. Înăuntru, portarul moţăia cu capul pus pe un ziar desfăcut. L-am trezit, întrebîndu-l dacă mai are vreo cameră liberă.

— 11, la etajul întîi. Aveţi privelişte frumoasă, soarele intră toată ziua în cameră.

— Sper să nu găsesc ploşniţe.

— Glumiţi, domnule, s-a cutremurat. Domnul Benedek m-ar pune să le înghit de vii.

Omul a dat tăblia mesei la o parte, şi ne-am suit la etaj. În fundul culoarului, a descuiat o uşă. Odaia era mică şi foarte curată. Un pat acoperit cu o pătură galbenă, sub care cearceafurile apretate străluceau de albeaţă, o noptieră cu lampă albastră, o chiuvetă frecată şi răsfrecată şi un dulap bătrînesc cu oglindă alcătuiau tot mobilierul. Pe jos, linoleumul cenuşiu era uns de curînd cu ceară şi şters cu îngrijire. Privirile mi-au căzut pe un portret-fotografie mărit, agăţat pe unul din pereţi : reprezenta pe un bărbat cu mustaţa răsucită, îmbrăcat în tunica simplă a vînătorilor de munte slovaci, de pe timpul fostului imperiu austro-ungar ; chipiul împenat îi da un aer marţial şi bătăios. Cu un deget vîrît într-una din cheutorile nasturilor lucitori, mă privea de pe perete, holbat şi curios, cu o căutătură extraordinar de vie.

— Cine e ? m-am întors spre portar.

— Domnul Benedek. Patronul.

— Şi ce rost are domnul Benedek aici ? Avem un rege, în ţara asta. Şi e şi mai frumuşel decît domnul Benedek al dumitale, mai ales cînd poartă beretă de străjer şi-şi ţine o mînă în şold.

— Domnul Benedek este o persoană bine, a spus încet portarul, uitîndu-se la mine dintr-o parte. Fotografia aceasta există în fiecare cameră, în acelaşi loc, pe acelaşi perete. Comandată pe timpuri, la Viena, domnule. Hotelul nostru este un hotel-pensiune, frecventat de asemenea numai de persoane bine. (La fraza asta, mi-a privit lodenul atîrnat pe braţ.) La mesele acestor persoane, pe cei favorizaţi îi serveşte chiar domnul Benedek, cu mîna lui. De sărbători, apare îmbrăcat militar şi împarte pişcoturi.

— I-auzi. E-n regulă. Scoală-mă mîine dimineaţă la şapte, cînd îmi aduci şi ceva de mîncare.

— Cafea, ceai, frişcă, smîntînă... cornuri cu nuci ?

— Pişcoturi.

Rămas singur, am deschis fereastra şi m-am rezemat de pervaz. Lumini clipeau la depozitele de cherestea din vale. Se auzea pistonul unui motor, păcănind înăbuşit. Noaptea de iulie era caldă şi înstelată. Trăsura venea din nou dinspre gară, a oprit în faţa hotelului, cineva s-a dat jos.

În hoteluri totdeauna adorm greu, ceea ce mă înconjoară mi se pare neprietenos şi rece în acelaşi timp. Lăsasem fereastra deschisă şi, învelit cu pătura galbenă, fumam. Camera s-a umplut curînd cu o adiere parfumată de scorţişoară : primisem ţigările de la un englez cunoscut în tren, era arheolog sau ceva de genul ăsta. Mă gîndeam la fruntea lui bombată şi la faţa cu aspect de *beefsteak* bine prăjit. Îmi mărturisise că „România îi place mai mult decît Bulgaria", din care tocmai venea. Nevasta îi rămăsese la legaţia lor din Sofia, unde avea un frate. Părea mulţumit că-şi vede de treburi singur, se ducea spre ruinele unor mînăstiri. „Trebuie acordată o foarte mică importanţă femeilor, dar să te emoţionezi privindu-le, şi să te admiri că pentru asemenea făpturi lipsite de substanţă încerci un sentiment atît de

agreabil cum e dragostea. *A pretty malicious sally, but awfully true, sir.* [1] Afirmaţia îi aparţine lui Barrés, iar eu mi-o însuşesc din plin.“ Şi asta, spus pe un ton extrem de serios şi cu un accent Oxford de mare calitate. Noaptea arunca un slab reflex stelar pe geamurile ferestrei lăsate deschise. Am auzit paşi pe coridor, vocea portarului, răspunsul ininteligibil al pasagerului întîrziat, venit cu trăsura cu care venisem şi eu mai-nainte. Uşa alături de camera mea s-a deschis... probabil că portarul îi istorisea şi celuilalt despre bravul său patron. După două sau trei minute portarul a ieşit şi a coborît scările. Apoi a trosnit patul, dincolo. Ţipătul decovilului se-nşuruba depărtat, în noapte, ce-mi plac mie ţipetele astea de tren, mai ales noaptea. Păcăniturile motorului cu pistoane se micşorau încetul cu încetul, şi curînd nu s-au mai auzit de loc.

1

La miezul nopţii, o detunătură m-a trezit din somn. Am deschis speriat ochii, şi mi-am dat seama că venea din camera alăturată, aceea cu vizitatorul sosit după mine. Am ieşit în grabă pe coridor. Alte uşi se întredeschideau şi ele, capete priveau înspăimîntate. Un tip îmbrăcat cu o pijama albastră în dungi, cu o plasă pentru păr bine potrivită pe frunte, holba ochii. Alături de el, o *donzelă* în cămaşă de noapte, prin decolteul căreia i se vedeau sînii albi şi mari, îşi freca pleoapele date cu cremă. Avea părul vopsit strident, în roşu.

— Ce e... ce s-a întîmplat ?

Cu picioarele vîrîte în nişte papuci murdari de lemn, portarul s-a oprit repede lîngă mine.

— S-a auzit o împuşcătură la numărul 12, răspunse tipul în pijama albastră.

---

[1] O remarcă încîntător de răutăcioasă, dar teribil de adevărată, domnule. (n.r.).

Fata de lîngă el păru să priceapă abia atunci despre ce este vorba — şi-şi duse iute palma peste gură, înăbuşind o exclamaţie. (Cu ocazia asta i-am observat unghiile lungi şi date cu o ojă de sînge.) În gest, cămaşa îi alunecă pe un umăr. Goliciunea cărnii albe se contură exploziv în bătaia becului cu gaz.

— O im...! spuse aiurit portarul. Se repezi la uşă, începu să ciocăne, apoi bătu cu pumnii. Plăcuţa de email cu numărul 12 căzu pe covorul roşu şi uzat. Cineva o ridică de jos şi i-o întinse portarului.

— Spargeţi uşa, strigă o voce.

Altcineva spuse :

— E pus zăvorul pe partea cealaltă.

Făcîndu-mi loc, m-am proptit cu umărul în uşă. Fata de lîngă tipul în pijama albastră m-a privit interesată. Sînii îi ieşiseră din cămaşa de noapte. Uşa a cedat şi a sărit din broască. Ne-am grămădit în prag. Odaia era la fel ca a mea, lampa era aprinsă. Trîntit de-a curmezişul pe pat, zăcea un bărbat complet îmbrăcat, cu picioarele atîrnînd. În mîna stîngă ţinea încleştat un revolver mic, ca o jucărie. Ochii bărbatului aţinteau calmi tavanul. Din tîmpla încărunţită lovită de glonte, un firicel subţire de sînge i se încolăcea pe obraz, ca o virgulă curioasă. Robinetul picura încet pe prosopul zvîrlit în chiuvetă. În cameră mai plutea încă, nedefinit, mirosul pişcător al prafului de puşcă. Fata cu păr şi unghii roşii a scos un scîncet, a tăcut imediat, tipul în pijama albastră o apucase de braţ. Omul de pe pat era mort, numai ochii-i deschişi păreau să mai trăiască pe obrazul palid, dar şi ei îngheţaţi şi severi. Îmbrăcămintea lui era sobră şi fără căutare : cravata se strîmbase într-o parte, una din aripioarele gulerului amidonat ieşea afară din vestă. La mîna în care ţinea pistolul, sclipea un buton mic de aur cu un *S* de onix încrustat în el.

Pasagerii îşi reveniseră din uluiala primei clipe. Exclamaţiile izbiră mortul în plin obraz. Dar el privea nepăsător tavanul. Portarul se oprise la picioarele patului şi pironea prostit trupul. Într-un tîrziu se întoarse, şi figura lui bleagă şi cumsecade se punctase de broboane de sudoare.

— Așa ceva, șopti gîtuit. Căutătura lui ni se plimba imploratoare pe chipuri. Își trecu limba peste buze. Așa ceva. Aici, la domnul Benedek.

Tipul în pijama albastră făcu un pas.

— Să se înștiințeze poliția, să se cheme un doctor.

— Da. Portarul ridică fruntea. Poliția, aici, la domnul Benedek. Ieri seară, cînd a coborît din trăsură, mi-a spus... Începu să miște din buze, ca și cînd ar fi încercat să-și aducă aminte ce vorbiseră. Era atît de liniștit.

Ceilalți se uitau la el, parcă așteptînd chiar să audă ce anume îi spusese mortul. Fata cu păr roșu își lungea gîtul peste spinarea celui dinaintea ei. Portarul se înfioră.

— Mă duc să-l anunț pe domnul Benedek. Doarme, o să-l trezesc din somn.

Cineva întrebă dacă hotelul are telefon. O doamnă în vîrstă se rezema de perete, suflînd precipitat. Îi venise rău. I s-a adus un scaun, dintr-o cameră. Capodul se desfăcu din cordon, și pulpele bătrîne și urîte se fleșcăiau pe scaun, ca o piftie.

— Înștiințează poliția, ridică tonul tipul în pijama albastră. Ce umbli cu domnul Benedek, ce poate face?

— Ne-aduce pișcoturi, îmi suflă la ureche un tînăr nebărbierit și slab. Ce tîmpenie.

Avea obrazul pistruiat și nasul extraordinar de ascuțit, ca un cioc care-i gata în orice clipă să-nhațe o pradă. Sub pielea gîtului, omușorul urca și cobora în vorbe ca un nod lemnos. Doamna căreia i se făcuse rău întreba cu voce tare: „A murit?“ Pe urmă, țipătul decovilului se auzi prelung, aproape de hotel. Fata cu păr roșu își aprinse o țigară. Fuma sprijinită de tipul în pijama albastră. Ieșisem cu toții din camera mortului. Tînărul cu cioc în loc de nas se scobi cu degetul mic în ureche — și și-l șterse de pantalonii pijamalei de finet. Mîna îi tremura.

— TOTUȘI, spuse cu o voce albă, și se opri.

Din fundul culoarului venea un bărbat îndesat, și el în cămașă de noapte, peste care-și aruncase un raglan verde uzat — pe cap cu o tichie mică de catifea. În spatele lui, bocănea din papucii de lemn portarul. Bărbatul se opri, își scoase tichia și se înclină adînc.

— Nu ve speriați. Vorbea cu un pronunțat accent german. Liniște, aste se cere. Liniște, mult liniște. Se duse la doamna bătrînă care sta pe scaun și-i sărută mîna. Înălțîndu-și trupul, își împreună palmele ca pentru o rugăciune. *Mein Gott,* mare superare pentru toți. *Polizei* va sosi imediat.

— Nimeni nu s-a atins de nimic. Portarul îl apucase de mîneca raglanului. Totul a rămas *la fel.*

Domnul Benedek tresări și păru că-și dă seama pentru întîia oară unde se află și, curios, pentru ce se și află acolo. Putea să aibe șaptezeci de ani. Părul ciudat, cenușiu și tăiat rotund pe frunte, îl avea ca la imperatorii romani. Obrazul roșcovan era fără zbîrcituri. Mustața cănită se vedea că fusese proaspăt scoasă din clamele de fixat pentru somnul de noapte. În picioare, purta papuci groși, cu talpa de pîslă. Brusc, chipul i se schimonosi. Privirile i se întoarseră spre ușa deschisă a camerii numărul 12. Picioarele atîrnind ale mortului se zăreau prin această ușă deschisă. Decovilul șuieră iar. Portarul tuși.

— La fel, repetă, și se uită la stăpînu-său cu o expresie chinuită.

Domnul Benedek se opri în pragul ușii. Mi-am dat seama că mortul din camera numărul 12 nu mai era tînăr... patruzeci de ani ? Cincizeci ? În moarte însă, obrazul lui părea nefiresc de tînăr. Umbra domnului Benedek, oprit lîngă pat, îi schimba culoarea ochilor deschiși, acum erau negri.

— *So.* Domnul Benedek se sperie de propria-i voce. Este mort, *nicht wahr ?* Pare așa serios.

— Ați chemat poliția ? se încăpățînă tipul în pijama albastră. Sau doctorul ? Poate nu e mort !

— *Bitte ? Ah, Polizei.* Am telefonat.

În aceeași clipă, o voce răcni în spatele nostru :

— Unde-i *puișorul ?* Faceți loc !

Sosise poliția, un comisar în vîrstă și pîntecos, și doi agenți, dintre care unul în civil. Agentul în civil își ținea pălăria dată pe ceafă. Comisarul mirosea îngrozitor a parfum ieftin, de mahala. Ceilalți doi miroseau a vin.

2

A doua zi la prînz, după ce am fost la Edelstein, am mîncat în grădina din spatele hotelului. Clădirea acestuia forma un fel de potcoavă, cu verandele de lemn afumat acoperite cu viţă sălbatică. Pe iarba tunsă mărunt erau împrăştiate mese şi şezlonguri. Pădurea cobora pînă aproape de peluzele înverzite.

O parte din pasageri mîncau în camere, dar majoritatea acelora pe care-i văzusem pe culoar noaptea trecută se aflau în grădină : tipul în pijama albastră, (acum învestmîntat într-un frumos complet alb de sport), fata cu păr roşu, într-o rochiţă de lînă în carouri, doamna care leşinase, tînărul nebărbierit şi slab. Toţi se pîndeau cu coada ochiului, „ce ziceţi de afacerea de aseară", spuneau aceste priviri. Într-adevăr, fusese o harababură de nedescris, odată cu venirea comisarului. Şi el şi însoţitorii lui erau beţi. Agentul în civil se aşezase pe dunga patului, lîngă picioarele mortului, şi privea tîmp camera, cu nişte ochi sticloşi de peşte. Apoi vărsase căznit pe linoleum, ştergîndu-se la gură cu dosul palmei. Comisarul începu să înjure. Se întoarse spre domnul Benedek.

— Şi cu ăştia ce-i ? Ce-i cu ăştia ? Toată lumea să treacă-n camere, aici nu-i bîlci ! Rămîne patronul şi portarul, dacă avem nevoie de careva, îl chemăm. Întorcîndu-se apoi spre agentul care se foia lîngă uşă, îi strigă : „Ai chemat doctorul şi pe procuror ? Sună-i, mă, sună-i mereu, pîn-ţi-o veni boala." Înclinat spre fata de lîngă tipul în pijama albastră, spuse unsuros : „Cuconiţa mea, nici chiar dumneavoastră nu puteţi rămîne, vă rog eu să..." A clipit cu subînţeles. Fata îi întoarse spatele.

Revenit la mine în cameră, mă trîntisem pe pat. Alburiul zorilor bătea în ferestre. Se auzeau uşi deschise şi închise în grabă, frînturi de vorbe, o voce — am recunoscut-o pe cea răguşită a comisarului :

— Am spus să nu vă mai foiţi fără rost ! Treceţi la dumneavoastră !

O altă voce, una sfioasă, bolborosi speriată :

— Mă duceam la cabinete...

Şi linişte. De alături se auzea conversaţia strangulată a celor cinci oameni care se învîrteau în jurul mortului. După o oarecare trecere de timp, se auziră paşi şi tonul comisarului sparse iar tăcerea :

— Aţi venitără ? A, uite-l şi pe domnul procuror. Să trăiţi. Dă-te-ncoa, doctore.

Totul mi se părea extrem de bizar. Mă aflam într-o cameră de hotel, în zori de zi. Alături de mine, se sinucisese un om... cine era ? De ce făcuse acest gest ? Am auzit rîsul gros al comisarului, urmat de şuierul robinetului de la chiuvetă. *Rîde imbecilul. Bruta.* Am luat o ţigară de pe măsuţa de la căpătîiul patului, dar cred c-am adormit cu ea în gură, uitînd s-o mai şi aprind.

Ziua s-a scurs apoi cenuşie şi apăsătoare pînă aproape de înserat. Orologiul din holul hotelului bătea rar sferturile şi jumătăţile de oră, stîrnind ecouri prelungite. Am rămas întreaga după amiază în cameră, punîndu-mi ordine în hîrtii, completîndu-le pe cele luate de la Edelstein. Din portofel a căzut jos o fotografie — şi ceea ce vroiam să las în urmă, amintirile pe care le credeam uitate de atîta timp, s-au ridicat ca un abur înainte-mi, şi mi-am dat seama că este mai uşor să *crezi* că ai uitat, cînd în fond nu se uită nimic, niciodată. Am pus fotografia la loc în portofel... ce rost avea s-o arunc sau s-o rup ? Ruptă sau aruncată, Ileana Manea rămînea acelaşi vis dispărut şi trebuind de mult să fie şi uitat. Îmi impusesem s-o uit, fiindcă nu mai avea rost să n-o uit. Am iubit-o, vroisem chiar să mă căsătoresc cu ea. Nu ştiu dacă ar fi fost o soţie bună — *bună* prin ceea ce obişnuit se înţelege aşa ceva. La vîrsta de atunci, consideram că şi dacă nu ar fi fost *bună,* faptul mă interesa prea puţin. Mă obişnuisem cu Ileana Manea, mi-a fost greu să mă despart de ea, să n-o mai văd, era deşteaptă şi spirituală, dar a fost necesar să mă despart. Mai bine zis, s-a despărţit ea de mine. Cam astfel se întîmplă cu dragostea : unul iubeşte şi celălalt se lasă iubit, apoi rolurile se inversează — altcumva atracţia sufletească s-ar perima, schilodi. Cred că ei îi plăcea mai mult să se

lase tot timpul iubită, nu voia să iubească. Or, nu s-a putut numai *așa*. Curios, cînd mă gîndesc, cum n-o pasiona literatura, nu simțea decît muzica, era și o pianistă excelentă, excelentă. Cînta în special Debussy și Chopin cu o grație și dăruire fascinante... *S-a stins și lampa grea, în arabescuri, / ce vagi fantasme filfîie-n fereastră ? / Și cine o să cînte mîine Grieg, Chopin, Saint-Saëns ? / Ce diavol mă va mai strivi, rîzînd, sub harpa lui albastră... ?* Într-adevăr, *ce* diavol. Dar toate astea erau moarte pentru mine, inclusiv versurile proaste scrise la nouăsprezece ani. Brusc mi-am adus aminte de celălalt mort, de alături, pe care-l ridicaseră abia spre prînz ca să-l ducă la morgă. Simțeam nevoia de aer, de mișcare. Jos, portarul m-a privit cu un fel de neliniște în ochi.

— Cînd vă întoarceți ?

— Iau masa în oraș.

— Da. Mare nenorocire. Se scărpină sub șapcă. Domnul Benedek este *deprimat*. Un hotel cu renume, ca Imperialul.

— S-a aflat cine este ?

— Nu, n-avea nici un act la el.

— Nu i-ai cerut identitatea ? Mie mi-ai cerut-o.

— Nu i-am cerut, domnule. A fost o mare greșeală. *Mortul* era grăbit, spunea că-i este somn și c-o să-mi dea actele a doua zi. Nu mi le-a mai dat. La noi vine lume bine, nu m-am gîndit că o să... Făcu un gest nelămurit. Iertați-mă, mie mi se pare că-l cunosc pe mort. Este o impresie, o amintire, care-mi spune că-l cunosc, că l-am cunoscut. Adăogă încet : M-am născut aici. Pînă în nouă sute optsprezece, cînd Ardealul a venit înapoi la români, am fost un fel de intendent la casele Szabó... un mic palat, în spatele barierii, nu mai este, pe locul caselor s-a extins fabrica de mucava, domnule. Înainte de război, băiatul lui Szabó a avut invitat la el un prieten, unul care toată ziua picta. L-am cunoscut. Ceva îmi spune că este pasagerul de la 12. Sau poate nu este... dar în buzunarele lui nu s-a găsit nimic, nici un act, doar o tăietură veche de ziar, care vorbea de o expoziție de tablouri : *Tăietura asta,* vedeți, se lovește, cum să zic. Invitatul domnilor Szabó picta. Și avea ochii ăștia albaștri.

— I-ai spus comisarului ?

— Nu.

— Spune-i.

Am ieşit afară. Se întunecase. La Cazinoul lipit de clădirea Băilor se auzeau viori, rîsete şi gălăgie. Chioşcul cu muzică din parc era gol. Şi aleile erau goale. Cîte o trăsurică jerpelită cu un cal luneca fantomatic pe caldarîmurile năpădite de ceaţă. Am intrat într-o cafenea, am cerut un coniac, ziare şi ţigări. Cafeneaua avea şi orchestră. Instrumentele scîrţîiau, mai puţin fals decît m-aş fi aşteptat, uvertura *Cavaleriei uşoare*. Erau pe terminate, cînd în cafenea şi-au făcut apariţia tipul cu fata de pe culoarul hotelului. Am avut prilejul să mă uit la ei mai bine, deoarece se aşezaseră la o masă în apropierea mea. Fata era drăguţă, cam vulgară după gustul meu, îşi privea însoţitorul cu o expresie obraznică şi de lehamite în acelaşi timp. Tipul părea scos din fire. Sta plecat peste masă şi-i vorbea repezit, făcînd gesturi scurte cu mîinile. Ea n-avea mai mult de douăzeci şi cinci de ani, el în jur de patruzeci. La un moment dat, fata începu să rîdă, tocmai cînd el îi spunea pe un ton enervat :

— ...veşnica ta cămaşă de noapte decoltată şi transparentă.

— Ba nu, c-o să le port de lînă, fiindcă aşa vrei tu.

— Te rog, vorbeşte mai încet.

— Mai tacă-ţi fleanca.

— Vorbeşte încet, ne-aude lumea. Îi apucă mîna şi expresia lui se făcu deodată rugătoare. Jeanette. Obrajii raşi cu îngrijire se înroşiseră. Lumina becului din tavan îi sticlea pe părul gominat, cu cîteva cute păstrate artistic de plasa de noapte. Jeanette, fii înţelegătoare.

Fata îşi scoase pudriera şi se privea în ea.

— Nu mă forţa să fac lucruri necugetate.

— Ce să-ţi spun. O să-ţi stea şi bine să le faci, şeri, pufni ea în rîs.

Am bătut cu inelul pe marginea tăvii. Chelnerul în vîrstă apăru drept, cu şervetul pe braţ. Purta monoclu negru la un ochi şi semăna fantastic cu Armand Călinescu... aceeaşi pieptănătură, aproape acelaşi smoking, dacă nu l-aş fi ştiut conducînd guvernul, puteam crede că a venit special din Bucureşti să mă servească pe mine. Cînd îmi adusese cele comandate nici nu m-am uitat la el.

— Nu sunteţi de aici, mi-a întins nota. Am remarcat imediat.

— Nici nu e prea greu, într-un tîrg cu o singură cafenea.

— Nu din pricina fizicului sau a îmbrăcăminţii dumneavoastră am spus asta. Acum, aici, nimeni nu bate cu inelul să ne atragă atenţia. Ne cheamă pe nume.

— Iartă-mă.

— Şi eu băteam pe timpuri, domnule. Cu o şevalieră de aur şi înainte de noua mea meserie. Înainte am fost căpitan în armata austriacă.

Discuţia luase o turnură cît se poate de insolită. M-am ridicat în picioare.

— De-aceea scrii probabil şi atîta de frumos, am spus cu un zîmbet voit prietenos. Nu, păstrează restul.

— Mulţumesc, s-a înclinat o părere. Staţi la hotel?

— La Imperial.

— Bietul Benedek. Tocmai lui să i se întîmple. A fost la mine în regiment. Cred că n-o să mai aibe somn pentru multă vreme. Bună seara, domnule. Petrecere frumoasă, orăşelul este mic, dar atrăgător, băile sunt foarte bune pentru circulaţie, cazinoul este de prima mînă, a mai decăzut... eh, cîte perechi de cărţi am uzat eu acolo — d-asta sunt acum şi în local. Vă salut cu respect.

Pe bulevard, trecătorii se răriseră. Mirosea a ploaie. Cofetăria din centru se pregătea să închidă cînd am trecut pe lîngă ea. Am intrat să cumpăr nişte pesmeţi. Este o stupiditate, dar îmi place să stau în pat pe întuneric, să fumez şi să ronţăi pesmeţi. Îmi liniştesc nervii. Unica vînzătoare, o femeie matură, m-a privit cu interes. Într-un colţ cînta un patefon cu pîlnie. Mi-a cîntărit cu acelaşi interes iscoditor şi punga cu pesmeţi *de chimen.* Ochii ei mă întrebau fără vorbe cine sunt, doi ochi mari, frumoşi şi grei, cu gene lungi. Romanţa cîntată la patefon era imbecilă şi tremurător-graseiată de vocea lui Moscopol, care iubea femeia cînd e femeie, ce idioţenie. În drumul spre hotel, nu ştiu de ce, deşi mă gîndisem la Ileana Manea şi la un trecut ce nu avea cum să mă bucure, n-aş putea spune că starea mea sufletească era din cele mai proaste. Doar sinuciderea necunoscutului mă tulbura puţin, ca orice moarte, în special una neînţeleasă.

II

După ce a tras oblonul cofetăriei şi a încercat lacătul, Maria a pornit încet spre casă. Locuia la marginea tîrgului, în cartierul german, chiar lîngă rîu. Erau acolo cîteva străzi liniştite, populate de tei şi castani crescuţi în voie, cu multe grădini şi case vechi învelite în ţiglă. Tot acolo se afla şi fabrica de mucava, mărită şi modernizată în ultimii ani. În fiecare dimineaţă, sirena ei o trezea, îi trezea şi pe alţii la muncă. Fetele din cartier purtau cozile împletite cu panglici, iar băieţii pălării verzi cu pene. Ca în tinereţea ei. Şi tot ca în tinereţea ei, duminicile se strîngeau toţi la popicăria lui Hebner de pe malul rîului, beau bere şi cîntau din muzicuţe de gură. Coborînd bulevardul, a văzut ferestrele luminate ale Cazinoului şi a auzit bubuitul tobelor, era bal, muzica regimentului începuse *Valurile Dunării*. Nu se simţea bine, o încerca o sfîrşeală... vîrsta, oboseala. Acasă, doamna Stein sta în poartă. De cînd se mutase în fosta casă a copilăriei ei, doamna Stein sta mereu serile în poartă. „Îmi place să mă uit la lună, dragă. Cînd iese deasupra castanilor, parcă aud Lacul lebedelor". Şi ei îi plăcea să se uite la lună, dar nu în seara aceea. În cofetărie, întreaga zi nu se vorbise decît de sinuciderea de la Imperial. Povestea îi făcuse rău, nu-i plăcea să audă vorbindu-se de moarte. Dar trebuise să audă frînturile de conversaţie excitată ale celor din cofetărie, patefonul cînta, ea tricota la casă şi era obligată să asculte ce se vorbea, n-avea ce face. Un client îi spusese că numai Dumnezeu are drept de viaţă şi de moarte asupra oamenilor : „D-aia e Dumnezeu". Pe om îl ştia, lucra ca măcelar, în piaţă. Figura lui roşie era strașnic de indignată. „Dacă fiecare,

cînd ne vine pe chelie, ne-am spînzura şi ne-am împuşca, în loc să ne vedem de viaţă, bună, rea, unde am ajunge ? Am dispare, lumea ar stăpîni-o gîndacii şi animalele". „Ar fi prost pentru Hitler", a spus altul, „fiindcă lui nu-i trebuie gîndaci şi animale, îi trebuie oameni, să-i supună şi să facă războaie cu ei". Valika spusese asta, era ceh refugiat şi alţii spuneau că umblă şi cu sindicatele clandestine. Celălalt nu i-a răspuns. A zmucit dispreţuitor din nas, a cerut un cataif şi l-a mîncat ca un adevărat stăpînitor al lumii acesteia, diferit de gîndaci şi animale. (Expresia de pe chipul lui, mînjit pe buze cu frişcă, păstrase aceeaşi indignare, dar ceva mai *îndulcită.)*

— Ai auzit ? i-a spus doamna Stein în poartă. S-a împuşcat un necunoscut la Imperial. Face anchetă poliţia, n-are nici un act la el.

— Am auzit.

La ea în cameră, s-a lăsat pe pat. O durea uşor inima — şi atunci s-a lungit pe spate. *Şi ea vroise demult să se omoare... ce ar fi rezolvat ?* Cîteva minute stătu aşa trîntită, apoi se ridică, trecu în bucătărie, aprinse lampa cu gaz şi-şi puse de un ceai. Cînd apa dădu în clocot, stoarse o coajă de lămîie în ceaşcă, îşi unse o felie de pîine cu marmeladă. De undeva de foarte departe, un chip la fel de depărtat apăru brusc pe peretele la care se uita întotdeauna cînd îşi bea ceaiul, se desprinse de acolo şi se aşeză în faţa ei la masă.

1

Fusese o zi ca oricare alta, din punctul ei de vedere însă, o zi deosebită : zece aprilie 1914, ziua în care împlinea optsprezece ani. Fusese deosebită şi pentru că în ziua aceea a plîns, invitase după amiază două prietene şi greşise tortul. Primul ei tort. O mai scosese din sărite şi prezenţa lui Ştefan, fratele ei, proaspăt student la medicina din Pesta, îmbrăcat în haine noi şi cu cămaşă de mătase, care o luase peste picior.

— Tîmpitule, i-a zvîrlit cu demnitate.

Se dusese în salonaş, şi doar acolo, căzută pe o canapea, a început să plîngă în hohote. Aşa a găsit-o domnul Verdes, întors de la cafeneaua din centru unde jucase biliard cu un prieten.

— Ce-i, fato ? De ce plîngi ?

(Domnul Verdes le spunea rar pe nume, atît ei cît şi lui Ştefan. Doar cînd era supărat le rostea numele, apăsat, cu o intonaţie specială, prevestind furtuna care va să vie. Altfel, nu-i scotea din : „fato" şi : „băiatule". Mai adesea, lui Ştefan îi spunea „nătîngul tatii".)

— I s-a ars tortul, răspunsese în locul ei doamna Verdes, şi are invitaţi. Azi e ziua ei, n-ai uitat.

Sigur că tatăl ei uitase, uita în fiecare an.

— Cu puşculiţa cum stăm ? a oftat el. Ţi-am rămas dator ?

A încetat să plîngă ca prin farmec, s-a ridicat într-un cot.

— Cinci pengö.

— Cinci ? Domnul Verdes o privise bănuitor.

— Cinci, întărise mama fără convingere.

— Uite cinci pengö pentru puşculiţă, şi încă cinci pe deasupra, că e ziua ta. Şi să nu mai spuneţi c-am uitat, nu uit niciodată aniversările de familie.

În bucătărie, aşezat cu grijă pe un scaun pe care aşternuse un ziar, cu picioarele întinse şi ţepene, să nu i se strice dunga pantalonilor, Ştefan îşi curăţa unghiile cu un briceag micuţ.

— Am bani să-mi cumpăr tort de la cofetărie, i-a strigat. Stai acasă după masă ?

— Sunt sătul de ciripitul vostru. Mă duc cu Haas la *foot-ball*.

— Vine şi Olga după masă, i-a spus insinuant din uşă, cercetîndu-i iute obrazul. *Fără* fratele ei.

— Şi ce ? Dar dacă vrei să vii cu toate iepele astea să mă iei de la *match*...

Tonul lui era cam nesigur.

Cu jacheta pe umeri, Maria a alergat iute în centru. Ziua era plăcută, înfloriseră pomii şi peste garduri li se

revărsau florile, ca aripile unor fluturaşi. Primăvara i-a umplut sufletul tînăr de o bucurie neţărmurită, totul era atît de frumos în jurul ei. În colţul străzii, fratele cel mare al lui Lang şi-a scos şapca :

— Încotro, păpuşică ?

Nu-i putea suferi pe băieţii Lang. Erau obraznici şi golani, crescuţi fără mamă, îşi abandonaseră şcoala. Tatăl lor ţinea o librărie, chiar lîngă cofetăria unde se ducea ea să ia tortul. Cel mai mic dintre fraţi, Elemer, vindea în librărie şi parcă era mai cumsecade. Parcă, dar era aceeaşi pramatie ca şi fraţii lui. Cînd te duceai să cumperi vreo carte, te punea să te sui pe scară şi să ţi-o aleagă singură din raft, prilej ca să ţi se uite pe furiş sub fustă. Nu răspunsese la interpelarea lui Lang cel mare.

— O-ho, îi strigase el din spate, vezi că-ţi cad ciorapii !

S-a făcut roşie de furie, plecase în grabă de acasă, şi nu-şi mai pusese ciorapi. Gluma i se păru scîrboasă — aproape i-a fost ruşine de picioarele ei albe la care se uita acum derbedeul din dosul ei. S-a oprit şi i-a ţipat :

— Am să te spun lui Ştefan să-ţi mute fălcile din loc !

Fugise supărată spre cofetărie, ţinîndu-şi fusta cu amîndouă mîinile. În cofetărie o servise chiar Hatvany-senior la alegerea tortului.

— A, este ziua dumitale. La mulţi ani, să fie primul din cele o sută pe care le vei cumpăra de la mine, sau mai bine zis de la băiatul meu, că eu o să fiu oale şi ulcele. Eh, dacă-i ziua mătăluţă, facem altceva, drăgălaşă domnişoară : îţi scriem numele frumos, cu vanilie... Maria te cheamă, da ? Perfect, la trei îl ai acasă. Omagii părinţilor dumitale. Da, patru pengö cincizeci. Sărut-mînuşiţele şi încă o dată la mulţi ani. Să-l mîncaţi sănătoşi şi să ne ferească Dumnezeu de rele şi de război.

A vrut să plece şi s-a răzgîndit.

— Aş vrea prăjitura aia cu glazură. O mănînc aici.

Înghiţind încet tarta, sufletul i s-a umplut din nou de bucuria încercată şi cînd plecase de acasă. Era primăvară şi-i părea bine că era. S-a uitat pe stradă, prin uşa deschisă. Caldarîmul lucea în pete galbene de soare, un stol de vrăbii ţopăiau şi se certau prin mijlocul drumului.

Domnul Karady trecuse încet spre farmacie, dînd din cap cum îi era obiceiul. Între toate astea, ea se simţea ca un mînz care se bucură de cerul albastru, de libertate şi lumină. Afară se scuturau florile din pomi, iar aerul renăscut şi parfumat îi strecura fiori necunoscuţi prin inimă. A lăsat restul de la bani pe tavă, vroia să fie darnică, era ziua ei şi ea, nespus de fericită. Ieşise în stradă şi cotise colţul librăriei, cînd a auzit nişte paşi grăbiţi în urmă.

— Domnişoară !

A întors capul. Băiatul oprit în faţa ei era înalt, cu faţa arsă de soare.

— Ţi-ai uitat jacheta.

Îi întindea jacheţica de lînă fără mîneci. A roşit uşor.

— Mulţumesc. Dar mi-ar fi trimis-o domnul Hátvany acasă.

Şi-a dat seama că spusese o nerozie, el nu putea să ştie că urma să i se trimită un tort de acolo. Şi-a alungat imediat gîndul. Fugise după ea cu jacheta, însemna că *fusese* în cofetărie şi auzise discuţia ei cu cofetarul. Cofetarul vorbea destul de tare, zbiera cuviincios, aşa făcea întotdeauna, parcă se adresa unor surzi. L-a privit pe furiş. Avea ochi albaştri şi părul blond. Trăsăturile chipului erau însă hotărîte şi lăsau să se întrezărească umbra aceea nedefinită care desparte pe un băetan de un bărbat, căci n-avea mai mult de douăzeci şi doi, şi trei de ani. *O mutră necunoscută. Nu l-am mai văzut pe aici, poate este unul din cei veniţi cu foot-ball-ul.* I-a întins mîna şi i-a spus iar (nu înţelegea de ce) :

— Mulţumesc.

El i-a ţinut-o strîns. O sclipire se aprinsese în pupilele lui albastre.

— Pot să te duc pînă acasă ?

Cum îndrăznea... nici n-o cunoştea ! Şi o mai ţinea şi strîns de mînă. Dacă-i vede cineva... uite-l pe domnul Karady, vine spre ei. Se zmucise şi o luase la fugă.

Pe urmă, s-a oprit ruşinată. De ce fugea ? Şi-a încetinit paşii şi înainte de a traversa bulevardul, a privit înapoi.

Băiatul rămăsese în acelaşi loc şi se uita după ea.

2

După amiaza a fost plăcută şi amuzantă.

Olga şi Elizabeta au venit împreună, iar mai tîrziu, deşi n-o invitase, a venit Roszi Morawets, *împreună* cu dinţii ei cu strungăreaţă. Au mîncat tortul, au glumit şi au rîs pînă aproape de orele şase. Doamna Verdes le-a dat prăjituri de casă, iar domnul Verdes a apărut încurcat, cu o sticlă de vin înfundat şi un sifon. Le pusese pe colţul mesei, căutîndu-se prin buzunare după briceagul cu tirbuşon.

Fetele au înconjurat-o cu paharele pline, strigînd şi sărutînd-o care mai de care. Olga le-a cîntat la pian.

— Cîntă imnul naţional, spusese, Roszi. Sau *După bătălia de la Solferino*, că ai mulţi başi. Celelalte sîsîiseră : „Taci, ştii că se supără".

Olga le cîntase însă Chopin, şi ea s-a gîndit la băiatul care-i adusese jacheta din cofetărie. Cînd au auzit sirena fabricii anunţînd încetarea lucrului, au hotărît să se plimbe prin parc. Iar ajunse pe bulevard, n-au mai rămas decît ea şi Olga. Au pornit de braţ, spre stadion. În micile ronduri cu flori din jurul castanilor înfloriseră panselele. Bulevardul era plin de lume, în grădina publică se aprinsese gazul aerian, muzica sfîrşea marşul de adio. Parcul se afla lîngă gatere, în lunca rîului. Şi parcul era plin de mulţimea de pe stadion, ce se revărsa zgomotoasă. L-au găsit cu greu pe Ştefan, la o masă de prieteni, în bereria din pădure. Se aşezaseră şi ele la masa aceea, băieţii le-au oferit bere şi cornuri cu sare. Se plictiseau de moarte cu ei, vorbeau doar de jocul pe care-l văzuseră. Ea s-a uitat la un moment dat spre mesele de lîngă jocul de popice. Băiatul blond şi cu ochi albaştri tocmai lua loc la o masă. În clipa în care a zărit-o, un zîmbet triumfător ii înflorise pe buze. Ea i-a întors imediat spatele, dar n-a rezistat să nu se mai întoarcă iarăşi... scosese din buzunar un bloc-notes şi o desena.

— Hai să plecăm, a spus tare, ca să se audă şi la masa de lîngă popice. M-am plictisit.

Li se făcuse plata cu mare întîrziere, din pricina înghesuielii din grădină, în fine s-au îndreptat cu toţii spre

ieşire. Ea mergea înainte, cu Olga. Au trecut pe lîngă masa băiatului blond. Rezemase bloc-notes-ul deschis de halba cu bere. Pe bloc era desenat ceva, dar ea nu se uitase, rîzînd şi vorbind tare cu Olga.

Maria tresări şi-şi dete seama că ceaiul se răcise. O să bea altul cînd o să se întoarcă de la fabrică Kurt. Tot trebuia să-i dea să mănînce. Poate ar fi bine să-şi continue tricotatul, la cofetărie abia încropise două-trei rînduri. Scoase din sacoşă începutul de *sweater*. *Unu pe faţă, unu pe dos*. Ei... dacă a apucat-o aşa, să se gîndească la lucrurile ASTEA, atunci să se gîndească. *Unu pe faţă, unu pe dos*. Dar cum de-şi amintea cu atîta precizie fiece amănunt... ? S-au scurs ceva ani. Sînii de atunci s-au muiat, coapsele s-au îngroşat... buzele curate s-au murdărit ca orice buze îmbătrînite de femeie. Orăşelul a şi înghiţit-o definitiv într-însul, ca într-un album cu fotografii insipide de familie. Nici un obraz cunoscut, afară de cîţiva oameni neînsemnaţi şi în tinereţea ei, nici un Hátvany, nici o Olga, Roszi sau Elizabeta, nimic, nimic. În locul lui Hátvany, care-i dorea să mănînce o sută de torturi de la el, *este ea*, Olga a dispărut definitiv în Chile, unde plecase imediat după războiul cel mare. Roszi îi mai scria rar din Mindszent : trei copii şi un bărbat fără o mînă. Din război. Ştefan murise pe frontul galiţian, domnul Verdes murise cum murise..., mama ei se prăpădise în o mie nouă sute douăzeci. Românii umpleau şi conduceau tîrgul, şi normal... totul era altfel. Şi ea îmbătrînise pe nesimţite. Cine s-o fi omorît la Imperial ?... Cîndva, de mult, Imperialul era ţinut de o femeie, *madame* Şirí. Pe stradă, şi-o arătau toţi cu discreţie. *Madame* Şirí umbla în rochii lungi de tafta neagră, cu o pălărie cu voaletă mov. Ei i-o arătase Ştefan, i-a spus că Imperialul este un hotel cu fete, bărbaţii din tîrg pomeneau de el cu multă bunăvoinţă. Noul lui proprietar venise din Cehoslovacia, un caraghios, cu ritualuri de adevărat maniac. Pe fi-sa o văzuse o singură dată, în grădina publică, stînd la soare într-un cărucior. O femeie oloagă din naştere şi cocoşată. *Unu pe faţă, unu pe dos*... o mai fi existînd pe undeva ACEL Peter Sarmany... ?

3

Ştefan nu vroise să se plimbe cu ele pe bulevard, preferase să meargă cu prietenii lui la cafenea, să-i vază pe sportivi la banchet. Mai vorbea şi fostul lor profesor Kun, susţinător înfocat al echipei locale, doar ca să-i auzi bîlbîiala şi făcea să te duci.

Începuse să se întunece pe nesimţite. Ea şi Olga se aşezaseră pe una din băncile de lîngă primărie. Au tăcut mult timp. Lumea trecea mereu în sus şi-n jos, ceasul primăriei a bătut o dată : şapte şi jumătate. Soneria cinematografului de pe partea cealaltă a străzii ţîrîia cu insistenţă, chemînd spectatorii la ultimul program.

— ...Ce viaţă mai are şi orăşelul nostru, a spus Olga. Cîteva căsuţe aşezate lîngă rîu, o adunătură de oameni care se-nvîrt în acelaşi mic spaţiu, se miroase, se adulmecă, mîrîie sau dau bucuroşi din coadă. Nici un băiat ca lumea, nici o distracţie mai de doamne-ajută. Parcul, grădina, şcoala, cinematograful unde nu-l vedem decît pe Charlot, acasă la tine, la Roszi sau Elizabeta. Tata spune că la Cluj nici nu ştii pe ce să-ţi opreşti ochii... cazino adevărat, nu ca ăsta de aici, localuri unde se dansează şi se cîntă, teatru. Martha Bezi, care aici a făcut furori, ţii minte, la Budapesta joacă pe o scenă cu cortina ţesută în fir de aur... în fir de aur, Jesus-Mária !

Ce bine era în micuţul lor orăşel, se gîndea ea. *Nopţile sunt liniştite, cînd înfloresc teii pe bulevard şi în grădini e o nebunie. Uite, chiar banca asta e minunată, în felul ei. Mirosul violetelor mă face să plîng. Şi pădurea din luncă... trebuie să fie zarvă mare la bereria din ea — şi eu am împlinit azi optsprezece ani, Olga, totul este frumos, plăcut şi odihnitor.* Spusese în schimb :

— Să mergem, Lizi, ne aşteaptă cu masa.

A dus-o pe Elizabeta pînă la poartă. Felinarul cu gaz lumina peretele casei nepretenţioase în care sta prietena ei. Prin jaluzele se vedea sufrageria cu mobilă neagră şi lucitoare. Domnul Largeczki citea un ziar. Mama Elizabetei cosea la maşină.

— Pe mîine, Mitzi.

S-au sărutat pe gură, și ea suise încet strada bolovănoasă. A dat colțul și s-a oprit, cu o mică exclamație de spaimă. O umbră înaintase brusc spre ea. Intrat în aura de lumină a felinarului, l-a recunoscut : băiatul blond. Se imobilizase la un pas de ea.

— Din pădure te urmăresc. Nu putem sta de vorbă, aici, sub felinarul ăsta. Dă-mi voie să te duc pînă acasă. Vreau să-ți spun ceva.

— Ce să-mi spui, a șoptit.

— Că-mi placi. Îmi placi de cînd te-am văzut în cofetărie.

Întinsese mîna spre ea. S-a ferit. Dar el o apucase strîns de braț. S-a zbătut și a fugit.

— Domnișoară, a auzit în urma ei.

Strigase atît de tare, că a trebuit să se oprească, la cîțiva metri începea bulevardul și lumea.

— Ești prea sperioasă. Rîdea, cu un rîs straniu, sau cel puțin așa i se păruse ei, atunci. I-a întins o foaie mică de hîrtie. Ți-am făcut un desen la bererie. Ia-l. Cînd te mai văd ? Mîine ?

— Niciodată !

Dar brațele lui o înlănțuiseră lacome. A sărutat-o lung pe buze, sărutul acela o durea și o violenta în același timp, în tot ce avea ea mai intim și delicat. Gemuse, îmbrîncindu-l cu putere, apăsîndu-și palma peste gura rănită. Fugise din nou, și din nou a strigat tare după ea :

— Te aștept la cinci, în holul cinematografului !

La masă a fost tăcută. Ștefan nu sosise încă. A așteptat cu înfrigurare clipa cînd va rămîne singură la ea în odaie — îi era teamă ca paloarea obrazului și mutenia aceasta să nu stîrnească bănuieli și curiozitate, *mai ales că era și ziua ei.* În cameră s-a dezbrăcat repede și s-a strecurat sub plapumă. O dureau buzele și tîmplele. Nu era șocată, n-ar fi fost întîiul sărut primit de la un băiat. Dar sărutul din seara aceea fusese un altfel de sărut. O tulburare necunoscută punea pe-ncetul stăpînire pe ea, în ea... ce era asta, și *de ce* ?

4

În ora de germană de a doua zi, Elizabeta a înghiontit-o pe sub bancă.

— Ce-i, scumpo ?

A revenit cu greu la realitate, nici nu auzea sporovăiala domnişoarei Schönfeld care le declama cu patos versuri de Goethe. Sta cu ochii pironiţi pe fereastră. Crengile arţarului bătrîn din curtea şcolii erau pline de vrăbii, ciripitul lor te asurzea. Un crîmpei de cer albastru se proptea de acoperişul casei din faţă. Întreaga dimineaţă, prînzul de acasă şi acum, ora aceasta de după masă, se gîndise neîncetat la întîmplările din ajun. Nu-şi explica starea de agitaţie care o frămînta şi emoţiona în aşa hal, încît se simţea sfîrşită ca după convalescenţa unei boli îndelungate. În liniştea clasei ce o asculta pe domnişoara Schönfeld, versurile n-o atingeau, ci pluteau greoi pe lîngă ea şi mureau imediat. (Domnişoara Schönfeld avea un dar special de a-l pronunţa pe *r*, în felul vienezilor. Cînd recita versuri, îşi compunea o mină dulce şi visătoare, iar părul cenuşiu, lînos şi creţ, ochii galbeni şi depărtaţi, precum şi jerseul gros purtat cu potrivnicie pe orice anotimp o făceau să semene cu o oaie. Chiar aşa îi şi spuneau fetele, Fräulein Schaf.) Ea privea pierdută pe fereastră, şi în locul vocii profesoarei, auzea o voce pătimaşă care se apropia, se apropia tot mai tare... chiar lîngă urechea ei. Atunci îi dase cu cotul Elizabeta. Parcă fusese ruptă dintr-o vrajă.

— Fräulein Schaf se uită la tine.

Se rezemase cu coatele de pupitru, lăsîndu-şi bărbia în pumni. Nici Fräulein Schaf, nici Elizabeta, nici fetele din jurul ei nu puteau să-i ghicească taina. S-a uitat prin clasă. Olga parcă dormea. Lîngă ea, Luise Vogel citea un roman sub bancă, cu fruntea încreţită, cu nările palpitînd... ce o fi găsind la Zilahy, ei nu-i plăcea de loc. Fabri cea înaltă îşi trăgea ciorapii, de sub şorţul negru se iveau jupoanele fine şi apretate. Fabri era premianta clasei, invidia celorlalte colege. Avea nasul în vînt, ochi migdalaţi şi perechea de picioare cea mai frumoasă din şcoală, era ca o regină cînd se plimba cu tatăl ei duminica pe bule-

vard. Mama ei murise într-un accident de cale ferată. Cei doi nu se plimbau decît o jumătate de oră, maximum o oră, între cinematograf şi primărie, pe partea băncilor publice. Amîndoi înalţi, domnul Fabri învîrtindu-şi bastonul, purtînd haine închise la culoare şi melon gri — ea agăţată de braţul lui, cu părul bucle şi mănuşi lungi galbene, mergeau încet, vorbind rar şi răspunzînd rece la saluturile celor care-i cunoşteau. Se plimbau mai mult pentru a fi văzuţi şi a menţine nealterată consideraţia cetăţenilor, decît pentru propria lor plăcere. El era Preşedintele Camerei Sindicale şi membru de frunte în comitetul şcolar al şcolii lor... pentru asta i se permiteau Ştefaniei Fabri tot felul de excentricităţi, ca : ieşitul fără număr la pelerină, purtatul ciorapilor albi de mătase şi altele. *Îşi au viaţa lor, fiecare trăieşte în felul ei. Şi eu, de cîteva ore, am viaţa mea.* Era mîndră şi fericită. Elizabeta i-a dat iar cu cotul, fetele se ridicaseră în picioare. Domnişoara Schönfeld tocmai îşi lua catalogul sub braţ şi cobora treptele catedrei. Pe sală, clopoţelul agitat de pedagoga Bunz zbîrnîia frenetic : patru şi jumătate. Elizabeta o apucase de gît.

— Ai ceva pe suflet. De azi dimineaţă mă căznesc să aflu ce. Îmi spui ?

— N-am nimic, mă doare capul.

— Trădătoareo. Elizabeta o privea cu atenţie. Nu-mi spui ? Aflu eu şi fără tine... bagă de seamă să nu ţi-o pun pe Tikli a mică pe urme, că a doua zi află toată clasa !

În momentul acela, capul de buldog al pedagogei Bunz s-a ivit în uşă.

— Verdes e aici ? îşi pocnise dantura falsă. Vino-n-coace, domnişoară.

Bunz ţinea în mînă o listă şi un creion. În spatele ei, pe sală, se mai aflau o duzină de fete, cu mutre foarte nenorocite. Ca de obicei, rochia pedagogei Bunz mirosea pătrunzător a tutun, căci fuma pe ascuns.

— Cînd ţi-ai făcut ultima vizită medicală ?

— Luna trecută.

— Luna asta n-ai intrat cu seria dumitale ?

— Am fost bolnavă.

— Bun, bun, domnişoară, treci lîngă celelalte.

— De ce ?

— Nu mai discuta şi treci unde ţi-am spus. Doamna doctor Weiss a venit excepţional în după amiaza asta şi doamna directoare a hotărît să fie examinate medical restantele.

— Dar, domnişoară... am treabă.

— Treci în spate, ţipase Bunz. Veşnic ai cîte ceva de spus, Verdes. *Sau te fereşti de vizită ?*

Ochii pedagogei Bunz, ochi de fată rea şi bătrînă, o priviseră batjocoritor. S-a resemnat şi a trecut lîngă celelate fete, care rîdeau pe-nfundate. Langer, o puştoaică pistruiată, cu un ten de creolă părăsită pe o insulă pustie, îşi frîngea mîinile.

— Fetelor, ce naiba mă fac acum ? Aveam lecţie la pian — şi mama o să-mi spună că iar am umblat haihuie şi banii i-a aruncat în vînt, fir-ar... !

Pedagoga Bunz le-a condus, înţepată de parc-ar fi înghiţit un baston, pe coridoarele pustii, cu uşile claselor deschise. Infirmeria se afla lîngă laboratorul de fizică, în colţul acela mirosul de chimicale, tinctură de iod şi acid fenic se amestecau deopotrivă. Pe uşa infirmeriei era prinsă o bucată de carton scrisă de mînă :

NU FACEŢI ZGOMOT

Nu înţelesese niciodată inscripţia, laboratorul era plin de zgomote, mişcare, de mici exploziî petrecute în timpul experienţelor. Dimpotrivă, era locul cel mai gălăgios din întreaga şcoală. Fusese ideea doamnei doctor Weiss. În spitalul din Cégled unde lucrase pînă a fi detaşată ca profesoară de higienă şi medicul liceului de fete de aici, coridoarele erau mai tăcute ca un cimitir. De fapt, în Cégled lucrase într-un sanatoriu. Chirurgii şi medicii primeau lefuri mari şi făceau obligator vizite de trei ori pe zi, de două ori pînă la prînz şi o dată pe înserat. Doamna doctor Weiss fusese nevoită să plece din Cégled, se vorbea fel de fel, că-şi părăsise bărbatul, că era ceva în legătură cu meseria ei, ce şi cum, nimeni nu ştia. Acum sta în tîrguşorul lor şi se obişnuise, fiindcă nu existau decît doi medici şi un dentist, toţi primind la consultaţii între

aceleași ore, parcă se vorbiseră. Noua venită le făcu o concurență neloială, cu o firmă mare de sticlă, adusă cu ea de la Cégled :

Doctor RENÉE WEISS
Absolventă a Fac. de Med. din București
BOLI de FEMEI—MAMOȘ

Curînd, lumea află că s-a instalat peste drum de ștrand, CÎTEVA CASE MAI JOS de *madame* Șirí, și că purta numai pantofi cu tocuri plate.

În frunte cu pedagoga Bunz, intraseră în cabinetul infirmeriei. Doctorița deschisese ușa și se uitase o clipă la fete.

— Să intre cîte trei, în ordinea claselor...

Bunz le-a strigat pe rînd. Erau orele cinci fără un sfert. Cele trei ieșiră, pedagoga alesese un nou grup, și se rezemase apoi de masa de pansamente, mușcînd coada creionului. Ceasul ticăia uniform, din cinci în cinci minute limba mare sărea un interval, cu un clincăt sec... ce mult le mai ține în cabinet. Urmaseră alte două grupuri, apoi ușa s-a deschis iar.

— Numai dumneata mai ești ?

Rămăsese singură. Și Bunz plecase. Ceasul arăta cinci și jumătate. A intrat în cabinet. Doctorița sta cu spatele la ea, privind pe fereastră.

— Dezbracă-te. Pune-ți lucrurile pe scaun.

Își trăsese șorțul peste cap, rămînînd doar în cămășuța scurtă, chiar prea scurtă pentru vremurile acelea. Îi era puțin frig.

— Sunt gata, doamnă.

— Vino aici.

Așezată pe un scaun, doctorița îi privise trupul, o ciupise ușor de bărbie, lipindu-și urechea de *sînii ei mici, de atunci.* Din piepții halatului alb urca un slab miros de femeie și Chypre.

— Cam anemică. Respiră... acum tușește. Încă o dată. Nu mai respira. Ești fată mare ?

— Da, șoptise.

— Ai un corp frumos, fetiţo. Cînd ţi-o veni apetitul de bărbat, caută să-l oferi cuiva care să şi merite. Îmbracă-te.

S-a îmbrăcat, şi-a luat basca. S-a oprit lîngă uşă.

— Pot să plec ?

— Da, sigur. Doctoriţa trăsese scaunul la masă şi scria ceva pe o foaie lunguiaţă. Sigur că poţi să pleci. *Bonjour*, dragă.

În sălița de alături, ceasul era şase fără un sfert.

Soarele apunea încet spre lunca rîului — şi cinematograful se afla aşa departe... Dar cînd a ajuns pe bulevard, şi-a încetinit paşii. Sirena fabricii suna de şase. Imposibil ca *el* să mai aştepte în holul cinematografului. A intrat în plăcintăria lui Gross şi şi-a cumpărat un corn. O obscură părere de rău îi strîngea inima... nu, nici n-ar fi trebuit să gîndească, să fi gîndit să se ducă la această întîlnire.

Nu şi-a dat seama cînd a ajuns la podul de lemn de peste rîu. Se întunecase, pădurea din spate părea o pată nelămurită. S-a oprit pe pod şi s-a uitat la apă. Nu se gîndea la nimic... sau nu, se gîndise la Ştefania Fabri şi la Clara Sântimbru, fata avocatului, colega de bancă a Ştefaniei. În oră la Fräulein Schaf, se uita, cu un zîmbet ciudat pe buze, cum îşi trage ciorapii Fabri pe pulpele ei frumoase. Clara avusese întotdeauna ochii obosiţi. Zîmbea tot timpul ciudat şi fără motiv. Nu fusese văzută cu nici un băiat prin orăşel, dar se spunea că pînă a veni la şcoala lor, îşi cam făcuse de cap la Arad... vorbe murdare. Cum îşi făcuse de cap ? Clara învăţa bine, era printre primele din clasă şi cea mai bună prietenă a Ştefaniei Fabri. Domnul Fabri nu i-ar fi permis Ştefaniei să se împrietenească cu ea dacă... A întors capul, fiindcă se auzeau paşi pe pod, podul era întrebuinţat doar la trecerea căruţelor şi a pădurenilor ce plecau sau veneau cu lemne din munte. O clipă i-a fost frică. Umbra celui care venea pe pod se apropia repede, şi ea rămăsese nemişcată lîngă balustradă, strîngînd servieta la piept. Era el, şi a simţit că-i fuge pămîntul de sub picioare. El şi-a încetinit mersul şi s-a oprit.

— Puteam să jur că am să te întîlnesc, că ai să vii. În întuneric, ochii lui scînteiau, fosforescenți. Fiecare minut scurs în holul cinematografului vostru de doi bani, îmi spunea c-ai să vii. Plecasem pe cîmp cu gîndul să mă înec în rîu, fiindcă nu te văzusem. Ceva mi-a șoptit să n-o fac, că am să te întîlnesc, să te văd. Ai venit. De ce n-ai luat desenul pe care ți l-am oferit ? Sufletul meu l-ai respins, sufletul meu ce ți se oferă generos, tu îl respingi. Își umflase nările. Cîndva, pe desenul respins de tine or să se bată toate pinacotecile și muzeele de artă din lume : „...Aveți un desen de Peter Sarmany, din întîia lui perioadă... dumnezeule ! Și nu spuneți ? *Un desen de Peter Sarmany !* Vă dăm un milion de ce vreți pe el, pengő, coroane, lire, dolari, sau ni-l faceți cadou și noi vă ridicăm o statuie !"

Vorbea serios, pe un ton semeț, dar tonul lui avea ceva nefiresc în el.

— Ești pictor ?

— Cel mai mare, în curînd. Sunt MARELE pictor Peter Sarmany, venit să se plimbe și danseze în tîrgul vostru tîmpit. Pe banii unui prieten, fiindcă eu încă nu am bani. Pe Szabó îl știi ? Acolo stau.

(Szabó... cum să nu-l știe ? Avea cea mai frumoasă casă din tîrg, aproape un mic palat baronial, cu colonade albe, dincolo de barieră. O casă cu o grădină mare plină de trandafiri roșii cățărători și mișunînd de cîini de vînătoare. Băiatul lui Szabó învăța la Viena, venea rar prin orășel, și numai cînd se pornea împușcatul fazanilor. La venirea tatălui, căci și el sta mai tot timpul la Viena, ferestrele se luminau și în fiecare seară se auzeau de acolo muzică, piane, viori.) Dintr-odată s-a trezit prinsă de brațele lui voinice.

— Îmi placi grozav, *păsăruico,* îi murmurase la ureche. E mai presus de sufletul meu nemuritor. N-ai de loc milă de mine ?

Nu s-a mai ferit, *i-a dorit sărutul,* cu simțurile răvășite de primăvara ce-o înconjura de pretutindeni și de ochii lui albaștri. Sărutul nu semănase cu cel primit ieri, fusese un sărut calm și mîngîietor, un sărut sfîșietor de bun. Și ea i-a fost recunoscătoare pentru asta.

Cînd a sosit acasă şi intrase în bucătărie, doamna Verdes scotea laptele de pe foc. Domnul Verdes încă nu venise. Ştefan sta după obicei, încălecat pe un scaun, citind o revistă sportivă. Îi aruncase o privire cercetătoare.

— Unde tot umbli ? Pe Olga am văzut-o la şase, mergînd spre casă.

— Am fost după oră la Roszi, să iau o carte. M-a ţinut mama ei de vorbă.

Minţea pentru întîia oară — şi cînd doamna Verdes s-a uitat la ea, şi-a simţit obrajii în flăcări.

5

În cele trei săptămîni care au urmat, două întîmplări au smuls-o din frenezia în care se cufunda fără să mai ştie de nimeni şi nimic : boala tatălui ei şi după amiaza din coliba de peste rîu.

Domnul Verdes nu se plînsese niciodată de inimă sau de vreo boală asemănătoare. N-avea decît două pasiuni, biliardul şi casa. Între cafenea şi locuinţa modestă din cartierul german al fabricii, unde era şef de secţie la contabilitatea cu furnizorii, i se scurgea existenţa liniştită de funcţionar-model. Se căsătorise de tînăr, făcuse doi copii. Nu-şi cerea mai mult. Era fericit, fericirea aceea pe care ţi-o dau uneori anii în trecerea lor, coborîndu-ţi în suflet o pace senină, pacea în care nu mai rîvneşti mari lucruri şi nici nu te mai frămînţi decît pentru ce ai. Junghiurile din inimă începuseră brusc, în timp ce ieşea din biroul directorului general. Se oprise pe coridor, registrele îi scăpaseră din mînă. Se rezemase de un perete : înţepăturile dureroase ce-l făcuseră să gîfîie ca după o alergătură îndelungată, exact cinci secunde, pieriseră la fel de brusc. La prînz, în drum spre casă, i-a povestit ciudăţenia prietenului şi colegului lui de birou, Largeczki.

— Te pedepseşte Dumnezeu pentru banii pe care mi-i iei la biliard şi table, stimabile, crezi că nu vede şi nu

ia măsuri ? Bătrîneţea, asta-i. Şi eu scîrţîi, nu-ţi bate capul.

Pe seară, vrînd să dea raita obişnuită la cafenea, n-a-pucase să închidă poarta grădinii după el şi junghiurile i-au revenit, atît de violente, că a trebuit să se întoarcă din drum. Doamna Verdes s-a speriat, cînd l-a văzut galben şi suflînd greu, ţinîndu-se de mobile. Ea era la şcoală, Ştefan se reîntorsese la Buda, vacanţa de primăvară i se terminase. Doamna Verdes a chemat doctorul. Pe Langer, tatăl micuţei Langer de la ea de la şcoală. Acesta l-a cercetat rapid, i-a făcut semn mamei să-l urmeze în vestibul.

— Este grav bolnav, doamnă. Fumează ?

— Enorm.

— Să nu mai fumeze. Să nu se agite, să ţină regim. Nu sunt specialist, sunt un pîrlit de medic de tîrg de provincie, cu un picior în lumea şi cunoştinţele mele vechi, şi cu altul în lumea noilor cercetări şi descoperiri. Cel mai adesea, descoperirile astea noi îmi trec printre picioare, la naiba. Fiind vorba de inimă, să-l vadă un specialist. Chemaţi unul de la Oradea. Pînă atunci, cît mai multă linişte, odihnă, nici o supărare. Am să vă prescriu ceva medicamente, calmante.

Toate acestea le aflase de la mama ei, iar dragostea ei pentru Peter intrase acum într-o fază critică. Din pricina bolii tatălui ei, îl vedea mai rar — şi zilele în care nu-l vedea erau imposibile. Aproape cu desperare *îşi da seama* că în loc să stea lîngă domnul Verdes, dorea să fie lîngă Peter... în bereria din luncă sau pe podul de lemn de peste rîu, locurile lor de întîlnire. Doamna Verdes vroise să-l cheme pe Ştefan. Domnul Verdes a oprit-o. „Lăsaţi băiatul să înveţe şi nu-l alarmaţi pentru o prostie". În zilele de veghe lîngă tatăl ei, cînd mama era plecată, da perdeaua ferestrei la o parte şi-şi rezema fruntea de geam. Privea strada însorită, iar atingerea sticlei reci o făcea să tremure, parcă era un sărut. Reuşise să-şi ascundă iubirea — şi asta însemna totul pentru ea. Nici colegele ei, afară de Elizabeta, nu ştiau nimic. Orăşelul nu putea cleveti, se plimbau pe străduţe depărtate şi numai pe înserat, în cartiere unde nimeni nu le da atenţie. Poate înţelegea chelnerul de la bereria de lîngă sta-

dion. Dar nici el nu-i cunoştea. Pînă la boala tatălui ei, se vedeau în fiecare după masă. Peter o ţinea alături de el cînd picta. Apoi se trînteau în iarbă şi priveau cerul şi întîiele stele. Cîte o pasăre ţipa scurt, altele îi răspundeau din luncă, dangăte de clopote pluteau abia simţite, treptat noaptea se lăsa peste cîmpuri... şi ei continuau să stea îmbrăţişaţi. Mereu se înfiora de tăcerea desăvîrşită, *tăcerea lor*, care-i despărţea de restul lumii.

În ziua aceea mersese grăbită prin ploaia subţire şi deasă. Cîteva zile, cerul a apăsat tîrgul, se pornise vîntul şi aducea cu el ploaia, ce nenorocire. Cu mîinile vîrîte în buzunarele pelerinei cu gluga trasă pe ochi, trecuse de bulevard şi după un sfert de oră alerga pe poteca din parc. La bererie era pustiu. Ploaia cădea cu tristeţe pe mesele de tablă. Un ziar se lipise pe una din ele, se dizolvase în apă, ca o gutapercă alburie. În pădure, a auzit ploaia altfel : frunzele pîrîiau stins şi copacii uzi întorceau bizar orice zgomot.

Peter aştepta pe pod. Şi el purta pelerină, o pelerină militară, de cauciuc. Pe cap îşi înfundase o şapcă de piele roşie.

— M-am temut că din pricina ploii n-ai să vii. Trebuie să vii întotdeauna, Maria. Prin foc şi apă, trebuie să vii la mine. Cînd am să fiu cel mai mare pictor, tu o să fii cu mine. Regina mea. Făcuse o strîmbătură. De fapt SUNT cel mai mare. Hai.

— Unde ?

— Ştiu un loc unde ne putem adăposti de ploaie. L-am pictat deseori. Şi rîul am să-l pictez. Aşa cenuşiu, murdar în ploaie... Peter Sarmany îl va picta odată şi odată. Cu tine în mijlocul lui, cu braţele întinse spre diluviu... o zeiţă a tinereţii şi fertilităţii veşnice !

Ca şi la întîia lor întîlnire, remarca felul în care se exprima, mereu el, şi numai el, marele pictor de douăzeci şi trei de ani. Nici nu ştia dacă ce picta avea sau nu valoare, ce-i păsa... *îl iubea pe el, nu pictura lui.* L-a privit cu duioşie şi pînă să se împotrivească, o luase în braţe şi fugise pe pod. La capăt, îi dase drumul, răsuflînd adînc.

— O zeiță cam grea. Coliba mea este aproape. Vrei să te iau iar în brațe ?

O otravă dulce i-a lunecat prin sînge... despre ce colibă vorbea ? A închis ochii, vrînd să spună : nu.

— Da, a șoptit. Du-mă la coliba ta.

În ochii lui albaștri se aprinsese o scînteie de triumf, dar poate nu era o scînteie de triumf, ci așa privea el în anumite momente. Peter a dus-o tot în brațe la colibă : o colibă mică de lut, cu acoperișul de trestii, lîngă rîu.

— E adăpostul pîndarului lui Szabó, la pește. Părăsit, nu te teme. Acum o săptămînă am dormit aici, m-a prins noaptea pe cîmp, mi-a fost urît să mă mai întorc.

A deschis ușa scundă de scînduri putrezite. O adiere pătrunzătoare de pămînt și iarbă i-a izbit nările. Acoperișul se surpase un pic într-o parte, podeaua era căptușită cu paie proaspete și curate. El a închis ușa și o apucase de umeri.

— Cuibul *nostru*.

Apoi a umplut vatra de bolovani cu vreascuri, dintr-un maldăr aflat în spatele vetrei, a aprins focul cu amnarul. Un timp au ascultat troznetul focului, stînd în paie. Coliba se umpluse curînd de fum înecăcios, supt afară de spărtura din acoperiș.

— Scoate-ți mantaua. Și cizmele. Le punem să se usuce.

Pentru prima oară îi atingea pulpele. A avut o tresărire.

— Ce-i ? a ridicat el privirile.

O înlănțuise strîns. Inconștient, ceva nelămurit urca în ea, nu era otrava dulce de pe pod, din ploaie și din foșnetul mantalelor lipite una de alta. *Era altceva*. A încercat să se ridice.

— Peter. Eu nu...

Strînsoarea lui se accentuase, o strivea.

— Păsăruica mea, bîiguise, de ce nu mă iubești ?

— Te iubesc, abia a suflat, și încercă din nou să se ridice, dar el i se lăsă deodată cu toată greutatea pe piept. Ceva ca un plîns dureros i se înfipse în gîtlej — și nu-și mai dădu seama de nimic.

Cînd şi-a venit în fire, el continua s-o ţină în braţe, nemişcat. Focul se stinsese. Şi-a simţit picioarele dezgolite, şi a înţeles.

— Ce-ai făcut, Peter... !

6

După amiezii din coliba de pe malul rîului îi urmaseră alte după amiezi. Acum nu mai ţipa deznădăjduită : „Ce-ai făcut". Se cufunda în voluptatea nouă, nu-i mai păsa de taică-su că-i bolnav, nu-i mai păsa de nimic. Întreaga ei existenţă se învîrtea pe ascuns în jurul acestui miraj : Peter. Să fii iubită *astfel* era extraordinar... ce ştiau Olga, Elizabeta, chiar Ştefania Fabri, cu născiorul, ochii şi bogăţia ei fără de folos, faţă de noua bogăţie, marea şi senzuala bogăţie pe care o căpătase ea, prin Peter ?

Primăvara a trecut. Începutul lui iunie se arătase cald, cu cerul senin şi o moleşeală generală abătută peste orăşelul încremenit în zăpuşala albă şi incandescentă. Apa rîului se mai împuţinase, dar păstra aceeaşi miasmă de mîl şi ierburi descompuse la soare. Potecile din pădure deveniseră mai misterioase, cupolele de verdeaţă ale frunzişurilor palpitau prin toate ungherele luncii în care se ascundeau de ochii lumii. La bereria din luncă, serile cînta acum o orchestră de ţigani. Liceul luase vacanţă. Fetele din ultima clasă aşteptau prima serie de examene, ale bacalaureatului din august, amînate nu se ştie de ce. Şi ea învăţa pentru aceste examene, cu mintea dusă departe, foarte departe. Căuta să se ascundă de părinţi. Domnul Verdes era prea bolnav să mai observe ceva, boala îl transformase într-o adevărată stafie scheletică. De aproape o lună nu se mai ducea la fabrică... Dacă, totuşi, ar fi aflat ? Numai la acest gînd, şi-şi pierdea capul. Nu, n-avea cum să afle, n-avea de la cine. Nici la cafenea nu se mai ducea, sta tot timpul în casă, mutîndu-se de pe o canapea pe alta.

Cînd şi-a dat seama că a rămas însărcinată, se încuiase la ea în cameră şi pînă seara a rămas acolo, trîntită pe pat şi privind fără sens tavanul. Noaptea plînsese desperată, cu gura lipită de perine, să n-o audă doamna Verdes. *Ce-o să se întîmple acum cu ea?... Cum nu se gîndise măcar o singură dată c-ar putea veni şi această pedeapsă?...* A doua zi s-a întîlnit cu Peter şi i-a spus.

Stau aşezaţi în iarbă, pe malul rîului. Soarele dispărea după dealuri, copii se scăldau pe partea cealaltă a apei, scoţînd chiote vesele. El o sărutase pe ochi.

— ...De ce eşti gînditoare, păsăruico? Se plecase peste ea, şi îşi văzuse chipul în irisul ochilor lui albaştri.

— Peter. O să am un copil.

Zîmbetul lui pierise.

— Ce tot spui, a bolborosit.

— O să am un copil. Ochii i s-au umplut de lacrimi. I-a cuprins gîtul cu braţele, copleşită de dragoste şi teamă. Un copil, de la tine.

O pasăre piuia slab în zăvoi. Ei i se păruse tăcerea lui încordată, funestă. Într-un tîrziu s-a întors spre ea. *De ce-i obrazul ăsta drag atît de aspru. Nu l-am văzut niciodată aşa.*

— Mare încurcătură. Un copil. Cînd ai văzut că... în sfîrşit?

— Acum o lună.

— Acum o lună! Devenise palid. Acum o lună! A apucat-o cu violenţă de umeri. Şi-mi spui abia *acum*, cînd s-ar fi putut face ceva!... De copii îmi arde mie!...

— O să vii cu mine acasă să... începuse, dar s-a oprit, o gîtuiau lacrimile.

— Să *ce?*

— Să le spunem.

— Sigur că da, izbucnise dintr-odată în rîs. Să viu şi să te arăt: „Sărut-mîinile, doamnă, respectele mele, domnule... nu, staţi în continuare lungit pe canapea, mi s-a spus că sunteţi bolnav şi nu trebuie să faceţi mişcări de prisos... da, eu sunt acela, genialul, marele Peter Sarmany, care i-a făcut fetei dumneavoastră un copil. Poftim, doamnă, poftim, domnule?... Nu, mulţumesc, nu iau loc, ce să mai iau şi loc... credeţi-mă, zău nu pot să iau loc, nici măcar un minut. Sunt foarte grăbit s-o şterg

din orașul dumneavoastră, am venit doar să vă anunț fericitul eveniment al procreerii fecioarei dumneavoastră Maria, și ar fi fost foarte bine ca povestea să se fi petrecut chiar ca în biblie"... asta să spun ? Ești nebună, nebună !

— Tu... tu îmi spui nemerniciile astea, TU ?

Se ridicase în picioare, fugind pe potecă. Glasul lui strigase după ea, o ajunsese pe pod, apucînd-o de braț.

— Maria, trebuie să înțelegi.. !

I-a dat un brînci, lipindu-l de balustrada de fier. Și-a continuat fuga, cu ochii mari deschiși, îndobitocită de imaginea ce i se năzărise brusc.

N-o văzuse nimeni cînd a ajuns acasă. S-a furișat la ea și a privit pe fereastră, mult timp, pînă afară și în odaie s-a lăsat întunerecul. Felinarul aprins în stradă a scuturat-o din amorțire. *O să se omoare, era singura soluție. Îi va spune doamnei Verdes, era de datoria ei să-i spună, apoi...* Dar nici o oră după ce venise acasă, domnul Verdes avu o criză și la miezul nopții murea.

7

Maria lăsă andrelele și se duse la lampa cu gaz : fila. (Plita și butelia cu gaz le luase să le repare Kurt, la fabrică.) După ce potrivi fitilul, puse pe grătar oala cu macaroane. Lui Kurt îi plăceau grozav macaroanele fierte, apoi prăjite cu brînză, unt și puțin pesmet... Ei da, acestea toate fuseseră cam AȘA. Oricum, amintirile veniseră destul de ciudate, nu se mai gîndise de mult la chestiile astea din ALTĂ lume. Sigur, orășelul era același, sau aproape același, se mai dărîmaseră case, se mai clădiseră altele, se mai tăiase o stradă, dar oamenii erau alții. În aproape douăzeci de ani învățase bine românește, cît despre Kurt, vorbea limba perfect, ca un român. Ca maghiară, i-a fost un pic greu, la început... nu-i *chiar* atît de ușor să ai de-a face cu noi mentalități, cu noi rîndu-

ieli, cu o nouă înțelegere a ceea ce s-a petrecut *de fapt,* după prăbușirea imperiului. Avusese șansa că locuise mereu în cartierul german al tîrgului, de cînd era copil, știa germana — și, oarecum, tranziția spre nou se făcuse mai puțin dureros. Dureros era doar că mai toți cei care-i înconjuraseră tinerețea și gîndurile dinainte de nouă sute optsprezece, nu se mai aflau lîngă ea... eh, viață cusută cu ață. Anii se duc, rămîn în spatele tău. Definitiv. *Unu pe față, unu pe dos.* Și totuși, mai revin... ca în clipele astea, și cu cîte întortochieri au împins-o să gîndească la drama ei de odinioară... regreta ? Ca fată, da. *Ca femeie, femeia de acum, totul devenea aproape COMIC.* Cineva trebuia s-o fi făcut, un soț sau un altul — ce importanță mai avea ? Regreta doar copilul, fiindcă n-avea copii cu Kurt. *Unu pe față, unu pe dos.* ...După înmormîntarea domnului Verdes, îi mărturisise mamei ei și așteptase să se lase noaptea, ca să se arunce în rîu. Aiurită de durere, doamna Verdes nici nu înțelesese prea bine ce s-a petrecut. A înțeles Ștefan, n-ar fi crezut ca fratele ei să aibă și suflet ; el și Fenes, unul din prietenii lui, mai mare, în anul patru, și cu care venise de la Budapesta pentru înmormîntare... (stai, Fenes era și puțin văr cu ea și Ștefan, prin doamna Verdes), naiba știe de unde făcuseră rost de instrumente. Ștefan o mîngîiase pe păr : „Trece, zîno. Nu-ți face griji. Și la al doilea, *dacă-i tot așa,* mergi matale la altul, sau îl naști ca orice femeie". Peste două luni murea pe front, un glonte rătăcit, iar războiul zvîrlea totul în aer. *Unu pe...* Auzi pași în curte și vocea doamnei Stein :

— Bună seara.

Kurt intră în bucătărie. Era înalt și voinic, de n-ar fi fost și așa strîngător cu banii, l-ar fi putut iubi mai cu voioșie. Și așa îl iubea, îl iubea mult, dar cu un fel de mică strîngere de inimă. El închiriase cofetăria pe numele ei, ca să adune ceva bani, vroia să construiască altă casă, pe vremurile astea destul de grele și nesigure. „O casă cu verandă și o livadă cu pomet". Fabrica îi dăduse credit o parte din materiale și bani, banca îi da o altă parte. Poate avea dreptate, în felul lui. Era un foarte bun subinginer la fabrică, făcuse războiul, fusese amic cu Ștefan, jucau *foot-ball* pe stadion.

Au vorbit puțin pe timpul mesei, de altfel el era un om destul de tăcut. Doar cînd s-au culcat, l-a întrebat :

— Au aflat cine s-a omorît la Imperial ?

— Ei, să știi că doar la asta m-am gîndit, n-am avut alte treburi. Parcă scrie în foaia de aici, o am în servietă. Ți-o las mîine dimineață, dacă te interesează. A luat-o în brațe. De peste cincisprezece ani mă gîndesc că ești la fel de frumoasă și fierbinte ca atunci cînd te-am cunoscut, Mitzchen. Păcat că n-ai putut face copii. Îmbătrînim singuri, și nu e bine.

A adormit cu o mînă pe pieptul ei. Slab, se auzea muzica balului de la Cazino. *Pentru cuvintele spuse adineauri de Kurt, te-am iertat, Peter. Te-am iertat încă de atunci. De la tine am avut totuși un copil. Nu știu dacă ai și meritat asta, este singura mîhnire reîmprospătată de amintiri.*

III

În clipa în care orchestra a tăcut, Jacob Hilt s-a desprins de lîngă fereastră şi s-a îndreptat spre barul improvizat şi gol, morfolind o ţigară stinsă în gură.

— O limonadă. Cu mult sifon şi gheaţă. Pune şi o bucată de lămîie înăuntru.

— Numai sirop de fragi şi zmeură.

Lui Hilt omuşorul i-a zvîcnit ca un nod lemnos sub pielea gîtului. Era tot nebărbierit, deşi se bărbierise de dimineaţă. dar avea barba tare şi recalcitrantă.

— Combină-le. Ai o ţigară ?

— Găsiţi fata cu ţigări, în fund, lîngă toalete.

— Prea departe. Dumneata nu fumezi ?

— Sunt oastea domnului.

— Şi ostaşii voştri au în rîcă ţigările ? Nu-ş cine mi-a spus că Cristos fuma, cu porţigaretu.

Chelnerul bătrîn îl privi cu consternare. Hilt înălţă din umeri şi se cocoţă, greu, pe scaunul de la bar. Nu se îmbătase la bal. Cînd sosise la bal, pe la zece, abia se ţinea pe picioare. Îl mai trezise vîntul şi ceaţa umedă, ca şi lungul mers pe jos de la cîrciumă pînă la Cazino. Îl chinuia doar un gînd, să bea, să bea fir-ar al naibii, să-şi macine toată lungimea maţelor dintr-însul. Poate aşa să uite. .

Ieşind de la Impierial fusese nehotărît. S-ar fi dus la cinematograf, dar îşi simţea capul greu şi îndurerat, o adevărată povară. A hoinărit un timp prin centru, apoi a găsit cîrciuma şi intrase în ea. În două ore, încercase să uite ce-avea de uitat. Pe drum, a aspirat adînc fumurile muntelui. Era ceva sălbatec, crud, care-l făcuse să stea cu gura căscată sub un felinar. Se înăbuşea. În

pata gălbuie aruncată de felinar pe caldarîm, zărise o mînă tremurătoare înşfăcînd biletele de bancă... banii aceia blestemaţi şi murdari, ce-i zac în fundul geamantanului din camera de hotel. A gemut şi s-a sprijinit de felinar, hîţînîndu-şi capul încoace şi încolo. Nu mai avea creieri, ci nişte bolovani care-i zdrăngăneau ca într-o cutie de tablă. În liniştea din jur, auzise o frîntură vagă de cîntec... asta e, balul. Era bal, văzuse şi afişele. Şi-n circiumă era unul, cu litere mari negre. Unde naiba scria că este... la cazino ? În felul acesta venise Jacob Hilt beat la bal.

Acum, strîngea în pumn paharul cu limonadă şi devenea pămîntiu la faţă. Scîrboşenie... mîna asta încleştată de pahar, degetele astea subţiri sunt ca atunci, cînd se hotărîse să ia teancul de bani din casa de fier de la LEVY & FIUL S-SORI. *Nu putea să uite, oricît s-ar fi căznit.* Scaunul de lîngă el trozni, fata din camera alăturată lui la hotel, fata cu tipul în pijama albastră, se urcase pe acel scaun şi sta de vorbă cu chelnerul. De data asta era singură şi părul ei strălucea ca un mănunchi de roşcove coapte. Fuma, ţuguindu-şi buzele cărnoase.

1

A zîmbit prosteşte, salutînd-o, credea el, cu politeţe. Nu vorbise niciodată cu ea, dar se cădea s-o salute, odată ce locuia într-o cameră alăturată, pe acelaşi coridor de hotel, mîncaseră faţă-n faţă la pensiunea domnului Benedek ; noaptea, prin peretele de paiantă al camerei, îi auzea mersul, cîte o vorbă, şurluitul nesfîrşit al robinetului. Uneori rîdea, un rîs înăbuşit şi gîdilat, un rîs care se confunda cu şurluitul robinetului. Cel mai adesea auzea scîrţîitul ritmic al patului, şi şi-o închipuia făcînd dragoste cu tipul în pijama albastră, *fără* pijama. Era veselă ; la el acasă toţi aveau necazuri. Şi mamă-sa, care odată cu bătrîneţea devenea tot mai dificilă şi nervoasă, şi Ana care tînjea mereu după cîte ceva, şi me-

reu spunea că visele cînd s-au lăsat omului pe lume, s-au lăsat pentru toți, dar cu interdicția ca și ea să se folosească de ele.

— De unde răsărișI și dumneata ?

Vorbea cu țigara în colțul buzelor, o țigară lungă Ada-Kaleh, cu carton aurit. Se uita curioasă la el.

— De acolo. Îi arătă salonul cel mare în care se dansa.

Fata a rîs. Hilt se dete jos de pe scaun și se înclină, cumpănindu-se.

— Numele meu este Hilt. I se uită fix în ochi și adăugă mai încet : Hilt. Jacob Hilt. Nu-ți spune nimic ?

Se urcă iar pe scaun și ridică brațele în sus, ca și cum s-ar fi predat. Ar fi vrut să-i strige : „Gîndește-te bine, îți repet numele, Jacob Hilt. *Acum îți spune ?*“ Dar poate ziarele nu scriseseră încă despre el, sau scriseseră și n-ajunseseră pînă aici. Ziare cu titluri grase, de scandal : FURTUL DE LA... sau : ÎNDRĂZNEAȚA... Sughiță și dete pe gît restul paharului cu limonadă.

— Ești beat.

— Chiar, dom'șoară. Deranjează, dom'șoară... ?

— Janeta sau Jana, tot aia e.

Hilt se plecă să-i sărute mîna. Ea a trebuit să-l sprijine, rîzînd, de umeri.

— Ești chiar mai beat de cum arăți. Mortus calarabus.

— Ce bei acolo, vin ?

— Martini, ai mai văzut vin în pahare d-astea mici ?

— Vreau și eu.

Au băut vermut Martini.

— Singură ?

— Nu. Adică acuși sunt, dar pînă mai adineaori nu eram.

— Repetă, am creierii plecați în vacanță.

Ea rîse iar — și lui i se păru că este rîsul pe care-l auzea prin peretele camerei de la hotel, combinat cu scîrțiitul patului sau cu apa de la chiuvetă.

— A fost și el cu mine, da' ne-am certat p-o chestie și a plecat. Mi-a luat pardesiul, credea c-o să plecăm împreună, c-o să-mi fie frig sau frică să merg singură... cît am mai colindat noaptea, de-ar ști numai. Kilometraje, de la Ionel și pînă acasă. Ionel era patronul meu, conchise sorbind din vermut.

— Și...? Era cît p-aci să spună : și domnul în pijama albastră ?

— Un prieten de inimă. Înălță din umeri și strivi țigara pe farfurioară. Mai dă-ne două, fac cinste. Are un magazin în Sfîntu Gheorghe, cu scutece, bavete și botoșei pentru copii. Mai vrei să știi și altele, că la mine întrebări d-astea nu se prind. Dac-ai crezut că-s vreo baroană, nu sunt, mă Jacob Hilt. Și nici condicuță n-am. Bău paharul bărbătește, dintr-o sorbitură. Lasă, nu te mai uita așa la mine, că știu eu ce vorbesc, pentru voi, bărbații, oricare femeie n-are decît aia cu care vă umpleți gura la înjurături. Dar m-oi fi plictisit și eu să tot spăl și să frizez capete *de adevărate boarfe,* deși-și zic doamna consilier, doamna avocat sau mă-sa mai știe cum. Am vrut să văd lumea în șvandăr și-n doi, am văzut-o, într-un tîrg nenorocit, la un hotel tîmpit în care s-a împușcat un bărbat frumos.

Devenea vulgară, iar lui Hilt i se făcu rău. Și de băutură, și de ochii chelnerului din oastea domnului, subit atenți. Își rezemă fruntea de tăblia barului și vărsă lung, icnind și stropindu-și pantofii. Fata își feri ciorapii.

— Șterge aici, îi întinse celui de la bar o hîrtie de un pol. Și către Hilt : Hai la aer. Las-că plătesc eu.

Plăti consumația și limonada și, sprijinindu-l de subțiori, îl scoase afară.

În grădina Cazinoului nu era nimeni. Prin ferestrele deschise se auzea muzica începută din nou. Pe cerul măturat de vînt, stele fremătau albe. Jana îl așeză pe o bancă și spuse nepăsătoare :

— Aerul o să-ți facă bine.

Hilt își înghiți saliva cleioasă. Frunzișurile fîșîiau în grădina pe care lumina balului o popula cu umbrele fantastice ale dansatorilor proiectați în golul ferestrelor. Se rezemă de spătarul băncii, cu o senzație de acreală și amar în gură, distrugătoare. Fata rămăsese în picioare în fața lui, strîngîndu-și sînii mari cu brațele, fumînd și privind spre ferestrele de unde veneau acordurile unui tango argentin.

— Eh, oftă ea, ce-mi plac tangourile, ăsta în special, *Besame mucho*, mor după el... dacă nu erai beat, am fi mers şi am fi dansat şi noi.

— Cît e ceasul ?

— Cît ţi-e nasul, dete ea din umeri. Două, trei. I-auzi, cîntă cocoşii.

De undeva, se auzea cîrîitul slab şi îndepărtat al unui cocoş. Pentru Hilt, ţipătul acesta care vestea ivirea zorilor a fost ca un pumnal înfipt cu sete în inimă şi răsucit acolo cu vrăjmăşie. Timp de o secundă, vinele i se goliră de sînge. Şi ATUNCI cîntase un cocoş. Unul singur, auzit de el şi de Ana, în căsuţa plină cu mobile vechi şi prăfuite, cu pereţii poleiţi de galbenul trist al felinarului intrat pe fereastra deschisă. Transperantul se zgîlţîia uşor în vînt, ţinea bine minte, o rază a felinarului sticlea pe unul din pantofii lui de la capul patului, pantoful pe care-l are şi acum în picioare, murdar de vomitat. Ana plîngea în întunerec, şi el o privea fără s-o vadă, aşezat pe dunga patului.

— De ce ai făcut asta, de ce ai făcut asta, gemea desperată.

Atunci cîntase un cocoş în vecini, şi el îl ascultase tresărind.

— Nu plînge, şoptise cu grijă. Pentru tine am făcut-o.

— Pentru mine, a ţipat. Pentru mine ?

În tăcerea care a urmat, a auzit respiraţia ei gîfîită şi troznetul patului în odaia de alături, unde dormea mama lui. Felinarul se stinsese dintr-odată. Nu se mai vedea decît pătratul ferestrei, înconjurat simetric de un fel de ceaţă lăptoasă. S-a simţit brusc bătrîn, foarte bătrîn.

— Vroiam să-ţi cumperi blana pe care o visai atîta.

N-a mai putut vorbi.

— Să-mi cumpăr o blană, repetase năucită femeia de lîngă el. O blană... îţi dai seama ce-ai făcut, Jacob ? Îţi dai seama, nenorocitule ? Ce-o să fie acum ? Ce-o să fie ? Ce va spune domnul Levy ? Intri la închisoare, se dărîmă totul... oh, Jacob !

— Nu plînge, Ana. Nu plînge. Nu reuşea să articuleze decît acest : nu plînge.

Femeia îl îmbrîncise, ascunzîndu-şi faţa în perină.
— Pleacă, pleacă... hoţule !

— ...Ţi-ai revenit ? Jana se plecă spre el şi-i puse mîna pe frunte : Eşti leoarcă. Mergem înăuntru, că răceşti.

— Plec, şi vru să se ridice.

— Copăcel. Unde pleci ?

— La ho-hotel, se bîlbîi.

— Crezi că poţi singur să te duci la ho-hotel ? Mergi cu mine, avem acelaşi drum.

Hilt se lăsă condus ca un orb. Nu se mai gîndea la nimic. Umbla şi asculta paşii cum le răsună pe caldarîmurile pustii. Deasupra munţilor urcau zorile. Centrul tîrgului era stins. Au traversat bulevardul, intrînd în grădina publică.

— E mai drept. Într-o săptămînă, am învăţat oraşul pe dinafară. Vrei o ţigară ?

— Da.

— Ţine, îi vîrî ea ţigara în gură. Stai să ţi-o aprind... Obişnuit le fumezi la rece ? Te-ai muiat de tot. Nu vrei să stăm iar jos... e o bancă în spatele nostru.

S-au aşezat.

— E plăcut noaptea, pe-o bancă la fel ca asta visezi la viaţă, dragoste, prieteni şi alte spanacuri. Simţi vîntul ? Bate tare, acum se face ziuă... auzi, ce zici de tipul de la hotel, ăla care s-a-mpuşcat ieri noapte ? Prietenul meu mi-a spus c-a fost nebun la cap să facă aşa ceva... ce faci, dormi ?

Hilt nu răspunse. Se văzu şi el întins pe un pat, *mort*, învelit în cearceafuri străine, cineva îl boceşte, nu-i Ana ? Dar ce spune, ar vrea să se ridice, nu poate, că e mort. „E mort, nu ? Pare aşa tînăr şi serios“, aude vocea domnului Benedek, „poate doriţi *ein* pişcot“, şi Ana scînceşte : „De ce ai furat banii, Jacob, ca să-mi iau blană ? Nu ştii că eu nu pot, nu am voie să am o blană ?...“

— ...Hai, mi-e frig. Plîngi ? Ce bărbat mai eşti şi tu, nu-mi plac bărbaţii care plîng, asta-i treabă de femei.

În hotel nu l-au văzut pe portar, probabil era la el în odaie. Jana a luat cheia lăsată la vedere pe contoar.

Sus, aruncă o privire spre camera de lîngă a lui Hilt, cu cheia în broască, pe dinafară.

— Vii la mine ? spuse Hilt, întinzînd mîna spre cheia ţinută de fată.

— Stai să-ţi deschid, că tu nu poţi.

Îi deschise uşa, scoase cheia şi i-o întinse.

— Nici chiar aşa. Eram sigură că pîn-la urmă ai să ajungi să mă chemi să dorm cu tine, ţi-am şi spus ce părere am eu despre bărbaţi. Bagă-ţi capul sub robinet şi mîine, dacă uiţi cum mă cheamă şi că m-ai cunoscut în clipe grele, eu de mult am uitat şi nu te teme c-am să-ţi aduc aminte. Mi-a părut bine, bonsoar, dragă. Vise plăcute.

Intră cu precauţie în camera alăturată. Hilt se sprijini de perete şi închise ochii.

Atunci sună jos telefonul, şi îl auzi pe portar răspunzînd :

— Da. Nu v-aţi culcat, ei doamne. Da bine, la zece, domnule Benedek.

IV

Domnul Benedek stinse lumina în birou şi închise încet uşa în urma lui. În sufragerie era întunerec, dar din salonaş filtra lumină prin glasvand. Cu mîna pe clanţă, se înălţă în vîrful picioarelor şi privi înăuntru. Se temea să nu fie *ea* acolo : era, îi zări buclele castanii revărsate pe spătarul scaunului cu rotile. Căminul scund de teracotă lucea obişnuit în bătaia lămpii aşezată pe o măsuţă lîngă scaun. Mîna celei de pe scaun, o mînă subţirică şi străvezie, se juca cu şnururile de mătase ale broderiei feţei de masă. Nu se culcase — şi era aproape patru dimineaţa. Jaluzelele trase nu lăsau să se vadă zorile. Cînd dase telefonul la hotel, în birou obloanele erau ridicate. S-a uitat pe geam în timp ce vorbise, mai că prinsese în nări ceaţa dimineţii tîrîndu-se printre trunchiurile de brazi, priveliştea care-i plăcea atît de mult Margitei.

Scaunul cu rotile se dete puţin pe spate şi ea întoarse capul spre uşă.

— Cine e ?

— Eu sunt, răspunse repede în nemţeşte domnul Benedek, şi intră în cameră. De ce nu dormi ? Vrei să te duc eu ?

Ea se uită la el şi lăsă cartea pe care o citea pe pledul ce-i învelea picioarele. Avea o figură mică, palidă, cocoaşa pieptului îi înălţa umerii în două unghiuri ascuţite, nişte umeri slăbuţi, de fetiţă, deşi era femeie, de vîrsta pe care o avea mamă-sa cînd îl părăsise.

— Nu vreau să dorm, spuse cu o voce ciudată şi piţigăiată. Vreau să citesc.

— E patru, Margit.

— Lasă-mă-n pace. Figura i se schimonosi într-o strîmbătură. Numai prostii aud, şi de la tine şi de la toţi. Nu vreau să dorm.

— Nu te enerva, Domnul Benedek începu brusc să se bîlbîie. Sigur, dacă nu vrei să dormi, nu dormi. Cum vrei tu, *fetiţa tatii.*

— Minţi, şi ştii şi tu că minţi. Şi nu-mi mai spune fetiţa tatii ! O flăcăruie de silă clipi în ochii ei albaştri şi se stinse imediat. Ba trebuie să dorm, dar îţi fac în necaz şi nu dorm.

— Să-ţi aduc picăturile ? Domnul Benedek era terorizat.

— Adu-le. Mi-am adus aminte de Ian, o auzi din spate, cînd să intre în dormitorul de alături, eram singură şi am plîns.

Bătrînul întoarse capul şi se uită înspăimîntat la ea.

— Tu nu l-ai iubit pe Ian.

Între sprîncene i se desena o cută, cuta aceea pe care i-o cunoştea foarte bine şi de care-i era întotdeauna frică.

1

Cearta dintre el şi Ian izbucnise într-o duminică dimineaţa, după întoarcerea lui de la biserică. Nu era credincios, dar îi plăcea să meargă încet pe strada principală a oraşului din Slovacia, unde se născuse şi unde trăia, în timp ce razele soarelui tremurau în apele domoale de sub podul cel mare de peste Şopta, urmărit de corul băieţilor de la şcoala protestantă, zbierînd prin ferestrele deschise :

Fulgere bubvie pe culmile munţilor Tatra-a
Tunetul bombăne şi el înfunda-at
Să ne oprim fraţilo-or
Deoarece ele se vor stinge-e
Slovacii vor continua să trăiască-ă...

De fiecare dată domnul Benedek se oprea pe pod şi urmărea jocul razelor de soare pe valurile galbene de sub dînsul. În zare, munţii se pierdeau în fum violet, mirosul provenit de la teascurile cu in plutea în aer, pe crengi ciripeau păsări, şi băieţii aceia cîntau tot mai cu avînt :

Slovacii vor continua să trăiască-ă
Slovacii vor continua să trăiască-ă-ă... !

Un suflu cald de patriotism îi umfla pieptul — şi-şi înfigea picioarele mai bine în bolovanii podului, netezindu-şi înfiorat mustaţa. Avea răgazul să aprindă şi o ţigară, ciocănind-o pe îndelete de tabachera de argint. Trăgea un fum-două, apoi se uita cu luare aminte la tăbliţa pe care el o pusese acolo, să se vadă de la distanţă :

HOTEL-PENSIUNE BENEDEK
Str. SAMO ŠALUPKA
Lîngă Piaţă

Se uita mulţumit la tabla ruginită, şi de cele mai multe ori trecea batista pe furiş peste ea, s-o şteargă de praf. O dată îl surprinsese astfel blestematul ăla de Spivac. Spivac avea o dugheană cu cîrnăţărie chiar lîngă hotel. A tresărit speriat, cînd palma mare şi bătucită a omului îl pocnise în spate.

— Te-am prins, a răcnit triumfător Spivac. Te-am prins !

Nasul lui ascuţit lucea de satisfacţie. Era ceva şi asta... onorabilul cetăţean Benedek ştergînd cu batista propria-i reclamă. Domnul Benedek a roşit de supărare.

— Îi măsuram lăţimea, bombănise, privindu-l pieziş. Vreau să comand una nouă.

— Cu batista ? Spivac rînjea vesel. O să-mi măsor şi eu cu batista faţada prăvăliei, pentru tabula fiscului ! Poate mi-o împrumuţi pe a ta, cîte *picioare* are ?

Cînd ajunse în capătul celălalt al podului, domnul Benedek ridicase pumnul. *Ticălosul.* Şi-a privit batista înroşită de rugină şi totuşi a rîs. *Ticălosul,* a repetat într-o doară. A zvîrlit batista peste balustrada de lemn a po-

dului. După aceea se dusese la biserică, era catolic, deşi nu prea convins. „Un credincios darnic", spunea preotul Binka despre el, „şi un miel nevinovat al Domnului". (Darnic, fiindcă contribuise la reparatul unor vitralii şi confesionale, miel nevinovat, întrucît în concepţia preotului Binka, numai mieii nevinovaţi ai Domnului puteau contribui la lucrurile astea, în loc să dea banii femeilor sau să-i joace la cărţi.) Orăşelul chiar spunea că este de preferat să fii un miel *vinovat* al Domnului, ai parte în viaţa asta de mai multe bucurii.

Ieşind de la biserică în acea duminică, domnul Benedek stase de vorbă cu Vencec, învăţătorul, ascultîndu-i distrat lamentările în ceea ce privea proasta administrare a şcolii mixte, lipsa de lumină a claselor, hoţiile intendentului şi alte fleacuri, toate turuite monoton şi pe nas, cu o salivaţie abundentă care-i încleia colţul buzelor. Se gîndea la altceva. Ziua era înăbuşitor de caldă, primăvara şi începutul verii fuseseră fără ploi. Pe cerul senin nu se zărea un nor de luni de zile. Dogoreala răbufnea din pămîntul uscat, şi se mai întîmplase şi mizeria cu asasinarea arhiducelui la Sarajevo. După masa ar trebui să se ducă pe cîmp, Martin o fi plecat cu căruţa la Preshov ?

— Ai dreptate, îi zîmbise politicos învăţătorului. Poate să riscăm o intervenţie în consiliu, să vedem. Cred că nu-i timpul potrivit. Vînătorii de munte, al 76-lea şi al 79-lea sunt plecaţi de la Brno, pe Javorina. Nu-mi miroase a bine, o să avem război.

— Şi eu spun. Vencec îşi măsura cu precauţie vorbele. O să fie o nenorocire.

— De bună seamă, i-o tăiase scurt, întinzîndu-i mîna. Învăţătorul i-o păstră într-a lui.

— Am suferit şi suferim atîtea nedreptăţi, şi mai sunt unii care nu văd o scăpare decît în coroana habsburgilor, strigă şi-i sprijină pe imperiali, şi ce ne-au adus ei ?

— De bună seamă, repetă plictisit şi îngrijorat domnul Benedek. Vencec schiţă un zîmbet larg, faţa roşcovană i se lumină.

— Băiatul dumitale a venit ? Parcă aşa am auzit.

— Este într-o permisie de o săptămînă. Regimentul lui a fost mutat la Kosice. E de joi aici.

— Îmi pare nespus de bine, se bucură Vencec. Şi eu aş fi vrut să mă fac ofiţer... ştii cît mi-am dorit toată viaţa mea *să am sabie ?*

— La revedere, spuse domnul Benedek, dar încă nu scăpase.

— I-am dat azi fetiţei nişte bomboane, în parc, o plimba servitoarea. La revedere.

Domnului Benedek nu-i plăcea să i se pomenească de Margit. Rămase pe marginea trotuarului, cu ochii aţintiţi în gol. Nu-i plăcea să i se pomenească nici de mama ei. Învăţătorul ştia lucrul acesta, dar o spusese dinadins. De Elena nu mai ştia nimic de trei ani. Poate era în Germania, poate era la unchiul ei din Viena, poate se remăritase. În timp ce se întorcea acasă, îşi aminti de banca cenuşie şi monumentală din apropierea Dunării, alături era o bererie, *La fazanul de aur*. Acolo o întîlniseră pe Elena, el şi fratele lui. Elena era micuţă, nervoasă şi iute în mişcări, purta şorţuleţe dantelate. Unchiul ei, maiorul scos la pensie, nu înţelegea să se înrudească cu o familie de negustori, dar nepoata era săracă, o ţinea el şi-i da bătăi de cap. A acceptat căsătoria, chiar mai-nainte s-o fi acceptat Elena. A venit Ian, mult mai tîrziu Margit, naşterea Margitei fusese o naştere grea, ea nu mai vroia copii, cleştele chirurgului a scos-o zdrobită, învineţită, abia mai suflînd. Se născuse cu picioarele moarte. Elena a leşinat cînd i-au arătat-o. Au trecut ani — şi într-o bună zi Elena l-a părăsit. Fugise cu fratele lui, ce ruşine.

Se opri, oftînd, căci ajunsese în faţa casei.

2

În vestibul, zări agăţate la cuier chipiul şi sabia lui Ian. De cînd sosise o ducea doar în beţii şi joc de cărţi. Semăna cu Elena, şi ei îi plăceau balurile şi distracţiile. Intră în salon. Ian tocmai ridica acoperitoarea de mătase de pe clapele pianului.

— Un marş ? întreba el.

— Da, un marş, bătea din palme Margit.

Domnul Benedek a tuşit. Au întors capul, în acelaşi timp. Ian era în cămaşă, cu mînecile suflecate. Nu se pieptănase, şuviţele blonde îi cădeau răzleţe pe frunte.

— Bună dimineaţa, spuse cu nepăsare, şi-şi plimbă degetele pe clape, după care se sculă în picioare.

— Cîntă, Ianiş, se enervă Margit, şi-i aruncă o privire furioasă tatălui ei. Vroia să-mi cînte un marş, de ce nu-l laşi să cînte ?

— Nu-l las ? Dimpotrivă. Cîntă, Ian. Cîntă, băiete. Domnul Benedek îşi ferea căutăturile de Margit. Tot eşti în permisie şi n-ai ce face decît nopţile. Cîntă-i un marş sor-ti. Poate marşul de la *Cocostîrc*, îl ştii tu, cabaretul din spatele poştei.

— Poate, spuse sec Ian, şi închise capacul pianului. Nu mai cînt, sunt obosit. Frînt. Pe urmă, aş fi cîntat de dragul Margitei, n-am nevoie de auditor.

— Asta e cuvîntul, domnule : frînt. Ai simţul realităţii. Atunci nu-i cînta. Du-te şi dormi.

— Mi-e foame.

Domnul Benedek îşi muşcă buzele. Ian şi Margit se uitau la el cu dispreţ. *Copiii Elenei. Ai Elenei şi ai mei.*

A ieşit repede. La masă, au mîncat în tăcere. După ce mîncă şi prăjitura cu mere, domnul Benedek se sculă şi împinse scaunul cu zgomot. Ian tresări, şi-i aruncă o uitătură furişă.

— Hrubal să pună calul la droşcă, îi spuse servitoarei ce se pregătea să strîngă tacîmurile. Cafeaua mi-o aduci la mine.

Intrase de cîteva minute *la el*, o odaie plină cu hîrţoage de contabilitate, cărţi agricole şi broşuri ţărăneşti trimise prin abonament, şi-şi alesese o pipă din stelaj, cînd şi-a dat seama că nu este singur. Ian era în spatele lui. Ciocăni ciubucul de marginea scrumierei de bronz, suflă în el. Continua să stea cu spatele la băiat.

— Ce pofteşti ?

Nu primise nici un răspuns, şi atunci s-a întors. Ian sta nemişcat, cu fruntea încreţită. *E cam slab. Numai pielea şi osul. Încolo e bine legat şi are un mijloc de fată mare. Ochii-i sunt tulburi. Chefurile. Femeile. Nopţile irosite zadarnic.*

— Vreau să-ţi spun ceva.

Îl măsurase rece. Cu pipa vîrîtă în gură, se aşeză în fotoliul din faţa biroului şi hîrşîi un chibrit pe talpa ghetei. După amiaza îşi făcea efectul. În aşteptarea cafelei, se simţea mulţumit şi plin de toleranţă.

— Este o cinste, domnule. Spune.

El deschise gura, dar se opri. Intrase Jenia cu *două* cafele.

— Am adus-o şi pe a domnului Ian aici.

Domnul Benedek îşi întinse picioarele, căscînd. *Cînd ai patruzeci şi cinci de ani, cel mai bun lucru după masa este să fumezi o pipă, să bei o cafea cu mult caimac şi să stai cu picioarele întinse.* Din grădină se auzeau clopoţeii droştei. Pufăi un fum şi se uită întrebător la Ian.

— Diseară trebuie să plec.

— De ce ?

— Între dusul tău la biserică şi venitul acasă, s-a decretat mobilizarea generală. Vocea băiatului era uscată. Mi-a sosit ordinul de la regiment. S-au suspendat orice fel de permisii. În cîteva zile plecăm la graniţa polonezã.

— O să fie război ? *Vencec a avut dreptate.*

— Nu, o să mergem la balul culesului de trandafiri. Sigur c-o să fie război.

— Şi ce eşti aşa de contrariat ? Nu pentru asta ai îmbrăcat uniforma militară, ca să-ţi aperi patria şi să duci războaie ? Ţi-am spus să fii negustor, ca toţi ai tăi. Mi-ai răspuns că visul tău este să ai arme, uniformă şi decoraţii... sau poate le-ai vrut toate astea doar pentru saloane, şantanuri şi femei de moravuri uşoare ? Cînd pleci ?

— La noapte.

— Ne mai vedem. Acum mă duc la Danko, pînă seara sunt înapoi. O să ne luăm atunci bun-rămas, ca doi bărbaţi ce suntem. Natural — îi aruncă o căutătură batjocoritoare, dacă nu te duci să-ţi iei rămas bun de la prietenii şi prietenele tale, din dosul poştei.

Ian clipise nervos. *Ştia ceva ?... N-avea cum. Numai să nu-i fi spus Matcovcic.* Domnul Benedek îl privea cu intensitate, îşi amintea de halul lui de ieri noapte, avea o înfăţişare desperată şi destrăbălată în acelaşi timp.

— Cît, spuse brusc.

— Trei sute de coroane.

— Trei sute de coroane, repetă domnul Benedek. Cu cine ai jucat ?

— Cu mai mulţi.

— Matcovcic a fost ? El ţi-a luat banii ?

— El.

A urmat o tăcere. Domnul Benedek clăti zaţul de pe fundul ceştii, îl bău. Puse ceaşca pe masă — şi înălţă fruntea. Obrazul lui înţepenise.

— Deci aşa... trei sute de coroane, într-o singură noapte. De bună seamă că ai bani puşi de-o parte, băiete, mici economii din soldă.

— Tată, începu Ian.

— *Trei sute de coroane,* cu veneticul, cu dobitocul de Matcovcic... şi îndrăzneşti să mai apari în faţa mea... cu Matcovcic care mă înjură pe toate cărările !

Aruncă o privire în grădină. Hrubal înhămase iapa, şi acum potrivea perina de pe scaunul droştei. Iapa îşi scutura clopoţeii, ferindu-se de muşte. Deschise fereastra şi-l strigă pe argat. Hrubal sări jos din trăsurică şi se apropie de casă, scărpinîndu-şi claia de păr încîlcit şi plin de paie.

— Gata-a. (Tărăgăna vorbele, cu accentul greoi al muntenilor din Tatra). Iei ceva cu dumneata, jupîne ?

— Nu. Fîn ai pus în spate ?

— Pu-us. Argatul căscă şi-ntinse braţul. Diseară o să ploaie. Păru să-şi aducă aminte de un lucru anume şi dete din cap. Mi-a sosit ordin de chemare, l-a oprit Ludl la primărie-e.

— Vorbim diseară. Închise geamul şi se întoarse spre Ian. Trei sute de coroane nu-ţi dau. Una că nici n-am aceşti bani — şi al doilea, că nu-nţeleg să-ţi încurajez sau tolerez o astfel de viaţă. Descurcă-te cum ştii.

— Este o datorie de onoare, tată.

— Tot *onoare* a fost să te aşezi la masa de joc şi să te înhaiţi, să-ţi terfeleşti demnitatea de ofiţer cu putoarea de Matcovcic, lingăul dracului ? Tot *onoare* a fost să bei cu ei şi să pierzi la trişorul, la... nenorocitul ăsta, trei sute de coroane ? Ce, eu sunt bancher ? Am plătit

și am răs-plătit pentru tine, pentru bumbii tăi de paradă, la Piestany m-am milogit...

— Nu-mi aminti de Piestany.

— De ce să nu-ți amintesc ? Domnul vrea să uite ? Ești leit-poleit mă-ta !

— Nu te lega de mama.

— Ieși afară. Ieși afară, nenorocitule, tot TU ridici glasul ? Ieși afară imediat !

Ian se oprise în ușă. Broboane de sudoare îi apăruseră pe fruntea osoasă.

— Îmi dai sau nu-mi dai ? Port o uniformă, trebuie să-mi dai.

— Nu-ți dau.

Nu-i va uita niciodată privirea.

3

Danko sta pe prispă, pîcîind din luleaua lungă cu ciubucul lăsat în jos. Băuse, îi luceau ochii.

— La timp ați picat. Tocma' mă gîndeam, stînd așa pe prispă : „...Ce-o mai fi cu domnul Cisar al nostru ?“ Îi și spuneam lu' Martin, mă Mart, du-te singur în tîrg, că presimt c-o să am mosafiri.

Casa lui Danko era o bojdeucă, cu pereții de chirpici văruit. Căsuța o înălțase acolo tatăl domnului Benedek, care, deși avea hotelul, iubea pămîntul. Iar acest pămînt moștenit de domnul Benedek nu era mult, dar destul, deoparte și de alta a movilelor de lîngă rîu. Moartea l-a prins pe tatăl lui în casa de pe cîmp. Unul din frații domnului Benedek murise trei ani după aceea, strivit între curelele unei mașini de tescuit mecanic. Singur moștenitor al lanurilor de in mai rămăseseră el și celălalt frate, cel care fugise cu Elena. Într-una din odăițele de lîngă prispă, pe unul din pereți atîrna o pușcă ruginită. Era fosta pușcă a bătrînului Benedek, cu care pornea prin pădure după iepuri de vizuină și vulpi. Acum o întrebuința Danko, la pasajul porumbeilor sălbatici. Mari, nepoata lui Danko, le-a adus în odăiță o ulcică cu vin, și pe un talger de lemn niște brînză și afumături.

— Pîine n-ai tăiat, toanto, se supără Danko — şi fata roşi ca o sfeclă.

Au băut două ulcele cu vin, apoi domnul Benedek a zărit croiala unui crac de pantalon de cizme, împăturit pe maşina de cusut, şi şi-a adus aminte de ce venise acolo... fiul lucra croitorie simplă mai bine decît tatăl, dar era plecat. Danko a oftat.

— Nu veniţi mîine...? Făcu cu ochiul spre a treia ulcică pe care tocmai o aducea Mari. Mîine e şi Martin aici, are şi ochi mai buni.

— Da' şi gît mai uscat. Nu-i mare scofală, surtucul va fi de tăvăleală.

Danko a oftat din nou şi a început să-i ia măsura. Domnul Benedek se gîndea, vinul îi dase o moleşală plăcută... fusese cam aspru, azi, cu Ian. Dar trei sute de coroane sunt trei sute de coroane, la naiba. *Braţul îndoit. Aşa-a.* Bani buni şi grei. Şi mă-sa juca. *O croim mai lungă?...* Ce ochi îi aruncase, prea e dezmăţat. La fel păţise şi cu femeia aia din Piestany, ce colţi de viperă! Alergături la colonel, la regiment. Femeia urla şi bărba-su urla şi mai tare: „A siluit-o! A siluit-o, la chef!..." Un tunet slab se rostogoli în depărtare. Vîntul răbufni în odăiţă, soarele dispărea repede, ascuns de un nor mare şi negru. Un alt tunet pocni fereastra între cercevele, geamurile duduiră.

— O să plouă şi pe la noi, slavă-domnului, se bucură Danko, punîndu-şi centimetrul pe umăr. Aş zice să înnoptaţi aici, vă prinde ploaia pe drum.

— Nu se poate, plec chiar acum.

Se îndreptă spre droşcă. Chica lungă a lui Danko flutura ca un steag.

— Staţi aici, alergă Danko în spatele droştei, o să vă ude pe cinste... oamenii or să plece, se zice că e mobi...!

Restul vorbelor i se pierdură în vînt.

Cînd intră în orăşel, ploaia mai contenise, dar era răzbit pînă la piele. Pe turnul primăriei se înălţase drapelul. Ferestrele ei erau toate luminate, deşi nu se întunecase încă de-a binelea. Îi era frig. Se gîndi că înainte de a se duce acasă, putea să intre la Knoblok, să bea un păhărel

cu chimion, cît o sta înăuntru, să-i bușume și iapa. A oprit la cafenea. Bicicleta primarului, cea a șefului de post, ale altora se aflau rezemate de zid.

Salonul era ticsit. Priviri curioase îl urmăriră, în timp ce-și făcea drum spre tejghea. Oamenii păreau mirați, înfricoșați. În fundul cafenelei, zări masa obișnuită. Domnea agitație, primarul Svoda citea o hîrtie cu voce tare. Vencec îl asculta cu bărbia sprijinită-n pumni. Mai erau și alții la masa aceea, dar el nu se opri decît la Matcovcic. Matcovcic îl privea cu ochii holbați.

— Bună seara, spuse liniștit domnul Benedek, storcîndu-și manșetele ude. Vreau un chimion fiert. Ei, este sau nu este război ?

Svoda tăcu, iar Matcovcic se ridică încet în picioare. Obrazul îi era golit de orice expresie. Murmură ceva neînțeles, și rămase cu ochii pironiți la el, ca și cum privea printr-un obiect de sticlă.

— Matcovcic, banii *aceia* ți-i voi da eu. Domnul Benedek rostise cuvintele calm, așezat. Trei sute de coroane, da ?

Buzele lui Matcovcic se albiră. Și la față se făcuse alb, un alb de cretă. Înghiți de cîteva ori în sec și spuse răgușit :

— Să nu-ți închipui...

— Nu-mi închipui nimic. Își scuturase poalele scurtei. Ai jucat cu băiatul meu, deci ți-ai închipuit de cînd te-ai așezat să joci cu el, că dacă pierde și nu-ți dă banii, sunt obligat să ți-i dau eu. El pleacă diseară la regiment. Ai la mine trei sute de coroane. Pot jura că-s bani cîștigați necinstit, dar vino mîine să ți-i dau.

În cafenea se lăsă o tăcere desăvîrșită. Toate capetele se-ntorseseră în același timp. Matcovcic își trecu limba peste buze.

— Ascultă, rosti cu o voce chinuită.

— Mîine. Domnul Benedek ridicase tonul fără să vrea. Nu mai avem ce vorbi, *domnule.*

Matcovcic tresări, o spaimă teribilă îi crispă obrazul.

— ...Ține-mă, Jesus... *n-ai fost acasă ?*

Primarul Svoda i-a pus o mînă pe braț și l-a dat la o parte.

— Iartă-mă, spuse într-un tîrziu, căznindu-se să nu-i tremure vocea, dar vocea lui tremura și se făcu auzită în toată cafeneaua. Este o groaznică neînțelegere, Benedek, pricepi. Fii tare.

Domnul Benedek ridică mirat sprîncenele — și brusc un gînd tulbure urcă în el, și la fel de brusc nu i-a mai fost frig. Sîngele îi zvîcni în tîmple.

— ...Așa a fost să fie, plecă ochii primarul, să nu înfrunte uitătura celuilalt. S-a împușcat imediat ce ai plecat.

4

Ceasul de pe consolă ticăia mereu, și domnul Benedek, așezat pe dunga patului, răscolea în neștire sertarul măsuței de noapte. Parcă era lipsit de pipăit, degetele i se mișcau mecanic și s-ar mai fi mișcat așa încă mult timp, dacă n-ar fi strigat vocea Margitei :

— Ce faci acolo ?

— Viu, viu imediat.

Se sculă de pe pat, cu cutiuța albastră în mînă. Afară era lumină. Se opri în prag.

— Ai apă sau îți aduc eu ?

— Adu-mi, de unde să am eu apă ?

Reîntors din bucătărie, domnul Benedek îi întinse paharul cu apă și cutia albastră. Margit își rezemase iar capul de spătarul scaunului și ațintea plafonul. Prin jaluzele intra cenușie noua zi.

— Pot să deschid obloanele.

— Deschide-le.

Domnul Benedek rămase la geamul prin care intrau zorile. Porniseră cotigele măturătorilor. Fu aruncat iar departe... în bojdeuca lui Danko, de pe movilele cu lanuri cu in... vîntul șerpuie prin lanuri, Mari trece pe cărare, cu gălețile în mîini, laptele din găleți clipocește, gălețile se leagănă, stropii albi îi pătează pulpele voinice... și unde-i

Danko ? S-a cuibărit în fînul din dosul căsuţei şi-şi suge luleaua, cu pălăria trasă pe ochi...

— Închide fereastra. Mi-e frig.

Se supuse cu părere de rău, aşezîndu-se în fotoliul de lîngă scaunul cu rotile.

— Te chinuie.

— Ce ? tresări.

— Ştii mai bine decît mine, ştiţi cu toţii, dar vă ascundeţi, vă este teamă să nu aflu... oloaga nu trebuie să ştie. Şi dacă ştiu ? De ce s-a împuşcat şi *ăla* ? Şi cum domnul Benedek tăcea, ţipă : De ce ?

— Nu .. nu mai întreba, Margit. Nu ştiu. Nu ştie nimeni.

— Te chinuie. Eram sigură că te chinuie. CA IAN. Exact ca şi cu Ian.

— Taci.

Margit şi-a lăsat iar capul pe perina de pe rezemătoarea scaunului cu rotile. Un timp, singur ceasul din dormitor sfîşie tăcerea.

— Visam, şopti, ca-n cartea lui Zweig pe care tocmai o citesc, visam că mă dusesem şi eu la bal. Aveam o rochie albă şi o floare roşie în păr. Un bărbat înalt s-a plecat spre mine, mi-a spus că sunt frumoasă şi m-a invitat la dans. M-am învîrtit în braţele lui, m-am învîrtit, m-am învîrtit...

— Taci !

Era bătrîn, slab şi ticălos, iar Margit era şi mai ticăloasă decît el, că-l scotea din minţi cu vorbele ei.

Dar ea nu-l vedea, ţinea ochii albaştri aţintiţi pe pata de lumină aruncată de lampă pe tavan.

— ...Nu plînge, spuse tare, deşi el nu plîngea. Aş vrea să plecăm de aici, tată. Mi-e dor de rîul *nostru,* de bulevardul cu porumbei... mi-e dor de Margit, de mine, de maimuţa lui Benedek. Mi-e dor de Ian, tată.

Abia la vorbele acestea începu să plîngă domnul Benedek, un plîns inutil prin zădărnicia lui. Lacrimile i se prinseră de mustăţile legate în clame, şi el le simţi gustul sărat, aceleaşi lacrimi de totdeauna, nu se schimbaseră.

— Du-mă la mine în cameră.

Împingîndu-i scaunul pe rotile, la ușă, înainte de a o deschide, își cufundă deodată obrazul în părul ei mătăsos. Se regăsi pe un mal plin de tufănele, ținînd-o în brațe și arătîndu-i cum curge apa peste bolovanii tociți. O bucurie năpraznică îl cuprinse. Rămase cu obrazul lipit de părul ei de fetiță, plin cu fire argintii, din care urca un același miros sălbatic ca atunci.

V

Locomotiva fluieră scurt de cîteva ori, şinele se încălecară, apărură case. Pe o frîntură de acoperiş cineva lucra la un coş, gara trecu nelămurită, într-un clănţănit de macazuri, două cantoane au lucit albe, după aceea casele s-au rărit şi a apărut iar cîmpul galben şi nesfîrşit. O barză păşea rar pe lîngă o baltă. Ileana Manea ridică gulerul raglanului, înfundîndu-şi bărbia în lîna aspră. Un suflu slab de tutun şi colonie, mirosul lui Mihai, adia din raglan. Ieşise pe culoarul vagonului de dormit şi se uita pe geamul lăsat. Răcoarea îi făcea bine, niciodată nu suportase şampania. Băuse şi cam multă... ei, cu nici cinci ore în urmă *se căsătorise* — şi tocmai în asta consta ciudăţenia, fiindcă dacă se gîndea cu calm şi fără nervi, în clipa aceea nu ştia dacă era mulţumită sau nu. Scotoci în buzunarele raglanului şi găsi ţigările şi bricheta bărbatului ei. Aprinse o ţigară, se rezemă cu spatele de uşă şi închise ochii.

Plecau la Varşovia, căpitanul de artilerie Mihai Şoimu, *bărbatul* ei, era numit ataşat militar acolo. Noaptea nunţii o petrecuseră în cuşeta strîmtă, incomodă şi izbindu-se de peretele compartimentului. La un moment dat el s-a enervat.

— Ssst, a rîs ea. Tu ai vrut să plecăm.

— Şi aşa am întîrziat trei zile. O să găsim un pat ca lumea la hotel sau la legaţie.

— N-o să ni se întîmple nimic, la Varşovia ? Lumea vorbeşte de război, nemţii sunt tot mai aroganţi.

— De cînd te ocupi de politică ? Ca să fiu sincer, şi eu am inima îndoită, dar Polonia este garantată de Anglia şi Franţa, iar Hitler n-o să fie chiar atît de nebun, ca să

se atingă și de Polonia. Cehoslovacia, după propriile-i declarații, i-a potolit foamea de aventură.

— Aș fi vrut să mergem la Paris.

— Te cred. (I-a simțit zîmbetul în întuneric.) Dar la Paris a plecat nepotul generalului Trancu. Eu sunt nepot de țărani, măicuță.

Asta era situația : devenise doamna atașat militar Șoimu, doamna căpitan Șoimu *din artilerie,* căruia-i plăcea să umble îmbrăcat mai mult în civil. Începu să rîdă. Compartimentul se deschise, și era să cadă pe spate. Mihai o sprijini de umeri.

— Ai să răcești. Căscă, bătîndu-se cu palma peste gură. Stai de mult aici ?

— Cît e ceasul ?

— Șase... am dormit ceva, se întinse cu poftă și pijamaua i se desfăcu pe pieptul voinic, la care lucea o cruciuliță mică de aur, atîrnată de un lănțug la fel. Aplecîndu-se pe geam, se uită la valea împădurită prin care treceau, cu vîrfurile copacilor înroșite de răsăritul soarelui. Îl iubea ? Nu știa *încă,* simțea o mare siguranță și liniște lîngă el, era întîia oară cînd i se întîmpla asta.

— Știi ce mă doare capul... de unde a luat taică-tu șampania, cred că era falsificată, nu-i vorbă că nu-s prea obișnuit cu băutura... Cam frig. A pus mîna pe ea. Ești sloi. Hai, măicuță.

O enerva teribil acest : „măicuță", mai ales la *începutul* unei căsătorii. Sărutînd-o în compartiment, mirosul de tutun și colonie au învăluit-o din nou. Nu și-a ferit buzele, și el a ținut-o strîns și și-a frecat mulțumit obrazul de al ei. Ochii-i luceau. *Seamănă la ochi cu Peter.* Încercă să se desprindă din strînsoare, ar fi fost morbid să-i suporte atingerea cînd se gîndea la Peter, dar el o mîngîia și ea nu-i putea refuza îmbrățișarea, fără să-l jignească.

1

Sfîrșitul acela de septembrie treizeci și opt îl petrecuse pe munte, în grup. Toamna arunca sclipiri de aramă topită în jurul lor, și ea și Bebeca se extaziaseră de colo-

ritul superb al priveliştii. Hodoroaga de Adler a lui Radu gîfîise înecată — şi motorul se oprise. Radu a înjurat, au trebuit să se dea toţi jos. Erau trei fete şi doi băieţi : ea, Bebeca, Marina, Radu şi Toma. Se împotmoliseră în mijlocul Cheilor. Bebeca şi-a scuturat capul cîrlionţat, tuns scurt, şi a ţipat :

— Vai, ce frumos, fetelor... !

Radu a înjurat a doua oară, (poate o înjurase pe Bebeca, cu maşina stricată în drum, numai să admire frumuseţile Cheilor nu-i ardea), a ridicat capota motorului, a pipăit nişte fire. Ea şi Bebeca s-au căţărat pe panta ce suia lîngă şosea, s-au căţărat repede, sus de tot, şi s-au trîntit în iarbă. De acolo de unde stau ele, Adler-ul nu se vedea, ascuns de cotul şoselei. Nu se vedeau decît stîncile albe şi drepte şi torentul dintre ele. Bebeca închisese ochii. Ea s-a gîndit la Marian. Umbla deseori cu el pe munte. O dată, pe malul lacului Capra, i-a spus că e prefăcută. „Lacul ăsta", întinsese braţul spre lac, „de cîte mii, zeci de mii de ani, te priveşte ca să-ţi aducă mereu aminte că el este aici dinaintea ta, că este de la începutul lumii... nu se poate să nu simţi, să nu crezi că e aşa". Ca să-l necăjească, se necăjea atîta de uşor, i-a spus că nu simte şi nu crede că e aşa. „Nici că e muzică, tu ai muzica în tine ?" „Nici. Simt însă că tu ai prea multă imaginaţie"... de ce i-a spus cuvintele alea, s-a întristat imediat. Prostii. Marian spunea uneori numai prostii... oare şi credea în prostiile lui romanţioase ? Da, credea, aşa cum credea *prea* uşor în oameni şi în viaţă, cum credea şi în fluturii de care-i era plin pînă la refuz capul.

Claxonul maşinii se auzise insistent de pe şosea, însoţit de strigătele răguşite de chemare ale lui Toma. Au coborît. Spre seară, ajunseseră la Pensiunea Margaretelor. Încă nu se întunecase, şi vila dintre brazi, cu ferestrele aprinse, semăna cu o reclamă de aspirină Bayer. La sfîrşitul mesei, fata care-i servise s-a aplecat spre Bebeca :

— Duduile dorm împreună ?

— Eu dorm de obicei singură, se roşise Marina, iar Toma fixase policandrul de lemn cu lumînări electrice din tavan.

S-au hotărît să doarmă fiecare într-o cameră, afară de ea şi Bebeca. Bebeca urcase imediat să se culce, ea a ieşit

pe terasa vilei. Nu era nimeni acolo, cîteva şezlonguri se distingeau în întuneric, lîngă balustrada terasei. S-a rezemat de balustradă şi a privit în noapte, la brazii şi stîncile scăldate în pulberea lunii. Nu venise pe terasă cu un gînd precis. Dar afară de Bebeca, fostă colegă de şcoală şi facultate, ceilalţi o plictiseau de moarte, mai ales Marina, vrînd să facă pe cuceritoarea, pe rafinata, pe Mata-Hari în faţa plutonului de execuţie. S-a lungit, apoi în şezlongul cel mai apropiat, cu braţele sub cap. Tăcerea era desăvîrşită. Luna rotundă, ivită în sfîrşit de peste brazi, a bucurat-o ca o jucărie frumoasă. Şi-a adus aminte de vorbele Bebecăi, în maşină : *Fete bătrîne, dragă, plecate-n excursie.* Exagera. Sau, poate... cine ştie. Ea n-avea dorul măritişului, de aceea şi urmase o facultate, altfel ar fi vegheat sforăielile sau nesforăielile unui bărbat sau ar fi legănat un copil. Ar fi putut să se mărite şi tot să se mărite, nu o dată. N-a vrut, mai avea timp, atîta timp, şi nici nu considera singurătatea în comun sau în doi, de preferat singurătăţii în unul. Barem în unul, nu dai socoteală nimănui decît ţie însuţi. Marian dorea la un moment dat să vorbească cu părinţii ei, dar l-a împiedicat. „Te iubesc, am nevoie de sufletul tău". Sigur că da... s-ar fi hrănit amîndoi cu *poesii,* visuri şi suflete în compot de lună... cînd fusese asta ? În primii ani ai facultăţii, caişii se scuturau în ploi delicate, aleile de la Şosea se lungeau pustii, iar Marian, fără doar şi poate, avea capul *sigur* plin de fluturi. Sau păsări. *Sunt păsări care vin din Sud : / scînteietoare, adormite visuri calde... / Şi tot aud, aud, aud, / aud cadenţa adormită a visurilor calde. / Sunt păsări care vin din Nord : / cu tulburi, negre adîncimi de golfuri stranii... / Şi-aduc cu ele un străin acord, acord...* Da, îi recita versuri proprii şi-l înjura pe regele Carol al doilea, abia reîntors în ţară. Era drăguţ. Îi oferea visele şi acordurile din nord şi sud, inclusiv o căsătorie.

„...Şi cine ne ţine ?"

„Noi."

„Din ce ? Ce o să mîncăm ? Suntem studenţi. Nu vreau să te ţină mama şi pe tine."

„N-o să mă ţină, cum n-o să te ţină nici pe tine, mama mea. Muncim. Dau meditaţii, tu dai lecţii de pian. Scriu şi mi se plăteşte ce scriu. Ne descurcăm. La ter-

minarea facultății stăm pe picioarele noastre."

„Și dacă te însori, îi zîmbise, o să mai ai vreme de poezii ?"

„Cu atît mai mult."

„Este o meserie ?"

„Este o vocație, te naști cu asta, cum te naști cu sex. Vezi totul din jur cu alți ochi."

„Cum ?"

„N-am *cum* să-ți explic... cum vezi tu ce-i în jurul tău, cînd cînți Brahms sau Chopin la pian. Totul capătă alte sensuri, alte valori."

„Care ?"

„Te măriți cu mine, ca să-ți spun, într-o viață, să-ți răspund la acest : care ?..."

...Ta-ta-ra, a fost odată, ca niciodată. Poate nici n-a înțeles prea bine ce anume vroia — erau atît de tineri. Să se fi căsătorit cu el ?... Nu. Nu vorbeau aceeași limbă. Și prietenii lui erau modelați după același *trade-mark*, parcă făceau parte dintr-o *confrerie* — și chiar făceau. O dusese într-un rînd la una din adunările cercului lor : „literar și de discuții diverse și libere", pe care-l înființaseră imediat după mutilarea Cehoslovaciei. (Erau în ultimul an.) Mare lucru nu a înțeles, decît că toți băieții și fetele alea, colegi cu ei sau de la alte facultăți, sperau cu înverșunare să spargă viața înconjurătoare în cioburi — și să nu păstreze din ele decît ciobul cel mai frumos, cinstit, strălucitor și adevărat. Îi citeau pe Dostoievski, Bergson, Marx și americanii moderni de-a valma, și discutau despre cum va fi mîine, cînd abia știau ce este azi... și ei erau drăguți, ce folos. Nu de „drăguți" avea ea nevoie, sau de revoluții închipuite în camere unde se fumează mult și se discută tot atîta, vrute și nevrute. Le-o și spusese. O fată, cu un tricou ce-i scotea în evidență bustul agresiv, era *toată* agresivă, a privit-o rece.

„Dacă nu-ți place, nu mai veni, fetițo."

Fetițo. A înălțat din umeri.

„Asta o s-o văd *eu*, dacă mai vin sau nu. Mi-am exprimat părerea. Nu dumneata vorbeai adineaori despre libertate, libertatea conștiinței, a exprimării și alte liruliru, bătînd cu pumnul în masă ?"

Cealaltă i-a întors spatele.

„N-o mai aduce la noi, Marian. Las-o pe domnișoara să meargă la Suchard sau la ceaiurile dansante cu care-i obișnuită. Însoțește-o și tu, dacă vrei."

Marian se supărase, îi luase apărarea. Strigau, vociferau, se împărțiseră în tabere... pînă la urmă s-au împăcat, iar fata cu bust agresiv le-a citit din Malraux, (era la Litere), în traducere personală, *La condition humaine*. Pe drumul spre casă, Marian a fost tăcut și închis în el însuși — dar ea nu s-a mai dus niciodată la cercul lor. O obosise pretinsa lor perspicacitate în a vedea rezolvări acolo unde alții, ca ea de exemplu, nu vedeau nimic. Mai bine se uita cum se scutură caișii, cum trec primăverile, mereu alți caiși și alte primăveri. „Fete bătrîne"... are și Bebeca niște expresii. Ei îi plăcea grozav Marian, îi plăceau versurile lui...

Ușa din sufragerie a pocnit, curmîndu-i gîndurile și amintirile. Silueta unui bărbat se proiectă în golul ei. Rămase o clipă acolo, apoi se apropie cu pași mari de balustradă. N-o văzuse, căci șezlongul ei se afla cu spatele la el, într-unul din colțurile mai întunecate ale terasei. Noul venit se sprijini de balustradă și după un timp, începu să mormăie o frîntură de cîntec, în ungurește. Situația i s-a părut nepotrivită — el se credea singur. A tușit. Bărbatul a tresărit.

— Credeam că nu mai este nimeni aici.

— Din păcate pentru amîndoi, mai este.

El a zîmbit.

— De ce ? Admirăm împreună noaptea, nu ? Este o noapte mai frumoasă decît alte nopți din Chei. Am spus bine... limba românească e cam plină de surprize.

Fără să-i mai aștepte invitația, s-a așezat pe șezlongul alăturat. O scrutase cu atenție.

— Eu sînt Sarmany, și spusese asta ca și cum ea trebuia sau nu se putea să nu știe cine este Sarmany. Apoi, văzînd că vrea să fumeze, scosese în grabă o cutie cu chibrituri. În flacăra chibritului aprins, a putut să-i zărească obrazul, un obraz întunecat, cu ochi vineți, poate din pricina întunericului.

— Mulţumesc. Dumneata nu fumezi ? îi întinsese pachetul.

— Nu, dar îmi place să adulmec mirosul de tutun. M-am exprimat corect ?

— Literar. Ce e groaza asta de a întreba tot timpul dacă ai spus sau nu bine ce spui ? Eşti ungur ?

— Ungur şi român, a rîs. Stau de mulţi ani în România.

Una din fetele de serviciu apăru în sufrageria luminată, îşi lipi nasul de geamul uşii, după aceea o deschise. El îi spuse ceva, în ungureşte.

— *Mint rendszerint ?*

— *Igen, nagyon köszönöm.*

Fata plecă, trăgînd uşa după ea.

— Ce v-aţi spus ?

— Regula este ca la nouă, lumea să fie în pat. Am rugat-o să ne servească vin roşu, au un vin foarte bun. Şi adăugase, privind-o într-un fel aparte : Culoarea sîngelui şi a inimii, doamnă. Un obicei ţărănesc de pustă ; cînd se-ntîlnesc un bărbat cu o femeie şi nu s-au văzut niciodată pînă atunci, beau vin roşu, să li se topească sufletele.

— ...Ah, ai de gînd să mi-l topeşti şi mie ? Nici dumneata şi nici eu nu văd să ne aflăm acum în vreo pustă, în afară de faptul că abia m-ai cunoscut, domnule Sarmany.

— Bănuiesc că n-aţi înţeles...

Vocea lui era semeaţă, dar în seara aceea ea era pusă pe concesii, fără să ştie anume de ce. Poate noaptea, munţii... luna. (Se simţea bună şi îngăduitoare — exact invers de cum ar fi trebuit să se simtă *o fată bătrînă*, i-a venit să rîdă.)

— S-ar putea şi asta, pricep cam greu. Stai de mult la pensiune ?

— De vreo trei luni.

— Trei luni... *mamma mia*. Nu vorbesc de peisaj, este superb, dar cu mîncarea cum te descurci ? Nu mi s-a părut cine ştie ce.

— Nu sunt mare amator de mîncare. Sunt pasionat după natură. Natura este întotdeauna veche şi nouă în acelaşi timp. Dacă ştii să hoinăreşti şi să visezi în mijlocul ei, trei luni sunt un nimic, un fleac. În fiecare

seară mă opresc pe malul lacului şi privesc apa din care răsar cioturile brazilor înecaţi, sau *reflectul* stelelor. Mă gîndesc tot timpul dacă o să pot sau nu.

— O să poţi *ce ?*

— Să pictez lacul noaptea.

— Ah, eşti pictor ?

— Nu ştiaţi ? spuse el cu un fel de părere de rău, şi ea a înţeles rostul acelui : eu sunt Sarmany. Da... mulţi spun că sunt pictor, eu nu spun. Nu mai spun.

— Nu mai spui ?

— Este groaznic să pictezi bine, doamnă.

— Groaznic sau *greu ?* Şi nu-mi mai spune „doamnă". Pentru nişte gînduri intime ale mele, avute adineaori, înainte de a veni dumneata pe terasă.

Uşa se deschise, iar fata anunţă politicos, în româneşte :

— Am adus vinul. Îl beţi în sufragerie sau pe terasă ?

— În sufragerie, se grăbise ea să-i răspundă. Dorea să-l vadă pe Sarmany la lumină. Pe întuneric, începuse să aibe o stînjeneală, cu omul ăsta străin lîngă ea. Bebeca ar putea s-o caute, şi nu vroia s-o găsească bînd vin roşu cu un necunoscut şi în beznă, ca într-un separeu de cîrciumă. În sufragerie, s-a uitat repede la el : era înalt şi blond, un blond încărunţit, avea ochii albaştri. *Am crezut că vorbesc cu un băiat, m-a amăgit silueta şi tricoul.* Sarmany se apropia de cincizeci de ani, nu-i dădeai vîrsta. Era posibil ca un bărbat să arate aşa *frumos ?...*

Fata le-a turnat vin în pahare şi i-a lăsat singuri. Înainte de a bea, Sarmany vărsase puţin din pahar, pe duşumele.

— De ce ai făcut asta ? E un gest mortuar.

— Nu, acum noi ne legăm sufletele în prietenie. Trebuie să faceţi la fel.

— Multe te-a mai învăţat pusta... şi ai un ton cam imperativ pentru gustul meu, s-a neliniştit, bărbatul era ciudat, chiar întîlnirea lor fusese ciudată. Strînse din buze, totuşi vărsă şi ea din vin, apoi bău o înghiţitură, privită fix de ochii lui albaştri.

— Există o metafizică a prieteniei dintre un bărbat şi o femeie, spuse el punînd paharul pe masă, după ce-l golise.

Aşa l-a întîlnit pe Peter Sarmany.

2

Anul viitor, imediat după Paşte, cînd nici nu se aştepta şi-l şi uitase de mult, el a reapărut.

Era singură. (Ieşise mai devreme de la banca unde era director tatăl ei, şi-n al cărei contencios lucra.) Nu ştia ce să facă. Ziua murea uşor în oraş peste frunzişuri şi cupole, aerul era plin de mirosul liliacului încă în floare. La Ateneu s-a oprit... putea să intre la cinematograful din subsol, dar filmul se termina tîrziu, iar Dorothy Lamour n-o interesa. (Cărnurile ei erau pe gustul liceenilor de la comerţ şi al băieţilor de frizerie, goliciunea exotică afişată de actriţă i se părea de prost gust şi artificială.) Îşi aruncase ochii pe panoul cu afişe : o conferinţă, un concert de violoncel cu Enrico Mainardi, alt ciclu de conferinţe despre stat şi prerogativele statale. A zărit numele cîtorva pictori expozanţi, concomitent cu salonul oficial de primăvară, un caricaturist necunoscut... brusc, numele i-a sărit în ochi :

PETER SARMANY
Acuarelă-Ulei
1—25 Aprilie

25 aprilie... ultima zi. Peter Sarmany ! Şi-a adus aminte de noaptea din Chei, de Pensiunea Margaretelor, de terasa cufundată în întuneric şi de bărbatul cu ochi albaştri al cărui nume tocmai îl citise. Nu putea fi alt Peter Sarmany, pictor. A intrat în expoziţie, sălile erau goale. În ultima din ele, îl văzuse, la o măsuţă, cu spatele la ea, uşor încovoiat. Lumina puternică a becurilor mărea şi mai mult ciudăţenia tablourilor lui. S-a plimbat încet, de la unul la altul. Coloritul tablourilor era violent şi

șocant. Și-a înăbușit o exclamație : o fată din profil, pe un șezlong galben ținînd în mînă un pahar parcă plin cu anilină... era ea și nu era, un chip abia schițat și *cam strîmb*. S-a uitat într-unul din programele agățate din loc în loc pe pereți : *Visare în Cheile Bicazului.* Cînd s-a oprit la măsuță, el a ridicat privirile și imediat s-a sculat în picioare, cu un fel de înflăcărare nedisimulată.

— Bună seara, domnule Sarmany.

— Mi-ai reținut numele !... Bună seara, doamnă.

— Dacă acolo sunt eu, arătase din cap spre tablou, nu-i frumos ce ai făcut.

— Nu înțeleg.

— Eu sunt ?

— S-ar putea foarte bine să fie altcineva în acel tablou, a spus după o tăcere, privind-o mereu. Dar nu este. Sunteți dumneavoastră — sau ce a rămas din dumneavoastră.

— Așa da, *ce a rămas din mine,* se explică. Un fel de Frankenstein, a rîs.

— O judecată cam aspră, dar arta se judecă cu sufletul, nu cu mintea.

— Poate, femeile judecă însă, sper s-o știi și dumneata, prin alte simțuri.

— Nu luați loc ? îi arătă scaunul din fața mesuței. Chiar dacă nu agreați pictura mea.

S-a așezat nemulțumită pe scaun. *Cine m-a pus să intru aici, vorbesc numai nerozii, ce situație idioată.*

— N-am spus că n-o agreez. N-o înțeleg, cu toată sinceritatea. Și aducîndu-și aminte de seara din Chei și observînd că se enervase un pic de tonul ei, l-a privit, zîmbind, dintr-o parte : ...Îmi permit, doar am băut împreună vinul roșu al prieteniei.

Sarmany se luminase la față. Plecîndu-se spre ea, a dat cu hotărîre din cap :

— Da, l-ați băut, doamnă ! N-ați uitat nici asta... vă mulțumesc. Vă mulțumesc și că vă revăd, m-am gîndit mereu la dumneavoastră, după ce a-ți plecat. V-am păstrat aici, își arătase inima, cu un gest teatral.

— Să nu dramatizăm și să fim serioși. Ai pictat lacul ?

— L-am pictat. A doua zi după ce ați plecat.

— Unde-i tabloul ?

— Nu l-am expus.

— De ce ?

— Fiindcă n-am vrut să-l expun. Vedeţi, în viaţa unui om hazardul joacă un mare rol. (Vorbea încet, ca din depărtare, cu altă voce.) Zarul cu care-ţi joci viaţa uneori este înşelător, alteori prostesc, alteori direct pe numărul cîştigător. Mi-aţi apărut într-o seară, pe o terasă, în munţi. O seară, în care, ca şi în alte seri, căutam să fug de mine şi de toată viaţa mea. Mult timp, am fugit efectiv, prin Argentina, Mexic, prin Franţa. Luni şi ani, pînă să revin. În seara în care m-aţi cunoscut eram mai gol şi neîndemînatic ca oricînd. Dar a doua zi, a doua noapte după ce aţi plecat, am pictat lacul... înţelegeţi ce vreau să spun ?

Înţelesese... cum putea să nu înţeleagă ?

— Mă forţez, roşise. Dar se poate picta noaptea ? Culorile unui tablou nu sunt în funcţie de lumină şi umbră ?

— Nu-mi pasă. Sunt clipe în care n-ai nevoie nici de lumina, nici de umbra venite din aer, din spaţiu. Ai nevoie numai de luminile şi umbrele *din tine,* să le pui pe pînză.

S-a dus la tabloul cu ea, l-a desprins de pe perete şi l-a pus pe mesuţă.

— O să trebuiască să-mi spuneţi cum vă cheamă. Nu ştiu, doamnă.

— Împarţi gratuit tablouri la necunoscute ? Mă emoţionezi. Aşa cum dumneata eşti Sarmany — îi repeta prezentarea lui de pe terasa pensiunii — eu sunt Ileana Manea. *Domnişoară,* te rog din suflet.

Pe stradă, Sarmany a mers un timp tăcut, ţinuse s-o însoţească pînă acasă şi să-i ducă tabloul. Era seara. Pe urmă, fără nici un fel de introducere, el începuse să vorbească iute, cu patimă, ca într-o holucinaţie :

— ...De cînd te-am văzut, te-am aşteptat, ştiam c-ai să vii, să revii, te-am aşteptat luni întregi. Ai venit şi nu este o întîmplare — te-am chemat eu, nevăzut, să vii.

— Nu prea-mi place ce spui. Nu văd rostul sau momentul potrivit. Bună seara.

Grăbise pașii, dar el o ajunsese din urmă.

— Tabloul.

— Este cazul să-l mai primesc ?

A apucat-o cu violență de braț. Ochii lui albaștri ardeau.

— Nu se poate să... Brusc începuse să plîngă.

A rămas trăznită. Cineva a întors mirat capul. Ce să facă, ce putea face.

— Ne vede lumea... domnule Sarmany, ce-i aiureala asta ?

Situația era penibilă, penibilă, cu acest necunoscut care plîngea în fața ei. Și Marian plînsese odinioară, dar avea optsprezece ani. La fel de brusc cum îi venise criza, Sarmany scutură din cap și începu să rîdă.

— Sunt foarte nervos și obosit, nu dați importanță. Vă stimez din toată ființa mea și încep să vă iubesc.

Juca teatru ? Părea sincer. N-a mai știut ce să-i răspundă.

3

O lună întreagă vizitase aproape zi de zi atelierul lui Peter, printre obiectele care-i deveniseră familiare... masa lungă plină de unelte electrice de strunjit și fierărie, divanul, ramele desfăcute, cartoanele și pînzele mîzgălite, tuburile de vopsele aruncate pretutindeni — și mirosul pregnant de terebentină care intrase și în ziduri, și în mobile și în tot. Într-un colț, întors spre perete, se afla lacul pe care se căznise el atîta să-l picteze. Era o pînză mai altfel decît picturile lui obișnuite. Peter picta cu culori tari și insolite, și cu un desen extrem de neglijent. Lacul era pictat haotic : copacii ieșeau din apa verde și murdară, cu crăci goale și răschirate, de care atîrnau cranii albe cu ochi, pline de melci marini și lipitori cu trupuri și sîni de femeie. O lună veștedă se oglindea pe peisajul bizar, mare și strivită... În partea din stînga a tabloului, se înălța o cruce subțire, cu brațele îmbrăcate de un tricou alb cu mîneci, zdrențuit în dreptul inimii. Iar din gaura aceea zdrențuită priveau două orbite prelungi de fată, totuși luminînd un obraz palid și slăbuț, cu

o beretă şcolărească trasă pe frunte. (Ceva poate în genul Dalí, Magritte, ceva sigur surrealist, dar mult mai încifrat şi mîzgos.)

— Asta-ţi place ? o întrebase.

— Nu-mi dau seama. Încă nu înţeleg ce pictezi... de ce ţi-e teamă ? Şi ce-i cifra roşie *1914* de pe bereta chipului ăsta cu orbite fără viaţă... nu ştiu şi nu te supăra, nu mi-a plăcut niciodată să privesc un panopticum.

O umbră îi întunecase chipul.

— Panopticum, a murmurat. Ştii că eşti primul om care-mi spune că pictez ca la panopticum ?

— N-am spus că pictezi *aşa,* am spus că nu-mi place să privesc un panopticum. Lacul tău este un panopticum, are prea multe elemente de compoziţie, care mie îmi scapă — care este normal ? Pictezi doar pentru tine ?... Tu fugi de ceva, de cineva. Neştiind de ce fugi şi de cine fugi, nu-ţi pricep pictura. E o afirmaţie contrariantă ?

Nu i-a răspuns. A rămas cu capul plecat. Cînd a ridicat obrazul la ea, ochii lui deveniseră subit glaciali.

— Nu fug de nimeni şi nimic. Dar m-am plictisit de viaţă. Cîţi ani ai, douăzeci şi patru, douăzeci şi cinci ? Am dublul tău, iubirea mea pentru tine este iubirea unui muribund.

Ea sta trîntită pe divan. Pick-up-ul cînta în surdină *tangos inolvidables,* plăci vechi aduse de prin peregrinările lui pe continentul sud-american. (Nu-i vorbise de ele, nici ea nu-l întrebase. Ştia doar, fiindcă îi spusese că „în timp ce alţii mureau în război, eu pictam portocale cu pălării, în Venezuela".) El se aşezase jos, la picioarele ei.

— Fă-mi un copil.

— Un copil ! Era siderată de propunerea neaşteptată. Exact de copii am nevoie în clipa de faţă.

Lui Peter i-a apărut un zîmbet ciudat pe buze.

— Iată că după un sfert de veac, vîrsta ta, mi se întoarce o replică pe care n-am uitat-o niciodată. O replică spusă cînd tu abia te năşteai. Azi este spusă de o femeie. De tine, mie. Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă a fost spusă de un bărbat. De mine. Înseamnă că viaţa este rotundă, ca şi pămîntul, dar tot ca şi pămîntul, are şi un capăt. Perfect, am un punct cîştigat.

S-a dus și a întors de la perete tabloul cu lacul. Tonul lui a fost, ca de obicei, orgolios și patetic :

— Ochii aceștia de acum douăzeci și cinci de ani și *de aici,* a împuns cu degetul tricoul zdrențuit atîrnat pe cruce, sunt răzbunați. Răzbunați cu vîrf și îndesat. Să-ți povestesc ?

— Nu.

— Atunci vrei să mă lași singur, să reflectez la asta ?

A plecat uluită... o gonea ? Pe stradă, și-a ordonat gîndurile, umblînd repede. Un copil, vroia UN COPIL de la ea. Nu-i vorbise de căsătorie, vroia un copil *fără* căsătorie. *Un copil se face din dragoste, nu numai ca să-l faci, cum spui tu.* Intră în prima cofetărie întîlnită în drum, se așeză la o masă, a cerut o oranjadă. Cofetăria era plină și în gălăgia din jur, dintr-odată a încercat-o un soi de ușurare, ca eliberarea de o povară. *Povară ? Da, povară. De-abia acum îmi dau seama că m-am mințit, am eu calitatea asta să mă mint mereu, Peter Sarmany. NE-AM mințit. Ai făcut bine că m-ai îndepărtat din atelierul tău, fiindcă, și fără să mă fi îndepărtat, aș fi plecat eu, din proprie inițiativă și convingere. Nu pentru că eu am vîrsta pe care o am, și tu... nu, îți jur, mi-a plăcut la tine, mi-au plăcut ochii tăi, singurătatea ta, mirosul uleiurilor din atelier și că ești la fel de lipsit de prejudecăți, cum sunt și eu. Am să adaug o nouă prostie și dezolantă neînțelegere, la multele prostii și neînțelegeri cu care mi-am înfrumusețat mereu dulcea-mi viață — și cu asta, gata. Rămîi cu bine. Unul din modelele tale n-ar putea chiar să te bucure cu un copil ?...*

Din ziua aceea nu l-a mai văzut, nici el n-a mai căutat-o.

La începutul verii îl cunoscuse pe Mihai Șoimu la o serbare dată de Crucea Roșie, la Maison des Français. Căpitanul sosise la timp : era sătulă pînă peste cap de ai casei și de toți cei ce se învîrteau în jurul ei, sătulă de vorbe, glume și prostii, sătulă de banca unde lucra, fără satisfacții. Devenise irascibilă și cu gînduri de neîmplinire. Nu-i plăcuseră niciodată uniformele, dar Mihai era plămădit din alt aluat, nu părea să fie ofițer. Era deștept și tranșant. Marșurile lui de apropiere o încîntaseră și cuceriseră.

— Am nevoie de tine, în tot. Eşti cam debusolată, dar busola mea de artilerist este solidă şi bine pusă la punct, arată sigur calea cea bună de urmat. Ce zici ? Te reazemi de umărul meu, te fixezi o dată pentru totdeauna ?... Iar dacă pe parcurs colaborăm şi la nişte Şoimu mici şi voinici, te decorez. Desparte-te, dacă trebuie să te desparţi de ceva sau cineva, tragem cortina în spate şi pornim fericiţi, cu cîntec înainte marş. E pe luatelea sau pe neluatelea.

Şi el îşi dorea copii. Dar era pe luatelea.

Peste o lună se logodeau, şi în iulie făceau căsătoria.

4

Vagonul restaurant era gol, n-a fost o problemă să găsească masă. Mihai avea o mutră jignită, nu putea admite ca ea să fi venit acolo în pantaloni şi pulover. În cuşetă, el se îmbrăcase cu îngrijire în costumul sport, îşi pusese şi cravată ; cînd se îmbrăca civil, părea luptător sau atlet, purta hainele cu vatelină la umeri şi pantaloni uşor evazaţi.

— Nu înţeleg ce tragedie este că mi-am pus pantalonii.

— Soţia *mea* trebuie să poarte rochie.

— Eşti caraghios, l-a privit pe sub gene.

— Mai mult decît caraghios, a oftat căpitanul. Dar nu-ţi rezist. În faţa ordonanţei însă, te rog să-ţi pui rochie, nu vreau să-şi umple satul cu prostii.

Ea a pufnit în rîs, a rîs şi el. Se împăcaseră. Cît de copilăroşi pot fi uneori bărbaţii. S-a uitat pe geam, acum afară era mohorît şi ceaţă. Şi-a privit ceasul-brăţară : nouă fără zece... după ce Mihai o izbise de peretele cuşetei, ea aţipise. Cum trece timpul. Şi tot aşa va trece mereu.

— ...Bunicii tăi sunt foarte simpatici, s-a trezit spunîndu-i. El m-a dansat ieri seară.

— I-auzi, hoţu' bătrîn, şi-a uns unt pe pîinea prăjită. Sîrba, bătuta, ce te-a dansat ? Dacă mulţi din cei pe

care-i știu eu ar avea bunul simț țărănesc al bunicilor mei, s-ar schimba niște chestii.

— Ce chestii ?

— Ei, în viață, în relațiile dintre oameni. În milităria mea. Cel mai ales lucru e să ai bun-simț. În sfîrșit, ești mai tare în etică și filosofie decît mine. Bei o cafea neagră ? Pari obosită.

— Adormită.

— Nu pleci prea convinsă în Polonia. Cum ajungem, facem un duș fierbinte, tragem transperantele sau ce-or fi avînd ăia la ferestre — și a noastră-i viața !

— Aș fi preferat să le facem toate astea la Paris. Pe urmă, plecările sunt ca un fel de mică moarte. Cam așa se întîmplă acum și cu mine.

— Regreți ?

Era o părere, sau privirea lui devenise incisivă, îi sonda adîncimile sufletului ? A zîmbit moale. *Ești soțul meu și asta are însemnătate. În clipa de față mi-ești drag. O să ne cunoaștem în timp, o să ne sprijinim unul de altul, umerii tăi sunt largi și ocrotitori. Sunt sigură că n-o să am timp de regrete.*

— ...Nu, își continuă gîndul cu voce tare, nu regret. Chiar dacă aș regreta, este inutil, dragul meu. Trenul ăsta merge înainte, nu înapoi.

O privi surprins, și în aceeași clipă vagoanele trecură, sărind, peste macazuri, locomotiva scoase un fluier scurt, încetini, oprind într-o gară. El se ridică și deschise geamul.

— Cumpără un ziar sau o revistă, îi spuse ea, privind peronul pe sub brațul lui. Din zorelele agățate de acoperișul peronului, picurau stropi de apă murdari. Mihai se întoarse spre ea.

— Mi se pare că este un fost prieten al tău. Trece pe sub fereastra noastră.

I s-a alăturat, scoțînd capul pe geam.

— În dreapta, i-a arătat Mihai.

Ilenii i se păru întîlnirea atîta de neașteptată, încît întîi nici n-a strigat. Pe urmă s-a plecat pe geam și a țipat :

— Marian !...

Am înălțat privirile la ea și m-am oprit.

VI

Coborîsem din camera mea în jur de ora opt. Aveam un accelerat la 9,04, puteam să mănînc în liniște și să ajung la timp la gară. Portarul meșterea la o priză de lîngă contorul cu gaz. Și-a frecat palmele de pantaloni, privindu-mă cu tristețe.

— Plecați ?

— Cine îmi face nota ?

— Eu, domnule, și-a îndreptat trupul.

Spusese : „eu", cu atîta demnitate, ca și cum faptul de a-i plăti lui nota reprezenta o cinste indiscutabilă. A scos bonierul din sertarul mesei.

— De obicei, notele le face domnul Benedek. În fiecare seară îi comunic o situație la telefon și-l anunț de pasagerii care părăsesc hotelul, precum și ora la care-l părăsesc. Dînsul vine special să încaseze banii.

— Drumurile astea or să-l dea gata într-o bună-zi.

— Stă aproape, și dacă pleacă mai mulți pasageri, să zicem dimineața, stă dimineața la hotel. Două nopți ?

— Două.

A completat cu luare aminte nota. În timp ce-i dam banii, a suspinat.

— Dumneavoastră, domnule, pot să vă spun. Poliția a fost iar aici.

— Pentru ce a fost ? Le-ai spus că-l cunoșteai pe mort ?

— Nu. Poate l-am confundat. Eu nu știu pentru ce a fost iar poliția la noi, doar domnul Benedek știe. Pentru pasagerul de la capătul coridorului. S-a uitat în registru. Jacob Hilt, de la 7, a chemat poliția la telefon, nu-i nici o jumătate de oră. A spus : „Vreau să declar ceva".

— Şi ce a declarat ?

Omul înălţă, copleşit din umeri.

— Mister. Poliţia a suit în camera 7, apoi a plecat cu el, după ce i-au telefonat domnului Benedek să vie şi el acolo, la poliţie.

A suspinat din nou. Avea o expresie nefericită, şi n-am prea înţeles de ce *tocmai* mie putea să-mi spună.

— Domnul Benedek şi personalul Imperialului sunt profund întristaţi că şederea dumneavoastră a fost stînjenită de aceste neplăcute... înţelegeţi, şi vă roagă...

— Să le şterg din amintire. S-a făcut, le-am şters. Pentru cît timp, nu garantez. Ştii cum sunt poveştile astea cu cortexul şi cerebelul.

A căscat ochii la mine, i-am făcut un semn amical din mînă şi am vrut să plec, cînd treptele care suiau la etaj au pocnit : fata care era cu tipul în pijama albastră a apărut pe palier, în capod şi încălţată cu nişte teribili papuci turceşti cu pompoane galbene.

— Vreau o ţuică mică, un dorobanţ, şi nişte sanvişuri cu ce-or fi, *la* cameră.

— Mai rămîneţi ? s-a uluit portarul.

— Da, EU mai rămîn încă trei zile, să mă odihnesc, hotelu' ăsta nu mi-a priit pînă azi, e lugubru ca-n filme. Ah... şi dacă vrea vr-o cucoană d-aici să-şi facă unghiile sau părul, trimite-o sus cu încredere, am trusă completă şi preţuri modeste. Ce gălăgie a mai fost şi azi la voi ?

— Poliţia. Pentru domnul care stă alături de dumneavoastră.

(Ia te uită, parcă numai în mine avea încredere la astfel de mărturisiri.)

— Ce-a păţit ? tresări fata. Am mirosit eu că e ceva cu el, de aseară. Bine că n-am dormit în camera lui, mă invitase, ştii ? (Fraza aceasta mi-a adresat-o mie, nu ştiu de ce.) Eh, săracul, o fi avînd el o taină... nu mă uiţi cu ce te-am rugat. Mersi, dragă.

A dispărut în susul treptelor.

Afară ziua era întunecată, pavajele ude. Ferestrele Cazinoului erau deschise, cineva scutura covoare şi în curte se aflau claie peste grămadă o mulţime de scaune şi ghirlande tricolore. *De aici s-a auzit azi noapte muzica.*

Probabil c-a fost bal. Am intrat într-o tutungerie să-mi cumpăr ţigări.

— Ce ziare au sosit ?

— Azi e luni, nu vin ziare. Mai avem din cele de duminică.

— Asta apare aici ? l-am întrebat pe tutungiu, arătîndu-i o foaie de format mic.

— ECOUL ? Da, scrie de sinuciderea de alaltăieri, domnule.

Am luat ziarul, pe urmă am intrat în aceeaşi cafenea în care intrasem cu două seri mai-nainte, şi am cerut un coniac, ca şi atunci. Fostul căpitan din armata austro-ungară nu era de serviciu. M-a servit alt chelner, la fel de distins şi manierat, şi care scria la fel de frumos. Nu l-am întrebat ce meserie a avut, poate mi-ar fi spus că a fost paznicul casei de vînătoare de la Mayerling. Eram sătul de surprize. Cîteva mese mai încolo de mine, tipul în pijama albastră de la hotel privea cu atenţie o ceaşcă cu ceai răcit. La picioarele scaunului lui se afla un geamantan de piele neagră. L-am salutat uşor cînd am plecat, nu-mi dau seama de ce. (Sau îmi dau : pentru cea care rămînea să se odihnească... celei rămase la odihna din hotelul cu un mort, tango pe versuri simboliste.) Tipul nu mi-a răspuns la salut, a continuat să-şi fixeze ceaşca.

Ceasul primăriei arăta 8 şi 30, dar bătea de cinci cînd am trecut pe lîngă el. Atunci l-am zărit pe băiatul cu nas ca un cioc, alături de comisar şi un agent. Mergeau repede spre piaţetă, agentul ducea o valiză în mînă. Comisarul a făcut semn unei trăsuri. S-au urcat în ea, băiatul între cei doi, cu bărbia lăsată în piept... hotelul domnului Benedek începea să fie bîntuit de clipe grele. De fapt ce se întîmplase şi cu acest Hilt, parcă aşa îi spusese portarul ? Trăsurica a cotit pe o străduţă şi n-am mai văzut-o.

La gară, îmi mai rămăseseră şase minute pînă să sosească trenul, făcînd cruce cu un expres ce se îndrepta spre graniţă. M-am uitat în ziarul cumpărat în tutunge-

rie, la cafenea nu mă uitasem decît la fotografia sinucisului, o fotografie pe pagina a întîia, destul de *reușită*, aproape o fotografie banală de amator. Articolul despre sinucidere era pe trei coloane, încadra fotografia-stînga-dreapta și jos, cu titlul :

MISTERIOASA DRAMĂ DE LA HOTEL „IMPERIAL"

Dragoste, demență sau boală ?

M-am apucat să-l citesc :

Orășelul nostru a fost tulburat de un fapt care l-a scos din mecanismul cotidian, reușind să trezească interesul larg al concetățenilor urbei noastre...

...Ei pe dracu, nici chiar așa, băieți. Nu m-a mai interesat să aflu și prin ce anume sinuciderea trezise interesul cetățenilor din *urbea* pe care urma s-o părăsesc în următoarele cîteva minute. Am parcurs rapid ziarul (patru pagini). Era în stilul obișnuit al provincialilor, cu multe metafore banale și pretențioase și tot atît de multe greșeli grosolane de tipar. Ultima pagină era cu „externe"... cei care o întocmiseră păreau mult mai îngrijați de soarta Europei și de a lumii, decît capitala. Și mai mari strategi și diplomați. M-am gîndit la discuția cu Edelstein, directorul fabricii de mucava, pentru care venisem eu de fapt aici, să aranjez problema almanahurilor pe care le scoteam împreună cu Lambruș. Edelstein avea un cap rotund portocaliu, cu o bărbuță la fel, și niște ochi lăcrimoși de bolnav de conjunctivită cronică. La un moment dat, convorbirea noastră alunecînd (și normal) pe panta politică, mi-a spus :

— Războiul vine precis. Din '33 spun c-o să vie, și nimeni nu mă crede.

— Eu te cred.

— Știi cum spun ovreii mei : mă crezi, nu mă crezi, așteaptă și ai să vezi.

— Nu găsesc că spun și ceva deosebit de inteligent.

— Dar adevărat. Europa e pe ducă, ascultă-mă pe mine, am fler. În cîteva luni, un an, este război. Micul Adolf îl face precis. Nimeni să nu pună vreo bază pe vorbele lui, s-a văzut ce a urmat cu Cehoslovacia. Vorbe-

şte de pace şi este un *Kriegshetzer*, un aţiţător la război. Iar de almanahurile dumitale cu poze şi precepte filosofice o să se aleagă praful, ai să vezi.

— S-a ales praful de biblioteca din Alexandria, nu văd de ce m-aş mîhni că se alege praful şi de almanahurile mele.

Edelstein a început să rîdă, rîdea cu gura închisă, ca un ventrilog.

— Visător incorigibil.

— Este un defect ?

— Nu neapărat. Depinde ce visezi şi la ce visezi.

— La fel spun şi eu.

— Mai este timp de vise, este momentul cu tot ce ne înconjoară, cu tot ce ne pîndeşte ?

— Dacă *ce* visezi şi *la ce* visezi se opune pîndei din jur — îţi întrebuinţez expresia — este timpul şi momentul.

Cu o mare fineţe şi tact Edelstein a schimbat brusc dialogul, ne-am mai tîrguit un pic, a acceptat cererile mele de hîrtie *offset* şi *chamois*-ul pentru inserturi, a iscălit hîrtiile şi şi-a chemat procuristul să le semneze şi el. Era o victorie nesperată şi preţioasă. În momentul cînd plecam, a clipit din ochii tiviţi cu roşu şi m-a reţinut la uşă.

— Cum spunea Hamlet în monologul lui... l-am văzut pe timpuri la Viena, cu danezul Alwin Neuss, mi-a plăcut grozav...

— Să mori, să dormi... să dormi poate visînd ? Aceasta-i întrebarea.

— Aşa, aşa. Exact : să mori, să dormi poate visînd. A clipit din nou : *Şi mîine, inima-mi semeaţă, din piept de-mi va fi smulsă, zvîrlită la margine de drum, eu ştiu că tot va bate, fierbinte ca în viaţă...*

L-am privit surprins. A zîmbit.

— Trăind între hîrtii şi cartoane, asta nu mă împiedecă să citesc din cînd în cînd şi ce se scrie pe marfa livrată de mine, de către colaboratorii mei. La revedere. Îţi doresc, ovreieşte, *parnusă*, să găseşti loc în trenul cu care pleci, în toate trenurile vieţii dumitale. Din nenorocire, tinere prieten, mi se pare că foarte curînd, inimile

noastre semețe vor fi zvîrlite la margine de drum. Pe front sau în lagăre de concentrare.

Mi-am aprins o țigară. N-aș fi crezut ca Edelstein să-mi citească versurile. Mare minune. S-a auzit un fluierat, venea expresul. S-a oprit, și eu m-am mișcat din loc, să nu rămîn în văzul călătorilor dintr-însul. Atunci am auzit vocea Ileanei.

Îmi zîmbea, roșie în obraji, la fereastra vagonului-restaurant.

— ...Marian ! Tu... ce întîlnire ! Ce cauți aici ?

— Aștept trenul.

— Trenul *ăsta ?* Nu se poate !

— Se poate, dacă mă crezi că în sens invers.

Bărbatul brunet de lîngă ea a zîmbit imperceptibil.

— Îl cunoști pe bărbatul meu ? Plecăm în Polonia.

— Căpitan Șoimu Mihai, s-a aplecat bărbatul, și eu i-am strîns de jos în sus mîna întinsă pe fereastră.

— De-aia m-a refuzat pe mine cu ani în urmă, să aștepte să se mărite cu dumneata. Felicitări.

Soțul Ileanei m-a privit cu o sprînceană ridicată. Arăta destul de sigur pe el și simpatic.

— ...A așteptat, dar a și căpătat ! S-ar putea să fi așteptat și eu, nu ? Spune-mi... cînd erați amici de studenție, umbla tot în pantaloni ?

— Mihai, ești neserios.

Se enervase, îi știam strînsul din buze ce înseamnă. Un mic ghimpe mi s-a înfipt în inimă, *bineînțeles,* o reîntîlneam pe Ileana Manea, măritată, *asta însemna că Ileana Manea nu va mai fi Ileana Manea decît în fotografia păstrată în portofel.* La fereastra vagonului-restaurant sta Ileana Șoimu, și aceasta era ALTA. Sau pe cale să devină alta.

— Umblă și dumneata în fustă sau rochie, și sunteți chit.

Soțul Ileanei a izbucnit în rîs, un rîs sonor, sincer și amuzat. Era chiar foarte simpatic acest soț al Ileanei. S-a auzit alt fluierat și acceleratul meu a apărut de sub un semafor, ce s-a frînt în același moment. Locomotiva expresului i-a răspuns și ea printr-un șuierat scurt.

— Plecăm... ce-ai în mînă, mi-a spus ea repede, un ziar de astăzi ?

I-am întins ziarul. Trenul ei pornise. O femeie m-a îmbrîncit în fugă, făcînd semne desperate spre acceleratul gata de plecare. Ziarul mi-a scăpat din mînă, luat de curent s-a lipit de una din roţile vagonului-restaurant. Expresul a pornit cu el ghemotocit pe roata aceea.

— Marian, s-a plecat Ileana mult pe fereastră. Mă privea cu ochi mari, strălucitori. Marian !

Şi trenul meu pornise. M-am urcat în primul vagon ce trecea pe lîngă mine. Neavînd bagaje, decît o servietă, mi-am făcut loc prin înghesuiala excesivă de pe culoare, spre vagonul-restaurant. Am căutat o masă liberă şi am găsit-o lîngă uşă, ocupată doar de o pereche, aşezată cu spatele.

— Permiteţi...

Cei doi au ridicat ochii la mine : erau tipul în pijama albastră, alături de prietena lui cu păr roşu şi buze cărnoase, (abia acum am realizat că ea mă îmbrîncise în gară), mîncînd alune americane dintr-o pungă mare... să vezi şi să nu crezi. Ea se răzgîndise, cum a reuşit totuşi să ajungă la tren ? Cînd o văzusem ultima oară, cu o oră în urmă, era în papuci turceşti cu pompoane galbene, şi mai rămînea trei zile singură, să se odihnească.

Tipul în pijama albastră — o să rămînă în continuare aşa, cu toate că purta un costum, costumul alb de sport — mi-a făcut un semn scurt din cap, adică : da, *permit*. Ea mi-a zîmbit, şi şi-au văzut în continuare de ocupaţia tulburată de sosirea mea : el descojea alunele şi i le vîra în gură, iar ea le ronţăia iute, cu capul plecat pe un umăr. Tipul descojea alunele cu seriozitate, din trei alune descojite, două le oferea buzelor cărnoase, una şi-o vîra lui în gură. Jocul a continuat la această proporţie, din două-una, pînă au golit punga.

Zlatna, 1950

COLIVIA

I

Mucegai

1

Casa judecătorului era o clădire parter veche, avînd două curţi, una pavată cu cărămidă, în faţă, cu cîteva ronduri de flori, şi o alta interioară, mică, între două blocuri moderne construite de un băcan şi un arhitect în vogă, combinaţi din punct de vedere al banilor şi talentului. Partea aceasta era de beton şi din pricina etajelor blocurilor nu primea niciodată soare. Casa se afla într-o fundătură de stradă, nu era urîtă, însă igrasia suia pînă sub ferestre, iar ştucatura se cojise, dezvelind un mortar bolnav şi cenuşiu. Unul din colţurile casei fusese împrejmuit cu sîrmă ghimpată. Pe zid, o tablă impunătoare anunţa :

MURDĂRIA OPRITĂ
HIGIENA
ORDONĂ FRECVENTAREA VESP. PUBL.

Inscripţia putea fi văzută de la mare depărtare. De cîte ori pleca de acasă, judecătorul îşi inspecta colţul interzis. Orice urmă de umezeală, proaspătă sau evaporată în cursul nopţii, era adulmecată cu străşnicie. Poruncea imediat slujnicei să verse în colţ o găleată cu apă fierbinte, amestecată cu leşie. Într-o dimineaţă, în afară de obişnuita dîră unind zidul casei cu bordura trotuarului, tabla albă, scrisă frumos în litere elegante, o adnotase cineva : *Dacă alea e pîn apropiere*. Trei zile comentase judecătorul obrăznicia.

— Păi n-are dreptate ? s-a strîmbat la prînz, Jan, fiul cel mare, răsturnat cu scaunul pe spate şi plimbînd între dinţi vîrful unei scobitori. De-aia-s făcute zidurile,

mai ales acum, cu camuflaju'. Pe mine dacă m-apucă, necinstesc şi palatu' regal, p-onoarea mea.

La celălalt capăt al mesei, soră-sa pufnise în rîs şi imediat îşi dase o continenţă dispreţuitoare şi jignită. Era şi ea înaltă, vicleană, refulată. Judecătorul obişnuia să mănînce citind ziarul. Ridicase privirile. Mestecînd cu grijă îmbucătura, a rostit demn :

— E un vecé la staţia de benzină de pe pod. Şi scoate scobitoarea din gură cînd vorbeşti cu mine.

Jan scuipase scobitoarea în farfurie. Fata pufnise iar în rîs şi se sculase în picioare, întinzîndu-se. Jan s-a uitat dintr-o parte la ea şi s-a ridicat şi el în picioare.

— Vezi că suntem şi noi p-aciulea. I-a ars o palmă pe crupa plină.

Judecătorul nu le-a mai dat nici o atenţie, citea comunicatele de pe front. Fata intră în bucătăria unde o auzea pe mamă-sa certînd servitoarea. Jan îşi aprinse o ţigară şi veni în spatele judecătorului, plecîndu-i-se peste umăr.

— Ştii că nu-mi place să citeşti odată cu mine.

Băiatul merse să deschidă radioul pus pe bufet. Nu căuta un post anume, învîrtea butoanele numai să-i enerveze pe cei din casă.

— Pune-l la Bucureşti, se dă radio-jurnalul.

— Ce vrei s-asculţi ? Hitler a mai ţinut un discurs, se retrag pe tot frontu', totu-i strategie. Da sigur la anu' ajung în Siberia, p-ormă în Anglia, la eschimoşi şi-n lună. Vax. La anu' ruşii sunt aici. Poate au milă de tine şi te fac obărchelner la Bavaria.

Judecătorul împăturise ziarul, îşi tamponase buzele cu şervetul şi se uitase cu atenţie la mîinile lui albe întinse pe masă.

— La mine în casă nu permit să se vehiculeze astfel de idei. Şi dacă te mai aud pronunţînd cuvîntul vax, te pleznesc.

Ieşise cu paşi mari din sufrageria demodată, prea încărcată de bufete, bufeţele şi vitrine cu sticlării, după ce o clipă s-a privit în oglinda veneţiană agăţată pe unul din pereţi.

Asta era atmosfera zilnică din casa judecătorului. Copiii crescuseră de capul lor, mama, la cincizeci şi trei de ani, (era mai mare ca judecătorul), îşi oxigena părul şi murea după actorii de cinema, în special după Robert Taylor şi Amedeo Nazzari. Dansa o dată pe săptămînă la „Urban", la matineele de miercuri, cu colegii lui Jan, ea le plătea consumaţia. Cu aceeaşi ocazie, băieţii o dansau cu mai multă mulţumire şi pe fată. Pe fată o chema Melanie, şi i se spunea *Mela.*

Spre sfîrşitul lui '43, pe judecător l-au concentrat la tribunalul militar al Curţii Marţiale. Ziua cînd şi-a îmbrăcat uniforma albastră cu eghileţi albi, şi cînd şi-a potrivit la stînga celui de al doilea nasture alămit de la veston Coroana României în gradul de Cavaler — decoraţie căpătată în războiul celălalt, zis „cel mare" — a fost o zi extraordinară, uriaşă, pentru judecător. Avea grad de sublocotenent de rezervă. S-a privit lung în oglindă, apropiindu-se şi depărtîndu-se treptat de ea. Ţinea un umăr ; în spate, sub guler, vestonul făcea o cută.

— Imbecil, se posomorîse judecătorul. Traicu ăsta e un imbecil, i-am spus să nu pună vatelină la umeri, şi parcă cu foarfecile lui am vorbit.

La masa din sufragerie, Mela citea o carte, „Castelul pălărierului" de Cronin. Lăsase cartea şi-l privise pe taică-său.

— Acum o să trebuiască să-l saluţi pe Bob, spusese cu răutate. El e locotenent. Şi e şi *aviator.*

Judecătorul şi-a studiat gradul în oglindă. Sprîncenele i s-au ridicat sus de tot. Într-adevăr, Robert avea acest grad, locotenent de aviaţie. Pe stradă era dator să-l salute. Dar de un an, nepotul nevestei lui se afla pe front. Şi el, şi nevastă-sa, şi Jan îi spuneau Robert.

— Am să-l salut, răspunse convins. Ăsta-i lucrul sănătos în armată, nu contează vîrsta. Gradul.

Totuşi, deveni gînditor. Amintirea nepotului ce locuia la el în casă, în odăiţa care da cu fereastra spre curtea interioară, îi întunecă buna-dispoziţie. Încercă să alunge gîndul supărător, dar gîndul i se lipise de creieri ca o muscă grasă şi obraznică. Vorba Melaniei, *trebuia să-l mai şi salute.*

2

Jan zicea despre judecător că este un prost distins. Mela intra în sfera lui de preocupări ca un lucru oarecare, un lucru care-i era soră și tocmai din pricina asta, pentru el, neînsemnat. De mamă-sa îi era silă, băbătie nerușinată. Singurul din casă care nu lua parte la nimic și care, străin cum venise, străin rămăsese, era Robert.

Rudenia, prin mama lui, cu soția judecătorului, era o rudenie îndepărtată și încîlcită. *Mami,* cum îi spuneau judecătorul și copiii, pomenea rar de ea. Verișoara Valeria se înmormîntase într-un fund de provincie și acolo rămăsese toată viața, obscură funcționară la o îngrozitoare percepție. Din tîrgul acela plecase și Mami, cînd o apucase dorul măritișului. Ce știa și judecătorul de la Mami, era că la optsprezece ani verișoara Valeria se îndrăgostise de un vaporean care-i făcuse un copil, și dispăruse înainte de nașterea acestuia. Abia cînd Robert a împlinit doi ani, primise vestea (și aceea nesigură), că tatăl murise de friguri la Suez. Anii trec repede, numai la verișoara Valeria nu se mai gîndise Mami.

După destui ani, sosi o scrisoare pe adresa casei din fundătură. Era întîia scrisoare care purta ștampila tîrgului părăsit de Mami, o scrisoare lapidară și fără înfloriturі de stil. Se comunica în scrisoare că Valeria murise cu cîteva săptămîni în urmă ; cel care scria anunța că tocmai și-a luat bacalaureatul și că, avînd ceva bani primiți pe desfacerea casei, vrea să vie la București, să urmeze cursurile școlii de aviație. Înainte de a muri, mama îl povățuise să se adreseze familiei judecătorului, singurele rude cunoscute. Se adresase și aștepta răspuns.

Seara, în izmene lungi și după ce înghițise un vîrf de linguriță cu bicarbonat, bînd exact o jumătate de pahar cu apă, judecătorul i-a spus Mamiei culcată în pat :

— Trebuie să răspundem acestui copil nenorocit. Trebuie făcut ceva pentru el, e nepotul tău.

Mami avea o migrenă groaznică. Legată la cap cu o basma în buline, înălțase ochii în tavan. Pe chipul năclăit de creme pogorîse o falsă desperare.

— Da, sigur, a scîncit, dar ce ?

Judecătorul a fost mulţumit de răspuns. Ca întotdeauna, urma să clarifice *el* problema, adevărat cap de familie. Puse paharul pe noptieră.

— Băiatul vine pentru aviaţie. Are o oarecare sumă de bani. Ce se aude cu odaia de lîngă bucătărie ?

— Odaia n-are sobă. Îl privea cu ochi mari. Şi e complet goală.

— Există un godin în pod. Un godin foarte bun, belgian. Cu el m-am încălzit toată studenţia. Este un godin excepţional, cum nu se mai fac azi, nu rentează. Vom pune o canapea, o masă, un dulap.

Rămase aşa în izmene, nemişcat la căpătîiul patului.

— E nepotul tău. Va locui la noi, bine-nţeles în cazul în care nu-l vor încazarma. Şi chiar dacă-l încazarmează, sîmbetele şi duminicile, sărbătorile, să aibe unde să tragă.

Şi-a îmbrăcat pijamaua. Pe unul din pereţi, umbra lui crescută pînă în tavan pulsa şi ea mecanic. Judecătorul se vîrî în pat, după ce învîrti ceasul deşteptător.

— ...Va mînca la noi. Îi vom lua o chirie derizorie, simbolică. Este cît se poate de caritabil aşa. Mîine să-i scrii răspunsul nostru.

Stinse lampa cu abajur de pe noptieră, trăgîndu-şi plapuma peste cap. Aproape imediat începu să sforăie. Mami rămase singură cu migrena ei pe întuneric, gîndindu-se la verişoara Valeria. Fusese o femeie micuţă, cu ochi albaştri, făcea gropiţe în obraji cînd rîdea, şi obişnuia să rîdă foarte des : atunci, de la sîni la genunchi, tremura toată ca o meduză. Cancer, oribil cuvînt, înţepăturile ei din frunte n-or fi şi ele tot... ? Gîndul aproape o paralizează de frică.

Peste două săptămîni, Robert sosea la Bucureşti. Judecătorul îi deschisese : pe trepte sta un băiat slăbuţ de vreo optsprezece ani, îmbrăcat cu un complet cenuşiu, prost croit. O bandă lată de doliu îi încolăcea unul din braţe. Ochii lui erau albaştri, limpezi şi profunzi.

— Bine ai venit, îi spuse judecătorul în antreu, desfăcînd larg braţele. Mami îl îmbrăţişase şi ea, ştergîndu-şi o lacrimă căznită. Jan i-a întins mahmur mîna, la vremea aceea era cu doi ani mai mic ca Robert, avea co-

şuri pe obraz şi o foarte dificilă digestie, din pricina unei apendicite prost operate. Mela îl înghiţise cu o căutătură lacomă şi curioasă. În palma ei mică simţi mîna aspră şi rece a verişorului nou sosit la ei în casă, privindu-i pe toţi cu ochii lui albaştri şi surprinşi. Fata nu mai văzuse la vreun băiat ochi atît de mari şi albaştri.

Seara, au mîncat împreună. Robert nu spunea nimic, în bătaia lămpii din sufragerie băiatul sta ţeapăn în scaun, uitîndu-se drept înainte.

— Supa de chimen este foarte hrănitoare, plescăise din buze judecătorul. Cu supă de chimen am crescut. I-am învăţat şi pe copii s-o aprecieze. Seara este delicioasă. Conţine enorm de multe vitamine.

Robert a zîmbit imperceptibil. Părea totuşi puţin speriat. Din colţul bufetului unde tăia pîine, servitoarea îi pîndea pe toţi cu răutate. Era o femeie bătrînă pe care o aveau în casă de cînd se născuse Jan. Gemînd şi blestemînd în surdină, ea plecase în bucătărie, să aducă laptele şi frank-cafeaua. Prin uşa deschisă, iscodea ce se petrece la masă. Mami se gîndea la *Valeri... cum îi seamănă. Aceiaşi ochi şi gură. Fruntea şi bărbia sunt ale marinarului. Biata Valeri, cu gropiţele şi rîsul ei — oare băiatul ăsta o fi ştiind să rîdă ca ea...?*

— ...Şi aceasta este camera ta, i-a spus judecătorul după cină, în pragul odăiţei ce da cu fereastra în curtea interioară. Ai aer, spaţiu suficient.

Toată familia se îngrămădea în spatele judecătorului, uitîndu-se la băiatul oprit lîngă şubreda dormeză-canapea.

— Vei dormi în linişte, conchise satisfăcut judecătorul. Vino să te sărut, aviatorule.

Băiatul se apropiase supus.

— Eşti mulţumit?

— Da, domnule.

— Spune-mi: unchiule, de-aci-nainte faci parte din familia noastră.

Eu am să-i spun Bob, se gîndi Mela. *Bob e mai frumos.* Iar cînd ai casei se liniştiră, s-a dus să privească prin gaura cheii de la odaia băiatului. Vroia să se uite doar aşa. Lumina era aprinsă. Mela nu vedea prin gaura

cheii decît o bucată de masă şi scaunul. Dar a auzit un zgomot, şi zgomotul acesta nu putea s-o înşele, în odăiţă plîngea cineva.

3

Peste doi ani, Robert ieşea sublocotenent. În toţi aceşti ani, locuise la judecător, afară de zilele cînd trebuia să rămînă în şcoală. *Locuise* era cam mult zis, dormise numai, ca la orice hotel. Mînca rar cu ai casei, mînca la popota şcolii. Seara, după zbor, se ducea la o bodegă din colţul străzii, întîrziind acolo cît putea, numai să-i găsească pe toţi culcaţi. Iniţiativa aceasta l-a enervat peste măsură pe judecător. A răbdat cîteva zile, apoi i-a spus Mamiei :

— Robert *al tău,* a apăsat pe cuvînt, evită să dea ochii cu noi. Ce se întîmplă ?

Mami habar n-avea. O interesa atît de puţin. Odaia lui Robert era îngrijită de servitoare, era chiar mulţumită că băiatul îi „evită", cum se exprima bărbatu-său.

— Eu ştiu ? înălţase din umeri, desfăcîndu-şi moaţele la oglinda de la şifonier. Erau invitaţi la teatru, şi părul nu i se aranja în nici un fel. Nu ştiu, repetă, luptîndu-se enervată cu papiotele. *Mi s-a tocat tot părul, o să trebuiască să nu-l mai pun pe moaţe.*

— Tu nu ştii niciodată nimic. I-a făcut ceva Jan ? Mela ?

— Nu i-a făcut nimeni nimic, ţipă Mami. Seamănă cu mamă-sa, soi rău. Şi nu-i de loc *al meu.* Pune-ţi odată vesta, că ne-apucă zece.

Mami se aşezase pe un taburet de pluş, în combinezon. Combinezonul, străveziu şi de bună calitate, lăsa să i se vadă sînii graşi prinşi în adevărate hamuri şi carnea masivă a picioarelor epilate, o carne îmbătrînită, totuşi plină şi încă destul de frumoasă. Judecătorul îi privea cu atenţie negul de pe spate, un neg crescut între omoplaţi, de mărimea unui frag mic, un neg foarte curios

și *catifelat*. Își puse vesta, încheie cu grijă fiecare nasture, apoi trase vesta de colțuri, s-o potrivească bine pe pîntece.

— Unde te duci ?

— Să vorbesc cu el. L-am auzit cînd s-a întors. Avem datoria să veghem, Robert nu are vîrsta să trăiască în stilul unui bancher. Și nici nu-i un exemplu.

Coridorul era întunecat. Din ușa bucătăriei pe jumătate întredeschisă, filtra un triunghi de lumină. Pe coridor era rece, se apropia sfîrșitul lui noiembrie. Mirosea și a mîncare. Judecătorul vroi să închidă în drum ușa de la bucătărie, și văzu că ardeau amîndouă becurile, și cel mare din tavan și becul aflat deasupra chiuvetei, la care spăla vase Maria, servitoarea.

— Stinge becul mare, spuse judecătorul din ușă. Vezi foarte bine și cu becul de la chiuvetă. Și nu înțeleg de ce stai cu ușa deschisă.

Maria îl privi cu dușmănie și stinse becul.

— O să sărăciți de arde și ăsta, fir-ar al dracului de bec, o auzi bodogănind în spatele lui.

Judecătorul apăsă clanța ușii lui Robert, fără să mai bată. Băiatul sta întins pe dormeză, cu ochii în tavan. S-a sculat imediat în picioare.

— Te deranjez ?

Și-a rotit ochii prin cameră. Lîngă pat, pe singurul scaun din odaie cînta încet un aparat redus de radio, Robert îl adusese cu el. Încolo, camera sărăcăcioasă nu prezenta nimica deosebit. De ușa dulapului atîrna pe un umeraș un trenci de cauciuc și o bască. Pe alt umeraș, atîrna uniforma de duminică. În cameră era mai frig decît pe coridor, judecătorul nu făcea focul în casă decît după cincisprezece noiembrie. Rar de tot anticipa data. „Frigul este cel mai bun doctor", obișnuia să spună. „Întărește organismul. Pînă la vîrsta de douăzeci de ani, am dormit iarna cu fereastra deschisă. Din pricina asta am plămînii de fier."

— Dragă, începu judecătorul. Cînd te-am chemat să vii la noi, bine-nțeles că te-am chemat cu inima largă, ești ruda noastră, mătușă-ta a fost cu mama ta mai mult ca o soră. Acum noi suntem părinții tăi... Se oprise,

ochii băiatului erau jenanți, se uitau la el, mari, grei, fără o zbatere de pleoapă... Îmi face impresia că ne ocolești. Tonul judecătorului devenise sec. Știu, știu, ridicase o palmă în sus, am trecut și eu prin astea, armata este armată. Seara nu faci însă armată, și ești și descazarmat.

Robert tăcea. L-a salvat Mami, i se auzea vocea stridentă pe coridor.

— Sună la ușă Dumitreștii !

Într-adevăr, zbîrnîia insistent soneria de afară. În pragul odăii s-a profilat silueta încorsetată a Mamiei.

— ...Hai, lasă băiatul în pace, du-te și deschide-le, eu nici rujată nu sunt. Nu vezi că Maria a surzit complet ?

Au ieșit amîndoi. În urma lor, Robert a deschis larg fereastra, odaia se umpluse de parfumul înecăcios al Mamiei.

— ...În fond sunt banii lui, i-a șoptit Mami judecătorului, la teatru, revărsată într-un fotoliu de orchestră, avîndu-l în stînga pe avocatul Dumitrescu, coleg de școală și facultate cu judecătorul. Face cu ei ce vrea. Ce te amesteci ?

Judecătorul i-a făcut semn cu cotul, să tacă. Tocmai se ridica, la gongul obișnuit, cortina.

Discuția din camera lui Robert n-a mai fost reluată. În străfundul cugetului lui, judecătorul era mulțumit, totuși, că nepotul nu se arată mosafirilor, i-ar fi fost destul de peste-mînă să le explice acestora o paternitate dubioasă, căci cu siguranță oamenii care-i frecventau casa i-ar fi pus, avizi, și o *astfel* de întrebare.

În toamna următoare venirii lui la judecător în casă, Robert s-a îmbolnăvit întîia oară — *și a fost marea ocazie ratată a Melei.* Nimeni nu observase că o zi întreagă Robert nu ieșise din cameră. Numai Mela a observat. Fata îi pîndea fiece mișcare, încă de la sosirea lui la ei. Ușa de la baie nu se închidea niciodată, de altfel nu avea nici broască. Baia era o adevărată gheță rie, foc se făcea acolo doar sîmbetele după amiaza, și ardea două ore, cînd toți ai casei se spălau în ordine, începînd cu judecătorul. Restul zilelor curgea doar apă rece.

La cinci și jumătate dimineața, Robert intra în baie. Mela atîta aștepta. Venea după el.

— Putem să ne spălăm amîndoi, i-a spus întîia dată. Dă-mi şi mie piatra ponce, e lîngă burete.

Robert s-a întors să-i dea ce ceruse : Mela era doar în pantalonii pijamalei, cu pieptul gol. Din ziua aceea nu l-a mai întîlnit în baie. Alteori, îi bătea serile la uşă, cînd era acasă, şi intra la el în odaie, sub diferite pretexte. Întotdeauna venea în capod, în pijama.

— Ce citeşti ?

— Teoria motoarelor, răspundea el scurt.

— N-ai Axel Munthe ?

— Nu ştiu cine e Axel Munthe. Unchiul nu are în bibliotecă ?

— Cum, nu ştii cine este Axel Munthe... premiul Nobel pentru literatură. N-ai citit „Cartea de la San Michele“ ? E bine să zbori cu avionul ? Îl privea pe sub gene. Ce simţi ?

— Mă simt singur, cum aş vrea să fiu şi acuma, pe pămînt.

— Pot s-ascult radioul, se-mbufna ea.

— Poţi, dar încet.

Mela deschidea aparatul, îl spiona pe furiş, ofta. Se mişca să i se întredeschidă capodul, să i se vază pulpele durdulii... el citea teoria motoarelor, cu un creion între dinţi. *Ce prost era.* Dar nu se da bătută, îl hărţuia exasperant ; Jan observa manevrele ei, cu un rînjet în colţul buzelor. Îşi prepara bacalaureatul, judecătorul ameţise de cîte proptele trebuia să pună.

— ...Ce, îi arunca batjocoritor, cînd o vedea reîntorcîndu-se cu buza de jos răsfrîntă, enervată şi fără chef de nimic, prinţu' face nazuri, nu ştie să se poarte mumos ?

Jan îl duşmănea pe Robert, îl duşmănise de cînd îl văzuse pe treptele casei lor, cu geamantanul jerpelit în mînă. L-a duşmănit atunci pentru ochii lui limpezi, pentru tenul curat şi zîmbetele sfioase. Îl duşmănise apoi pentru că se făcuse aviator, îl duşmănea acum, după un an şi ceva, pentru că simţea că este plămădit din alt aluat decît clanul lor. Ştia că-i dispreţuieşte, şi ştia şi el că are dreptate să dispreţuiască izmenele lungi ale lui ta-su, mofturile de fetiţă ale Mamiei, atitudinile perverse ale Melei, avea dreptate să dispreţuiască atmosfera goală,

dobitocească, a casei de care şi lui îi era lehaminte pînă peste cap. O singură dată vorbise mai pe-ndelete cu văru-său, chiar în ziua cînd se anunţau rezultatele la bacalaureat. Urmărise pe liste, cu degetul tremurător : media 6. Trecuse, în vară nu reuşise. S-a uitat un timp la numele de pe liste, fără bucurie, fără nimic. După asta, a ieşit din curtea liceului, s-a oprit pe marginea trotuarului şi a privit tramvaiele, îngrămădite pe urcuşul spre podul Izvor. Frunze răzleţe lunecau în rigole, bătea vîntul. Ediţiile de seară ale ziarelor erau pline cu veşti despre mişcarea frontului polonez, nemţii înaintau vertiginos, ameninţau direct Varşovia. Vînzătorii de ziare urlau ultimele evenimente, iar lumea ciulea îngrijată urechea : primii refugiaţi polonezi şi începuseră să apară în oraş.

Şi-a cumpărat un pachet cu ţigări scumpe şi s-a gîndit să le fumeze toate, una de la alta, acolo la marginea trotuarului. Tot n-avea ce face. Judecătorul o să-i dea voie acum să fumeze la masă, ca să-l scoată din sărite, *o să fumeze numai ţigări de foi.* A început să rîdă de unul singur, şi în clipa aceea l-a zărit pe Robert. Se întorcea de la Pipera, era în veston, cu boneta albastră dată pe ceafă. L-a strigat.

— Te cinstesc, am luat bacalaureatul.

Au intrat în restaurantul de peste drum. Jan a comandat triple-sec. Restaurantul era arhiplin, toţi vorbeau de războiul abia început. Jan a băut mult, peste măsură de mult. A mai cerut o sticlă, obrazul lui slab devenea de cretă.

— Îi auzi, scuipase pe duşumele. Le e teamă de război şi de moarte. Fac în pantaloni de frică.

— Războiul este la graniţă, mîine va fi aici.

— Şi ?

— Şi nimic. Va fi *aici.* Să te vedem atunci.

— N-ai să vezi nimic, nu mi-e frică de război. Îl aştept.

— De ce-l aştepţi ?

Robert vorbea liniştit. Băuse un singur păhărel cu lichior. Jan a simţit cum duşmănia i se desface în piept, ca o flacără, şi-l înăbuşă. A strîns paharul în pumn.

— Fiindcă-l aştept, a scrîşnit. Am optsprezece ani şi tu douăzeci, suntem aceeaşi generaţie şi nu suntem. Nu suntem, a strigat tare.

— Nu mai bea, eşti livid.

— Nu suntem ! Tu nu vrei decît să zbori şi să trăieşti, eu vreau să înfrunt moartea... s-o înfrunt prin moarte, a mea şi a martirilor neamului, să înfrunt moartea cu suflet tare şi românesc ! Viaţa mea e moarte, în ea cred... în ea credem !...

— Sunteţi mai mulţi care credeţi tîmpenia asta ?

— ...Bastardule ! Neputinciosule !

Era beat. Robert l-a tîrît afară, deşi se zbătea şi striga ca un apucat. Acasă, toţi se culcaseră. A doua zi era duminică, Robert era învoit. A rămas în pat, o oboseală de plumb îi îngreuna mădularele, avea temperatură. Întreaga zi a rămas în pat, pe seară abia s-a putut scula să bea apă. Nici nu i-a simţit gustul. La orologiul din sufragerie băteau orele 9, cînd cineva i-a ciocănit uşurel în uşă. Ciocănitul s-a repetat, şi-n cameră s-a strecurat ca o şopîrlă Mela. A privit cu atenţie la el.

— Ce ai... eşti bolnav ?

S-a plecat peste el, i-a pus palma pe frunte.

— Arzi, să-ţi fac un ceai ? Îţi fac imediat şi focul... ai băut mult aseară cu Jan ?

N-a primit nici un răspuns, şi atunci s-a speriat... pe cine să cheme ? Frate-său nu s-ar fi trezit nici dacă-i aruncai o bombă sub pat, judecătorul şi Mami erau la cinema, Maria învoită. Începea să despere... îşi făcuse atîtea visuri cu văru-său, în duminica asta cînd toţi erau plecaţi şi casa pustie. A auzit scîrţîitul uşii din dos, venea Maria. A năvălit pe coridor.

— I-e rău lui domnul Bob, a strigat.

Bătrîna a privit-o cu dezgust. În fugă, fetei i se desfăcuse capodul, sub capod era goală. Noaptea tîrziu, după ce judecătorul şi Mami se-ntorseseră de la cinema, au chemat doctorul. Robert avea o aprindere de plămîni, l-au transportat în grabă la spitalul militar. Pînă să plece pe front, a mai venit la judecător o singură dată, în noaptea de Crăciun.

La masă erau invitaţi şi soţii Dumitrescu şi venise de la Iaşi şi Jan, căci acolo reuşise să se înscrie cu-chiu-cu-

vai, la litere. Majoritatea discuţiilor se învîrtiseră în jurul cutremurului din noiembrie. Casa din fundătură nu păţise stricăciuni, doar biblioteca judecătorului s-a răsturnat şi se spărsese un vas chinezesc.

— Eu am stat sub tocul uşii din dormitor, a spus judecătorul la sarmale. În timpul unui cutremur este cel mai sănătos, tocurile de la uşi rămîn întotdeauna intacte.

Mela s-a înecat cu înghiţitura. Pleznea înăbuşit de rîs. Judecătorul s-a uitat lung la ea.

— Poţi să-mi spui şi mie de ce rîzi ?

— Nu rîd, a tuşit fata.

Adevărul era că pijamalele şi cămăşile de noapte ale judecătorului, în ziua cutremurului erau date la spălat. Mami îi păstra mereu o pijama sau o cămaşă de rezervă, cînd da rufele la spălat, de data asta uitase. La zece noiembrie orele patru dimineaţa, judecătorul nu se afla sub nici un toc de uşă, lîngă toc se afla Mami, căzută pe jos şi paralizată de frică. Judecătorul se afla afară din casă, *în izmene lungi* şi-n mijlocul străzii plină de oameni speriaţi.

— Şi la cutremurul din Anatolia, toţi cei care s-au refugiat sub tocurile de la uşi, a continuat imperturbabil judecătorul, n-au păţit nimic. În clipa cînd a început cutremurul nostru, mi-am adus aminte de truc.

Mela a sărit de pe scaun, fugind în bucătărie cu şervetul apăsat pe gură.

— Nu este de loc civilizată fata asta, a observat judecătorul, nemulţumit.

— Eşti tăcut, domnule sublocotenent, i se adresă avocatul Dumitrescu lui Robert. Nu-ţi pare bine că, în sfîrşit, ai terminat şcoala şi că eşti sublocotenent ?

— Nu am făcut şcoala de aviaţie ca să ies sublocotenent. Am vrut să zbor pur şi simplu.

— Da, e şi asta o pasiune... cam periculoasă o găsesc, mai ales că în Europa este război, şi războiul se întinde.

Robert n-a răspuns. Ce căuta el între oamenii aceştia ? Şi-l închipui pe avocatul Dumitrescu, sau pe judecător, *în avionul lui cu cască de piele şi ochelari, făcînd looping-uri...* nu, imaginea era grotescă, aşa ceva nu se putea întîmpla.

— Mai dă-mi o sarma, dragă, spuse judecătorul. Mulţumesc. Şi puţin piper. Mă gîndesc la cei de la Carlton, bieţii oameni. Să vedem ce o să urmeze, se pare că nu numai antreprenorii sunt vinovaţi, dar şi primăria, care a aprobat să se construiască etaje în plus, fără autorizaţie.

— Primăria, se strîmbă avocatul Dumitrescu, primăria iese basma curată. În timp ce locatarii Carltonului vor fi scutiţi pe vecie să mai aibe de-a face cu ea şi serviciile ei. Oricum, ai scăpat ieftin cu casa ta, se uită cum îşi pipera sarmaua judecătorul. La Carlton, chiar dac-ai fi stat sub toate tocurile de la uşi, mai mîncam *ciuciu* sarmale, astă seară. Eh, avantajul caselor mici şi fără etaj. Te-ai dat dracului cu sarmalele astea, madam. Sunt grozave.

— Specialitate proprie, a vorbit judecătorul cu gura plină. Mama punea în carnea tocată o linguriţă cu rom.

— Rom ? întrebă doamna Dumitrescu.

— Rom. O linguriţă plină vîrf cu rom, frăgezeşte carnea şi-i dă un gust aparte.

De la un timp, Jan îşi luase o figură scîrbită, înafară de conversaţie. Nu mînca, fuma răsturnat pe scaun, suflînd fumul în tavan şi mîngîindu-şi barba, căci îşi lăsase barbă. La ultima frază a judecătorului, reveni cu scaunul în poziţie normală şi strivi mucul ţigării în farfuria cu sarmale neatinse. Avocatul Dumitrescu îl privi amabil.

— Cum merge cu studenţia ?

— Sarmale cu rom. Sarmale cu piper. Cu *o Tannenbaum*. Cu vax. Îşi roti privirile cu dispreţ în jurul mesei. V-aţi oprit la fleacuri, ca un ceasornic stricat. Mă doare capul.

Se lăsă o tăcere.

— Să-ţi dau un piramidon ? se precipită Mami.

— Lasă-mă în pace. Îşi aprinse o nouă ţigară, bătînd-o îndelung pe capacul unei tabachere grosolane de tinichea. Mă doare capul, mi-e scîrbă de toate astea. Auziţi radioul, şi acolo se spune de sarmale, şi acolo se cîntă o brad frumos... fiindcă-i Crăciunul, a urlat brusc, şi toţi au tresărit. Şi fiindcă suntem creştini ortodocşi ! Trăim timpuri memorabile, de la treisprezece septembrie

în ţara asta s-a instaurat o ordine nouă... de ordinea asta vorbiţi-mi, nu de sarmale, cutremure şi alte spanacuri !...

Apucă la întîmplare un pahar cu vin de pe masă, şi-l dete pe gît dintr-o sorbitură.

— Moarte jidanilor, comuniştilor şi francmasonilor, amin.

A privit sfidător masa. Avocatul Dumitrescu se albise.

— Băiatul s-a înscris în *mişcare,* i-a şoptit constrîns judecătorul. Nu sunt de acord, dar astea-s vremurile, or fi avînd ei ceva în cap. La Iaşi au aprins un veritabil foc revoluţionar-cultural. Spune-i Mariei să mai tragă o sticlă cu vin din damigeană, Robert.

S-a încrucişat cu Mela lîngă uşă. Ea îl atinse uşor cu umărul.

— Eşti foarte drăguţ în uniformă. Mîine am invitaţi, să dansezi cu mine. E o folie să ai un văr aviator, i-a aruncat repede, lucindu-i ochii.

— Mai vor o sticlă cu vin, i-a spus Robert Mariei, după care a ieşit şi s-a dus să-şi ia mantaua agăţată în cuierul de pe coridor.

— Pleci, a auzit din spate vocea hîrîită a Mariei. Te-ai săturat de gălăgia domnişorului, nu l-ar mai răbda sfînta zi de Crăciun, iartă-mă, Doamne, că l-am ţinut în braţe şi l-am hrănit cu mîna mea.

Robert a părăsit casa prin uşa din dos. Afară ningea potolit, cu fulgi mari. Făcuse cîţiva paşi, cînd l-a strigat cineva. Jan venea încet spre el, cu paltonul zvîrlit neglijent pe umeri, cu pălăria trasă pe ochi. Mucul ţigării stinse îi atîrna în colţul buzelor.

— ...Hai la dame. La Bünger. P-ormă bem şi un vin bun, la Gambrinus. Vinul de acasă e o poşircă.

Nu i-a răspuns, continuîndu-şi drumul.

— Băi castratule cu chipiu de aviator, faci cu mine pe abstinentu... ?

Robert s-a întors şi a venit în faţa lui. Jan a făcut un pas înapoi.

— Vezi că am revolver.

— M-aş murdări atingîndu-te. Tot ce pot să-ţi spun, nenorocitule, este că foarte curînd o să deveniţi nişte

asasini, tu şi prietenii tăi care înjosiţi pereţii şi pămîntul pe care vă lăsaţi umbrele. Sper să nu te mai văd niciodată în viaţa mea.

Şi a plecat.

4

Spre sfîrşitul lui mai, familia judecătorului s-a refugiat la ţară. Bombardamentele de aviaţie se ţineau lanţ, zi şi noapte. Mai puţin de trei ani se scurseseră de la acel tragic: *Vă ordon, treceţi Prutul;* războiul se întorcea necruţător spre graniţe.

Cu doi ani în urmă, pe la şapte seara, sunase telefonul la judecător. Răspunsese Mela. Era Robert, vocea aproape nu i se auzea, întreruptă de alte apeluri pe fir şi păcănituri. Peste o oră, escadrila lui pleca pe front, atît spusese, apoi nu s-a mai auzit nimic. În sufragerie, judecătorul mînca singur, cu Mela, Mami se culcase devreme, o durea capul, Jan era la Braşov. După rebeliunea legionară, îşi răsese barba şi se refugiase acolo, urmînd acum Academia Comercială, mutată din Clujul Ardealului cedat.

— Va să zică Robert *va zbura* pe front, spuse judecătorul, ridicîndu-se de la masă. Este primul aviator din familia noastră în acest război. A privit o pată umedă pe zid. Va zbura pe front, privind cu atenţie pata.

După ce s-a dezbrăcat în dormitor, controlînd cu minuţie dacă nu răzbate prin camuflajul transperantelor vreun fir cît de mic de lumină, s-a întors spre Mami, întinsă în pat, cu ochii închişi, legată la frunte cu veşnica-i basma în buline. *Vîrsta critică îşi face efectul,* îl încercă o mică satisfacţie că în calitatea lui de bărbat n-avea cum să suporte neplăcerile astea femeieşti.

— Vreau să plecăm undeva afară din oraş, nu-mi mai suport nervii, a gemut Mami. Bombardamente, lipsă de mîncare, şi-n plus şi pensionarea ta. Nu crezi c-ar fi bine să plecăm?

— Poate ai dreptate. O să mă gîndesc cum e bine.

Judecătorul nu împlinise vîrsta, mai avea doi ani pînă la retragere. Dar l-au desconcentrat, şi-n aceeaşi zi a primit şi decizia de pensionare.

La începutul lui iunie, au plecat într-un sat lîngă mînăstirea Cernica, el, Mami şi Mela. Jan plecase în Germania. Mami bocise ca o desperată, la auzul veştii că vrea să se ducă în Germania.

— ...Ce să faci în Germania ?... Acolo totu-i praf şi pulbere, lumea trăieşte ca şobolanii prin pivniţe, adăposturi şi galeriile metroului, bombardamentele sunt mai îngrozitoare decît la noi !...

Jan fuma absent, întins într-un fotoliu, sau se prefăcea că fumează absent. Nu păţise nimic în aceşti ani.

— Săptămîna viitoare sunt la Düsseldorf, ăsta-i esenţialul.

— Părinţilor tăi n-ai ce să le ascunzi, se enervase judecătorul. Poate am fost scos la pensie din pricina poliţiei tale trecute.

— Din pricina politicii mele ? a zbierat Jan, ţii cu tot dinadinsul să mă vîri în puşcărie ? Să fiţi mulţumiţi că plec în Germania !... Şi dac-o să crape şi Hitler în Germania, tot am unde să mă duc, în Spania, în America de Sud şi d-acolo să vă trimet bezele pe *glaspapir,* hodorogilor !

Două luni şi jumătate familia judecătorului a stat lîngă Cernica, împreună cu soţia avocatului Dumitrescu, într-o casă de ţară. Avocatul Dumitrescu era internat în lagăr pentru trafic de influenţă, poate pentru că vorbea *şi* cam mult. Cînd doamna Dumitrescu îi ducea pachet o dată pe săptămînă, trecea prin Bucureşti. Judecătorul pleca împreună cu ea, revenind sîmbăta seara în sat. Se ducea în oraş să mai inspecteze ce mai e pe acasă, unde rămăsese Maria, care cu nici un chip n-a putut fi urnită din loc. Mami îi lăsase cheile de la cămară, judecătorul îi aducea ceva bani de fiecare dată cînd sosea în oraş, şi-i împărţea parcimonios alimentele pe şase zile.

Ca şi la cea mai mare parte din imobilele cartierului, casei i se spărseseră ferestrele, de suflul exploziilor, cînd americanii au încercat să bombardeze Arsenalul. Acum,

geamurile erau înlocuite prin foi de placaje de lemn, iar pe placaje, judecătorul lipise drapele tricolore de hîrtie. În colţul cu sîrmă ghimpată, mai la o parte, lipise o chemare către Ţară a Conducătorului.

— ...Chiar cu camuflajul şi fără supravegherea noastră, nimeni nu va mai îndrăzni să urineze pe casă, îi spusese judecătorul Mamiei.

În sat, erau o grămadă de orăşeni şi ofiţeri, mai ales cavalerişti, care supravegheau fortificaţiile liniei de centură. Serile se auzeau alarmele şi bufnetul exploziilor din oraş, ofiţerii, pudraţi şi cu biciuşte extravagante în mînă, ieşeau la plimbare prin faţa primăriei. Mela trăise aceste două luni şi jumătate ca-n paradis, ca proaspătă absolventă de liceu, generoasă şi ochioasă. Duminicile, lumea mergea la biserica din sat sau la mînăstire, în amurg se dansa în salonul unei cîrciumi, după ultimele discuri procurate prin legaţia Elveţiei de la Bucureşti.

Jan nu scrisese nici o scrisoare din Germania. Nici de la Robert nu se primise vreo veste. În plimbările ei pe şosea, agăţată de braţul cîte unui sublocotenent ce o scotea grăbit spre verdeaţa din afara satului, Mela se uita la prizonierii care munceau într-o vie.

— Ai văzut cum mă priveau... stai, îmi mototoleşti fusta.

— Nu le-o fi nici lor uşor, îşi înjura sublocotenentul sabia încurcată între picioare.

La şaptesprezece august, judecătorul a decretat întoarcerea acasă. Începuseră să circule tot felul de zvonuri, ruşii presau la Iaşi, din clipă în clipă se aştepta o bătălie decisivă, Hitler avea noroc, dar unii generali din Wehrmacht tot vroiau să-l lichideze, Rommel se sinucisese. Pe toate fronturile era o încordare rău-prevestitoare.

S-au întors noaptea cu autobuzul, pînă la capătul unei linii de tramvai, şi de acolo cu tramvaiul. Oamenii din tramvai erau tăcuţi, obosiţi. Nici nu se mai certau, aşa cum o făceau obişnuit. Un invalid orb cînta la vioară. Nimeni nu-i da atenţie. Mela avea o dispoziţie înfiorătoare... iar Bucureşti, iar casa tîmpită, iar Maria şi oribilele supe cu chimen. În tramvai i s-a făcut greaţă, şi s-a gîndit la căpitanul înalt şi nărăvaş, cu o zi înainte să plece ea, primise ordin de chemare pe front. Căpita-

nul plînsese, se bătuse cu capul de pereţi, spărsese mobilele din odaie cu sabia... era un fricos şi un neurastenic, dar îmbrăţişările lui *erau foarte misterioase şi păgîne.*

Acasă le-a deschis Maria, cu ochii roşii, tocase ceapă. Mami îi telefonase că se întorc şi-i spusese să prepare o cină mai consistentă. Odăile miroseau a praf şi neaerisealã. Judecătorul şi-a rotit ochii pe pereţi — şi s-a oprit, ascultînd. S-a întors spre radioul de pe bufet : era închis.

— Cîntă ceva în casă... n-auziţi ?

Mami şi Mela l-au privit îngrijorate. Au ciulit şi ele urechea... da, judecătorul nu se înşela, cînta ceva încet, totuşi cînta. Cînta un radio.

— La Bob în cameră cîntă, tresărise Mela, de acolo se aude !...

A fugit spre odaia de lîngă bucătărie. Robert nu-şi încuia niciodată camera, chiar cînd era plecat. Radioul lui mic cînta, cînta Benjamino Gigli, o melodie la modă de Bixio.

— Dumneata i-ai dat drumul ? s-a întors judecătorul spre Maria apărută şi ea în prag.

Maria holba ochii la radio.

— Atunci cine i-a dat drumul ? A fost pe aici domnul Robert ? l-a fulgerat un gînd.

Maria continua să privească radioul, ca hipnotizată.

— N-auzi, a sărit Mela, a fost acasă domnul Robert ?

(I-a pronunţat numele întreg, cu o bucurie sălbatecă, sperînd să fie adevărat, că el se întorsese acasă.)

— Nu l-am văzut, a bîiguit Maria.

Mami şi judecătorul s-au privit consternaţi.

— De cînd o fi deschis ? murmură judecătorul. Aici este un mister. Probabil ca el să se fi întors şi să fi plecat iar, uitînd să-l închidă. Cu surda asta n-o să ştim niciodată. Este vreun bilet pe masă, Mela ?

Nu era nici un bilet.

— ...Oricum, s-a consumat o groază de electrică. Judecătorul părea nemulţumit. Mîncăm ?

Mela a rămas singură în camera lui Robert. Vocea lui Gigli tăcuse. S-a aşezat pe marginea dormezei, oglinda şifonierului îi reflecta chipul. S-a uitat fix în oglindă.

De ușa șifonierului, atîrna ca întotdeauna trenciul de cauciuc și basca neagră. Uniforma nu mai era pe celălalt umeraș. I s-a părut că aude vocea vărului ei, cînd a anunțat-o că pleacă pe front. Îi venea să vomite, de drum, oboseală, de aiureala asta cu radioul deschis... și din pricina mirosului din casă îi venea să vomite. A respirat adînc : casa lor mirosea toată a mucegai, mai ales de cînd stase închisă. Dar și fără să stea închisă mirosea. Inconștient, și-a mirosit jacheta. Și ea mirosea. Fusese cu jacheta la țară, o parfumase, dar abia se întorsese și luase iar mirosul de mucegai. Auzind un zgomot la ușă, a ridicat capul. În prag, Maria o privea cu șorțul apăsat pe gură.

— E un semn, a șoptit strangulat bătrîna. Cîntatu' ăsta nu-i a bine, domnișoară.

II

RASMOT

1

Noaptea era frumoasă, fără nor, serviciul meteo prezicea pe încă trei zile același lucru, după care urmau să cadă ploi locale însoțite de vînt slab din sectorul nordestic. Dar nu te puteai baza niciodată pe previziunile serviciului meteo, chiar pe ale celui german... în fond, ce importanță mai avea dacă te puteai sau nu baza ? Important era că primiseră ordin să nu mai înfrunte bombardierele englezești și americane ce treceau deasupra orașului. Pierduseră prea multe avioane, asta interesa comandamentul, *avioanele*. Nici nemții nu mai zburau. Nu mai zburau decît vînătorii din Craiova, și aceia doar în acțiuni de hărțuire și împrăștiere, pe rază mică de acțiune. De o săptămînă, doar se uitau la *Boeing*-urile sclipind pe cer ca niște fluturași mici argintii, la nouă mii de metri înălțime. Peste o oră și jumătate bombardau Bucureștii — apoi peste alte două se întorceau și treceau fluviul în uruitul lor vibrant de motoare. În cer rămînea doar vibrația asta care pierea și ea treptat, odată cu jeturile subțiri de aburi iscate de avioane. Aviatorii dușmani bombardau regulat tîrgul, fie la sosire, fie la întoarcere, cînd oricum trebuiau să arunce încărcătura de bombe aflată la bord, nu puteau ateriza la bazele lor cu ele.

Puteau să fie ceasurile două, cînd a coborît din tren. Călătorise optsprezece ore în șir într-un vagon ticsit, stînd numai în picioare, deși călătorea cu un vagon de clasa întîia. La jumătatea drumului a terminat țigările, și n-a găsit să cumpere decît Plugar galbene. A fumat și Plugar galbene. Ajuns în gara bombardată, a văzut că bufetul era încă deschis. Bufetul scăpase ca prin mi-

nune neatins de bombele care transformaseră gara în ruină. Sta uneori deschis toată noaptea. A intrat înăuntru, să bea un pahar cu sifon, cu apă minerală sau ce-o fi. Îşi simţea gura ca arsă de tutunul iute al Plugarelor. Bufetul era plin de soldaţi şi civili în tranzit. Un soldat s-a ciocnit de el, i-a zis *pardon,* apoi văzînd că este ofiţer, a schiţat un salut. Era singurul aviator din bufet — şi înţelegea de ce se uită toţi cu curiozitate. Într-un oraş bombardat zilnic de avioane, nici nu se puteau uita altfel la un aviator *fără* avion. Uniforma lui, în ochii acestor oameni, era o uniformă de operetă, un deghizament. A cerut un pahar cu apă minerală, sifon nu aveau, şi bufetierul i-a întins o sticlă întreagă. A băut un pahar, lăsînd sticla pe masă.

Oraşul camuflat zăcea cufundat în beznă. Doar luna învelea acoperişurile cu o pînză albă, transparentă. Frunzişul pomilor semăna cu un decor de teatru. Era destul drum pînă la aeroport, dar l-a făcut iute, răcoarea nopţii l-a dezmorţit şi reconfortat. Soldatul din post sta pe vine şi fluiera încetişor. Auzindu-i paşii, s-a ridicat şi a apucat puşca rezemată de gheretă. După ce l-a recunoscut, i-a spus nepăsător : „Dumneavoastră eraţi, domnule locotenent ?“ — şi îşi continuase fluieratul. Erau obosiţi cu toţii, *ceea ce era mai grav, parcă puţin le păsa de ce o să urmeze.* S-a simţit şi el obosit, dar din altă pricină, cu acest sentiment a intrat în baraca aviatorilor români. Erau trei barăci, două germane şi una românească. Pantazi nu dormea, cînd a aprins lumina, i-a auzit vocea :

— E fereastra deschisă.

Fuma în pat. A stins lumina. L-a simţit pe Jac cum i se freacă torcînd de cizme. S-a plecat şi l-a scărpinat pe cap. Cotoiul a miorlăit cu înflăcărare.

— Te-ai întors ?

— Nu.

— Neghiob eşti, mă.

Cu Pantazi dormise împreună şi pe front, pe Jac de acolo îl adusese, zburase cu el în avion. Jac îl diviniza. Pantazi era un foarte bun zburător, poate prea bun pentru ce trebuiau ei să facă în acest război nefericit şi nedorit de nimeni.

— Cum a fost ? Te-ai pupat cu ministrul ? Ce-a zis, ne decorează pentru inactivitate ?

N-a răspuns. S-a rezemat de pervazul ferestrei şi a privit în noapte. La cîteva sute de metri, avioanele de pe pistă, învelite în plasa lor de camuflaj, semănau cu nişte păsări mari, nedesluşite. Careva a ieşit dintr-o baracă germană şi s-a dus să bea apă la cişmea. Silueta în maiou şi pantaloni albi a stat îndelung aplecată acolo. După ce a terminat de băut, s-a întors şi a oftat, oftatul acesta l-a auzit atîta de distinct, de parcă îl scosese el. Omul a urinat la fel de îndelung şi a dispărut.

— N-ai auzit acolo chestia cu suspendarea permisiilor ? Aici s-au suspendat. Se pare că la Iaşi e *nasol* rău.

Nu-i era indiferent cît de *nasol* putea fi la Iaşi, dar el se gîndea la Lila, iar ochii ei verzi, paralizanţi, îi pîlpîiau îngroziţi în suflet... de ce se speriase aşa cînd îl întîlnise în Bucureşti ?

2

O ştia de cînd escadrila lui se întorsese de pe front. Uneori o întîlnea pe stradă, mergînd cu mersul ei legănat şi îmbietor. Tatăl ei fusese un timp prefectul judeţului, un bărbat masiv, purtînd plete cărunte, extrem de dominator şi amator de petreceri şi femei. Comandorul Arsenescu îl cunoştea bine, spunea despre el că este deosebit de deştept. Iar cînd pleda, era avocat, nici dracul nu se mai descurca în piedicile şi capcanele viclene întinse judecătorilor şi adversarilor. Avea o vilă frumoasă pe una din străzile cu multă verdeaţă ce suiau spre dealul viilor, Tot acolo mai avea şi un conac izolat, unde-şi ţineau puştile englezeşti de vînătoare şi dulăii. Cu unul din aceşti dulăi, un dog danez, o văzuse pe fată prin oraş : mare cît un viţel, o privea cu atîta tandreţe din ochii lui albaştri, că nu se putea să nu rămîi mişcat.

Într-o zi, cu o lună sau două în urmă, ea intrase într-un magazin cu încălţăminte. Cîinele rămăsese afară

pe trotuar, pironind ușa deschisă a magazinului. Totdeauna îi plăcuseră cîinii, iar animalul acela era superb și de mare rasă. Venea de la aeroport, era pe seară. S-a apropiat și l-a mîngîiat. Ciinele a catadicsit să dea din coadă, după ce l-a mîrîit neîncrezător. El i-a vorbit încet, cu alint, iar dogul s-a ridicat și i-a pus labele pe umeri. Era prietenos și blînd. Fata a ieșit afară din magazin, n-a părut de loc surprinsă de scenă.

— Jos, Luchi.

Timbrul vocii ei era cam dur. Cîinele l-a lăsat și i s-a culcat la picioare. Fata purta pantaloni și espadrile cu talpa de sfoară, era nemaipomenit de bronzată și cu părul blond decolorat de soare. Au rămas unul în fața celuilalt, un pic jenați, apoi ea a zîmbit, cînd zîmbea, trăsăturile-i urîțele se luminau. Poate și din cauza dinților neverosimil de albi.

— Imposibil să-ți cumperi aici o pereche de pantofi sau sandale ca lumea, au forme care-mi dau impresia că mi-ar purta ghinion dacă le-aș încălța. I se uitase imediat la cizmele îmblănite de zbor. Nu ți-e cald în botoșeii ăștia ?

L-a privit pătrunzător, plecîndu-și capul pe un umăr.

— Nu ne apărați de avioane, domnule locotenent. Vă plimbați și mîngîiați cîini, în loc să le doborîți sau să le puneți pe fugă. Mi-e o frică teribilă de alarme și avioane, a adăugat, mușcîndu-și buzele și privindu-l mereu fix.

A plecat iute, cu dogul alături.

O întîlnise din nou la balul infanteriștilor, ce mizerie chinuită. Infanteriștii veniseră odată cu el de pe front, o mînă de oameni. Colonelul lor organizase balul, „să se mai distreze băieții". Nu se distraseră. Și în seara balului veniseră avioanele, doar cîteva, dar era cel puțin ciudat ca într-o astfel de ocazie ei să danseze, în timp ce bombardierele americane și „băieții" din ele să se distreze de asemenea în felul lor, lansînd o bombă incendiară foarte aproape de Cercul Militar, unde se da balul.

Aviatorii, *castă aparte*, primiseră ordin să facă „față" balului și să-și poarte cu cinste uniforma. Cînd s-a dat alarma, cucoanele și civilii au fugit în adăposturile din subsolurile Cercului. Ofițerii ar fi fost tentați să se *re-*

tragă și ei, dar nu s-au retras : colonelul lor rămăsese la masă, cu un pahar cu vin în mîna plină de inele.

— ...În jurul meu, domnilor. Zid strîns, ca-n Sarmizeghetusa lui Decebal, și-a umflat nările ardelenești.

— Atunci dați-ne și nouă să bem din *otrava* dumneavoastră, șoptise cu suavitate un maior frumușel, și toți izbucniseră în rîs.

El se rezemase de pian, privindu-i cum beau cu colonelul lor. A atins într-o doară clapele și s-a oprit. De partea cealaltă a pianului apăruse fata avocatului.

— Camarazii dumitale de la Foggia au venit să te pedepsească pentru că nu m-ai dansat de loc astă-seară.

Infanteriștii începuseră să cînte în cor, colonelul cînta cel mai convins dintre toți :

...De-atunci și pînă azi, Mimi
Cîtă iubire și ce femei n-am tot schimbat,
Așa-n neștire-e-e...

— Ah, mă tapează pe nervi cîntecul ăsta idiot. Hai afară, e mai liniște.

Au ieșit prin ușa ce da spre terase, coborînd în parcul Cercului. S-au așezat pe o bancă de piatră, sub un castan. În rondurile cu flori din jur se auzeau greierii — venea toamna. Dincolo de parc, ardea Banca, pălălaia focului creștea și descreștea, roșie. Se auzeau comenzi și bufnet de tîrnăcoape.

— Atunci pe stradă ți-am spus că mi-e frică de avioane. Am glumit, nu mă adăpostesc niciodată la bombardamente. Spune-mi, îți place să zbori ?

— Da.

— Și eu aș vrea să zbor, a spus încet. Să fiu așa, între ceruri, să mă simt ușoară și curată... dumneata nu încerci aceleași senzații ? Sau să te crezi un zeu înaripat. Dar cînd cazi ?... Imediat i-a pus o mînă pe braț. Iartă-mă, vorbesc prostii, lucruri nepermise.

Și-a strîns umerii cu palmele și s-a cutremurat.

— Vă e frig.

— Un pic.

I-a pus pe umeri *dinner*-ul lui de gală.

— Şi-n fond cum te cheamă, domnule locotenent? Am oroare să vorbesc cu necunoscuţi, şi încă pe întunerec.

I-a spus.

— Eşti român? Ai un nume cam ciudat. Robert, a repetat amuzată. Am să-ţi spun: Bob, domnul locotenent de aviaţie Bob.

— Nu-mi spuneţi.

— De ce?

— N-are importanţă.

— Pe mine ştii cum mă cheamă? a întors obrazul şi l-a privit lung.

— Da.

— Ducem o conversaţie inteligentă, a oftat. Ador conversaţiile inteligente, cum este cea din clipa de faţă, de exemplu. Dar fiind odihnitoare, spală creierii de alte gînduri prosteşti.

Sunase încetarea alarmei, şi după o foarte scurtă trecere de timp, începuseră să bubuie tobele din sala de bal.

— ...Vrei să-mi iei nişte ţigări, indiferent ce... aş prefera Golf.

S-a dus să-i cumpere ţigări, lăsîndu-i vestonul pe umeri. Cînd s-a întors, nu mai era pe bancă, pe bancă nu erau decît banii pentru ţigări, puşi sub veston. A stat cîteva minute, aşteptînd. Pe urmă a intrat înăuntru şi a căutat-o printre perechile de dansatori, asudaţi şi bucuroşi de terminarea cu bine a alarmei, bucuroşi de muzică şi de ploaia de confetti şi serpentine zvîrlite de la balcoane din ordinul colonelului de infanterie. O găsise într-un tîrziu, la o masă de lîngă bufet, cu un bărbat înalt şi slab, bine îmbrăcat de un smoking fără cusur, purtînd la rever un boboc roşu. L-a văzut şi ea şi i-a fluturat din mînă.

— Am fost răpită, a zîmbit cu zîmbetul ei strălucitor.

I-a întins pachetul cu ţigări.

— Am *trei* pachete acum... avantajul de a fi fată de avocat, într-un orăşel de provincie fără iluzii. În fine... mă dansezi?

— Nu ştiu să dansez.

— Nu se poate. L-a privit cu luare-aminte. Ah, atunci trebuie să vii odată la mine, să te învăţ să dansezi, am nişte discuri uluitoare. E posibil ca cineva să nu ştie să danseze, mai ales un ofiţer ? s-a adresat însoţitorului ei.

Bărbatul a zîmbit îngheţat. Avea vreo treizeci de ani şi nu părea de loc mirat că el nu ştie să danseze.

— Nu v-aţi cunoscut ? Domnul Milis, secretarul tatii. Dînsul este locotenentul de aviaţie Robert, mi-a promis că de ziua mea îmi face avionul lui cadou.

Milis a zîmbit la fel de îngheţat şi a invitat-o la dans. S-a dus să-l caute pe Pantazi, care juca poker cu infanteriştii, într-o odaie de sus.

— Să-l iau pe Jac.

Jac dormea pe nişte mantăi.

— Sus, băieţică. Deşteptarea.

Au plecat cu cotoiul după ei, care dispărea ca să le apară cînd nu se aşteptau, de prin curţi sau de pe streşini, cu coada-băţ. Aproape de aeroport, Pantazi l-a fluierat cu semnal.

— Ai grijă de el, mă-ntorc la bal, nu rezist, nenorociţii ăia pur şi simplu m-au jefuit, mi-au luat toată solda. Jac a mîncat, dă-i totuşi un pic de lapte, am subtilizat eu o cutie cu lapte praf, *de la aliaţi,* e sub patul meu. A făcut cîţiva paşi repezi şi s-a oprit. Te-am văzut stînd de vorbă cu fata avocatului Bratec... nu te-a poftit la ea să te-nveţe să dansezi ? Vezi că-i cam nebună, mă-sa a murit într-un sanatoriu de boli nervoase.

A dispărut în noapte. El a luat cotoiul în braţe şi s-a dus la baracamente.

După o săptămînă a întîlnit-o la schitul de maici din pădurea de salcîmi de lîngă oraş.

3

Schitul se afla în mijlocul unei poiene cu margarete. Cînd era liber, Robert se plimba acolo, drumul era minunat de frumos. Ajuns la schit, rămînea pe o movilă din apropiere, sub crengile unui măr bătrîn, sălbatec, asculta

zumzetul albinelor, toaca schitului — şi o linişte binefăcătoare îi umplea de fiecare dată sufletul. Zbura des şi zilnic, iar contactul cu pămîntul acesta, cu florile, copacii şi gîngăniile lui era o necesitate, o imensă bucurie, *îi echilibra* setea de aer, de spaţiul după care tînjise de mic copil şi după care se chinuise atîta în casa judecătorului. Se mai gîndea uneori şi la judecător şi la ai lui — dar gîndurile astea parcă le gîndea altul, nu el... i se părea că totul a fost trăit în altă viaţă, pe altă planetă, obscură şi depărtată.

În ziua întîlnirii cu Lila Bratec se întorcea spre oraş, cînd din pădure s-a auzit un lătrat gros, şi dogul pătat a sărit peste un tufiş, s-a imobilizat şi s-a uitat la el, cu urechile ciulite. Un mîrîit surd îi gîlgîia în gîtlej. Lila Bratec a apărut imediat şi ea, cu braţele pline de flori.

— ...Ce întîlnire, i-a întins mîna. Numai pe dumneata nu mă aşteptam să te întîlnesc aici... te-ai îndrăgostit de vreo măicuţă ? A rîs şi şi-a lăsat, în felul ei, capul pe un umăr, pe urmă a devenit serioasă, o umbră a plutit nedefinită peste ochii ei verzi. Am fost la cimitirul schitului, mama mea este înmormîntată acolo. Mergi în oraş ? Îmi pare bine, începuse să-mi fie urît singură, deşi Luchi mă însoţeşte. Luchi e apărătorul şi cel mai bun prieten al meu. Cred că singurul.

Pe drum, după o foarte lungă tăcere, i-a mai spus :

— Cîinii nu te trădează niciodată. Trebuie doar să ştii să vorbeşti cu ei şi să-i înţelegi, fiindcă au şi ei gînduri, un suflet, împrăştie dragoste şi credinţă. De ce eşti aşa tăcut ?

Ce au vorbit altceva ? De toate, l-a întrebat de avioane, de război, sărea de la una la alta cu o nepăsare fascinantă. Şi-a amintit de vorbele lui Pantazi. Parcă ghicindu-i gîndul, o cută i s-a adîncit între sprîncene, ca o preocupare. Figura i-a devenit dintr-odată distantă.

— Mama mea a murit în stare de inconştienţă, de ani de zile era inconştientă, i-a zis cu bruscheţe. Cred că era mai trează decît toţi inconştienţii din jurul ei, poate şi eu sunt inconştientă, dacă în loc să mă ocup de mişcările trupelor de pe front, de jalea din jurul meu, de lipsa de pîine, untdelemn sau zahăr, de căluşurile puse la guri şi caraghiosîloul celor care ne conduc, mă ocup de Luchi,

de visuri și de mine personal... ți se pare că sunt inconștientă ?

— Ce discuție este asta ?

— Nu este discuție, este o întrebare. Îmi place să pun întrebări, fel de fel de întrebări, dacă n-aș pune întrebări, m-aș sufoca, mi-ar fi urîtă viața, mi-aș fi urîtă mie însămi. S-o lăsăm încurcată. Și află, domnule locotenent, că ochii dumitale seamănă cu ai lui Luchi !...

A început să alerge pe potecă. Primele case ale orașului răsăreau, jos, printre copaci. Brusc s-a oprit și i-a făcut față.

— Hai să fugim. Și pentru că s-a uitat mirat la ea, a izbucnit într-un rîs sonor, rîdea iute și în orice moment... Nu pe jos, cu avionul *tău,* fugim în Elveția și ne ascundem la o cabană. Tu aduci de mîncare, eu fac focul, gătesc, îți fac copii. Ce mă privești așa ?

— Aveți haz.

— Crezi ? Spune : Lila, ai haz.

— Lila, ai haz.

— Și pentru că am, te invit acasă să bem ceva... nu te speria, casa este onorabilă și... A lăsat iar capul pe un umăr, soarele îi pîlpîia cu sclipiri ciudate în pupilele verzi. Am să-ți spun totuși Robi, îmi place mai mult.

— Robi îmi spunea mama.

L-a apucat de mînă și i-a strîns-o încetișor.

Vila Lilei Bratec era o casă mare, elegantă. Se simțea stingherit cînd a intrat în curtea cu iarbă, flori și viță cățărătoare. O femeie care trecea pe stradă i-a privit cu insistență, a rămas și în loc să-i privească pînă intră în casă. Dogul a intrat cu ei.

Fata a suit la etaj, să pună florile la ea în cameră. Pe el l-a lăsat în hol. S-a uitat pe pereți : multă ceramică oltenească, fotolii și mesuțe turcești, cîteva tablouri luminoase, nuduri și flori. Un acvarium cu beculețe pe dinăuntru pulsa în mlădierea tăcută a unor peștișori exotici cu ochi bulbucați. Treptele care urcau la etaj au scîrțîit — și pe ele s-a ivit un bărbat voinic, cu păr lung, cărunt, pe ceafă, în haină de casă cu brandenburguri, fără cravată. Gîtul puternic ieșea din gulerul desfăcut al cămășii, un gît de taur, plin de carne și mușchi vînoși. S-a ridicat

în picioare din fotoliul în care se așezase. Bărbatul l-a privit surprins.

— Pe mine mă așteptați ?

— Am venit cu domnișoara.

— Ah. Luați loc, domnule locotenent. Să ne cunoaștem, avocat Bratec. I-a strîns mîna ca într-o menghine. Deci avem invitați. Sunt mirat, fiindcă Lilei nu-i prea plac ofițerii. Nici mie nu-mi plac uniformele, te rog interpretează-o *lato sensu*, războiul a scos din rafturi cam multe uniforme, iar uniformele stîrnesc întotdeauna enervare, cînd stăpînesc și dictează într-o țară.

Lila a coborît cu o tavă cu sandviciuri și o sticlă galbenă. S-a încruntat cînd l-a văzut pe avocat. Luchi, care urcase cu ea, coborîse și el jos. S-a culcat cu botul pe labe, și se uita la avocat.

— Ești acasă ?

— Da. A împins o statuetă de pe mesuța de lîngă fotoliul lui Robert, ca ea să poată așeza tava. Nichita mi-a trimes vorbă că Lola fată într-o oră-două. Și către el : Lola este sora domnului de pe jos, o țin la vie, e cam coltoasă. Perfect, sandviciurile sunt cu șuncă. Îmi place că te-ai gîndit și la mine. Dar de ce n-ai adus vin ?

A luat un sandvici și s-a așezat în fotoliul celălalt. Lila l-a privit concentrat, în timp ce turna lichior în pahare. După asta, a plecat să mai aducă un pahar.

— Ce ți-a venit să te faci aviator ? i-a spus avocatul cu gura plină. A dat paharul pe gît, plescăind din limbă. De caise, cam slabă. Romantism ?

— Poate.

— Mda... zbor, cer, Icar, liber ca vîntul, toate astea or să-ți iasă pe nas, dacă nu ți-au și ieșit. Ai fost pe front ?

— Abia m-am întors.

— Atunci ești un naiv, dar fără naivi, lumea n-ar mai avea chiar nici un fel de sens, nici șanse de supraviețuire. Bun, și te gîndești oarecum la ce o să vie și după ce războiul se va termina, ți-ai pus această întrebare ?

— Mi-am pus-o.

— Și ?

— Mai rău decît ce este acum nu poate să vie. Sper din suflet să vie *altceva*, ceva inedit din toate punctele de vedere.

Avocatul a mai luat un sandvici, a umplut numai paharul lui, el nu se atinsese de băutură, l-a dat iar peste cap.

— Cînd ţi-am spus că fără naivi lumea n-ar avea farmec, mă gîndeam la lumea mea obişnuită, de avocat, unde nu poţi mînca o bucată de pîine, fără naivi. Mda. O să vie, n-ai teamă. Un inedit cum n-a mai fost. Cu dumneata, sau adio şi nu am cuvinte, fiindcă ai fost pe front, şi-or să te întrebe că de ce te-ai dus ; cu mine... A făcut un gest nelămurit şi a început să rîdă. Casta mea va fi zdrobită şi cei dintr-însa făcuţi ferfeliţă, fer-fe-li-ţă. Nemţii au pierdut războiul, iar noi am potrivit-o cum este mai vesel, fiindu-le aliaţi. Dar nu-mi pare în nici un chip, fiindcă dacă te-ai făcut frate cu dracul, eu nu zic să te faci pînă treci puntea, sau ca în povestea lui Dănilă Prepeleac, ci rămîi frate, tu ai dorit-o, nu ? Că dracul te-a forţat să fii frate cu el... oum adică ? Uite că pe iugoslavi au vrut să-i forţeze, şi ei au zis mersi, nu servim. Şi noi — mereu la casta mea mă gîndesc — trebuia să facem tot aşa, n-am făcut-o, hai să fim o singură dată corecţi cu dracul nostru, şi să ne prăbuşim împreună cu el, poate ne vine mintea la cap pentru viitor. Din lacrimi şi amintiri se crează istoria, domnule locotenent. *Prosit,* şi la gradul de căpitan.

— N-am înţeles de fapt ce vreţi.

— Nici nu trebuie. Monologurile se ascultă... fiecare ducem în viaţa asta un monolog personal, cu el ne naştem, cu el murim. Alte dialoguri sunt ale lui Platon şi ale dramaturgilor. Unul este filosof, ceilalţi fac literatură, istoria n-are nevoie nici de filosofi, nici de literaţi. Fără Cezar, Ginghis-Han, Napoleon şi chiar dementul ăsta de Hitler, istoria ar fi în genul cărţuliilor alea cu coperţi cartonate roşii, scrise de contesa de Ségur, *Mémoires d'un âne, Les malheurs de Sophie*, etîcî, etîcî, pentru uzul copilaşilor, în sublima noapte a Crăciunului... A întors capul şi a văzut fata pe trepte, oprită cu paharul în mînă, uitîndu-se sever la amîndoi. Lila umblă *foarte* uşor, a spus cu maliţie, are tălpi de sfoară, d-aia n-o auzi. Îţi place fata mea ? La revedere.

Rămaşi singuri, fata s-a cuibărit în fotoliul părăsit de avocat şi s-a încruntat.

— ...Tata face pe nebunul din amor. E un escroc sentimental. Să nu pui bază pe ce spune.

Abia atunci a observat că-şi schimbase fusta şi bluza. Îşi strînsese părul blond după urechi. În penumbra holului, ochii ei verzi păreau misterioşi şi adormiţi.

— Vino lîngă mine. Şi cum el şovăia, s-a enervat. Vino !... El a venit la fotoliu şi ea i-a făcut loc lîngă ea. Ţi-e teamă că apare iar tata ? Nu mai apare, cînd ştie că am eu mosafiri *aici*. A închis ochii. Aş vrea să plec... d-aia ţi-am spus şi în pădure, să plec oriunde, mă înăbuş în oraşul ăsta tîmpit. A deschis ochii, privirea ei verde îl paraliza.

Brusc, s-a lipit de el şi i-a încolăcit gîtul cu braţele ei subţiri şi bronzate. Apoi, cu un gest violent a sărit de pe fotoliu şi a rămas nemişcată în faţa lui.

— Lasă-mă singură, a spus încet. Ţi s-au spus şi aşa prea multe. Imediat l-a apucat strîns de braţ. Iartă-mă. Iartă-mă, Robi, îmi pare aşa de rău...

I s-a rezemat, palpitînd, de piept. El a luat-o în braţe şi a sărutat-o pe ochi. Fata s-a cutremurat şi l-a sărutat şi ea, lung, pe gură. L-a împins pe scara ce suia la etaj.

Noaptea, s-a plecat peste trupul ei gol şi întunecat, întins pe cearceafuri : sta cu ochii mari deschişi, imobili. Luchi s-a sculat de pe covoraşul de lîngă cămin, a venit la pat şi i-a pus botul pe una din pulpe. Ea l-a dat moale la o parte.

— Aş fi vrut să faci asta în poiana cu margarete de la schit, a şoptit... o s-o faci altădată, da ?...

4

La Bucureşti, întîlnirea cu ea fusese neprevăzută. Comandorul Arsenescu trebuia să trimită nişte acte urgente la Minister, a vrut să-l trimeată cu ele pe Pantazi. Pantazi refuzase, Jac tînjea de cîteva zile.

— ...Fi-ţi-ar cotoiu' de rîs, se supărase Arsenescu, zburători sunteţi voi sau pensionari ologi ? Tăcuse imediat. Pantazi *căzuse de două ori cu avionul,* ultima oară în-

tr-o mlaştină unde era cît p-aci să fie luat prizonier. Îşi tîra puţin piciorul stîng, mare minune, toţi credeau că şi-l va pierde. Comandorul îşi îndulcise tonul şi se uitase stînjenit pe fereastră. De dimineaţa primise ordin telefonic secret să fie gata cu băieţii în orice moment, pentru decolare. Frontul din nordul Moldovei nu mai rezista. Arsenescu îşi iubea subalternii cu o dragoste furioasă, bolnăvicioasă, se despărţise tragic de prea mulţi, în ultimii doi ani — pe cîţi din cei rămaşi o să-i mai vadă escaladînd carlingele avioanelor întoarse din misiune ? L-a trimes cu actele pe Robert. Nici el nu ţinea să plece, îi spusese comandorului că dacă Pantazi era îngrijorat din pricina lui Jac, la rîndul lui el trebuie să aibe grijă de Pantazi, în cazul cînd i s-ar întîmpla ceva cotoiului. Arsenescu s-a înfuriat şi-i ordonase să plece, aşa că a plecat.

Oraşul revăzut după mult timp nu i-a făcut nici o impresie. Părea doar mai înspăimîntat, mai încordat. Sosise în oraş dimineaţa, a predat actele, a ştampilat ordinul de serviciu, apoi s-a trezit pe trotuarul alb de soare şi murdar... unde să se ducă ? Foaia de drum era pentru a doua zi dimineaţa la opt, ce să facă în tot acest interval ? Erau abia orele două. N-ar fi dorit să treacă pe la judecător, o singură clipă de-ar fi intrat în casa aceea, sufletul i s-ar fi întors pe dos. A mîncat într-o grădină suspectă de vară de pe cheiul Dîmboviţei, şi-n jur de ora patru era iar oprit pe un trotuar albit de soare, fumînd fără chef. A intrat la un cinematograf de pe bulevard, rula *Oraşul de aur*, cu Christine Söderbaum. Cînd s-a aprins lumina, a zărit-o pe Lila.

Sta în primele rînduri şi mînca bomboane... Lila la Bucureşti ! Ce căuta la Bucureşti ? Luminile s-au stins, şi el nu s-a mai uitat la ecran, s-a uitat tot timpul pe întuneric în direcţia ei. Puţin înainte de prima jumătate a filmului, ea s-a ridicat şi a ieşit din cinematograf. A ieşit şi el. În seara vagă ce învăluia oraşul, ea a ezitat cîteva momente pe bulevardul plin de lume, s-a uitat la ceasul de mînă, apoi a pornit grăbită spre Cişmigiu. S-a luat după ea... de ce făcea asta ? Nu-şi da seama, nu înţelegea nici de ce nu se dusese la ea în cinematograf. Se

gîndea că-i scrisese un bilet prin care o anunța că pleacă pentru o zi și c-o să-i dea un semn de viață la întoarcere ; dar nu-i scrisese că vine în București, ce căuta ea aici ? Totul era ciudat — și el *vroia să vadă despre ce este vorba*. Lila Bratec i se dăruise cu o frenezie neînchipuită, aproape ca într-un delir, apropierile lor, totuși, aveau ceva straniu într-însele. În corpul slăbuț și plăpînd exista o nebănuită, o nepotolită și istovitoare forță de dragoste. În unele nopți o simțea cum îi scapă, cum se refugiază departe de el, deși, material, îi era alături. În nopțile acelea vorbea puțin, avea impresia că strînge în brațe o păpușă mecanică. În nopțile acelea, ea îi căuta mîna și i-o strîngea cu putere ; rămînea cu mîna în mîna lui, nemișcată.

— Dragoste... dragostea mea, murmura, de ce a trebuit să te întîlnesc... ?

Grădina cu lac era pustie. Rare perechi se plimbau pe sub pomi, strîns înlănțuite și profitînd de camuflaj. Lila umbla repede, se îndrepta spre poarta care ieșea în Popa Tatu. I-a fost rușine s-o mai urmărească. A grăbit pașii și a ajuns-o din urmă, tocmai cînd se întîlnea cu cineva care o aștepta, un bărbat. Cu tot întunericul, a recunoscut silueta înaltă și elegantă. Era Milis. Ea a întors capul și l-a văzut, o expresie înfricoșată i-a mărit ochii. A dat-o la o parte și l-a apucat pe Milis de gulerul hainei. L-a izbit cu pumnul închis în gură. Celălalt s-a clătinat și și-a dus palma la buze.

Le-a întors spatele și a pornit repede spre bulevard. Îi era rușine de ce făcuse, dar se simțea ușurat. Îl durea pumnul... fără să vrea a început să rîdă încetișor, era un dobitoc, gestul lui fusese gestul unui dobitoc. Pe urmă, s-a trezit stupefiat în fața casei din fundătură... cînd ajunsese acolo ? A sunat la ușă, dintr-odată îl apăsase o îngrozitoare inutilitate și oboseală. Nu i-a răspuns nimeni, casa era cu luminile stinse, cu ferestrele astupate de placaje pe care erau lipite drapele tricolore de hîrtie. S-a dus în dos, a luat cheia Mariei din gura burlanului, (știa că o pune totdeauna în burlan), și a intrat. Casa era goală, neaerisită, mirosea a mucegai. Nici Maria nu era. Plecaseră... unde ? S-a dus la el în cameră și s-a trîntit pe dormeză. *Parcă venise la judecător, ca o penitență, fiindcă-l lovise pe*

Milis. A dat drumul la radio... cît a stat astfel ? Mirosul casei îl sufoca. A plecat repede, nici nu știa de ce mai intrase. În colț, a văzut-o pe Maria, tîrșiindu-și picioarele, cu o paporniță în mînă. Nu l-a observat, și el a trecut pe lîngă ea, cu capul în piept. După cîțiva metri s-a oprit și s-a uitat în urmă : bătrîna bodogănea de una singură, și umbra ei puțintică i s-a năzărit că-i însuși gnom-ul casei acelea sinistre.

Noaptea, a dormit la un hotel de lîngă gară, plin de soldați germani. Portarul i-a întins mohorît cheia.

— Vrei și-o damă ? Se *libereazâ* una la 15, de la un maior.

A dormit într-o odaie murdară, cu chiuveta înfundată de mucuri de țigări, cu mobilier lipicios și pătat. Pînă dimineața pe coridor au bocănit pași, s-au auzit voci, rîsete dezmățate. Undeva peste larma asta amestecată au plutit mereu ochii Lilei și buza însîngerată a lui Milis, iar buza aceasta l-a reconfortat... cum va fi reîntîlnirea cu el, cu ea ?... La opt și douăzeci se suia în trenul colcăind de călătorii înghesuiți și pe tampoane, pe acoperișuri. Plecarea l-a eliberat de gînduri, rămînîndu-i unul singur, unul singur întreg drumul de *aproape optsprezece ore :* cerul pe care zbura el era numai al lui, cerul imens și PUR, spre care oamenii, striviți unii de alții în trenul afumat, nu se vor avînta nicicum și nicicînd...

...Își aprinse o țigară. Imediat se făcu auzită vocea santinelii de lîngă hangare :

— Lumina !...

S-a retras de la fereastră, trîntindu-se pe pat. Jac i-a sărit pe piept. Un timp a fumat în tăcere. Patul lui Pantazi a scîrțîit, punctul roșu al țigării lui descrise o curbă peste el și dispăru pe fereastră afară.

— Ce țigări fumezi, c-ai împuțit camera... auzi, o luăm din loc repede de tot. Te bucuri ?

— Da.

— Eram sigur că te bucuri. Robi, am izbit-o-n fericire, de fapt am izbit-o de mult, de cînd ne-am băgat în războiul ăsta împuțit.

Iar n-a răspuns, şi nici Pantazi n-a mai adăugat altceva. Îl revăzu cînd îl aduseseră din mlaştină, negru din cap pînă-n picioare de un noroi gras şi puturos, cu piciorul frînt. „Repede", şoptise sanitarilor, „repede, băieţi, sunt plin de lipitori... cum paştele mă-si or fi intrat pe sub combinezon !" Nu le vorbise de picior, le vorbise de lipitori. Cînd i-au spintecat cizma îmblănită cu briceagul, a scos un urlet ca de fiară. Dar Pantazi avea dreptate, în viaţa lor nu văzuseră atîtea lipitori cîte-i stau prinse laolaltă pe picioare.

S-a dezbrăcat şi a adormit numaidecît.

5

La şase dimineaţa au intrat în alarmă. În jur de nouă, se întorcea dintr-un zbor de recunoaştere, de-a lungul frontierii iugoslave. Partizanii lui Tito fuseseră semnalaţi în pădurile şi văile de pe graniţă.

Zbura la 2000 de metri, în dreapta cu banda fluviului ce se vedea cenuşie şi cît un deget de lată, sub el. Soarele scînteia puternic pe aripile Messerschmitt-ului, aburi albi se prelingeau pe cerul senin, iute destrămaţi. În opt minute şi treizeci şi cinci de secunde urma să aterizeze. Maşina care-l purta înăuntru ei îi executa comenzile docilă, cu o sensibilitate care-l înduioşa, era din nou Nils Holgersson din copilărie, Nils care-l vrăjise atîta, el şi gîscanul lui binevoitor. Înclină aparatul pe o aripă, apoi pe alta : fluviul de sub el făcu aceeaşi mişcare, ca într-o suspensie cardanică. Se uită la dealurile de jos, împîclite în ceaţă mov... o să mai aibe prilejul s-o vadă pe Lila înainte să plece ? Comandorul le spusese c-ar fi posibil să plece chiar în acea zi, aştepta ordine. Lila zbură cîteva secunde alături de el, uitîndu-se cu ochii ei verzi la fumurile mov de pe dealuri, prezenţa ei era atît de vie, de palpabilă, că-i simţi căldura pulpelor lipite de picioare... totuşi, ce căuta cu Milis în Bucureşti... ? Să nu se

mai gîndească la asta, la ce bun. Încă patru minute de zbor. O să trimeată un soldat cu un bilet la ea acasă, să-l găsească la întoarcere. După... Nu-şi termină gîndul, căştile bîzîiră strident.

— Coboară, patruzeci şi şapte ! Avioane inamice la treizeci şi cinci pe trei, atenţie !

A ridicat ochii — şi abia atunci văzu puzderia de fortăreţe în valuri suprapuse şi succesive. A apăsat mecanic manşa şi Meserschmitt-ul puse botul în picaj, mugind. Trebuia să intre urgent în *rasmot,* să se facă nevăzut. Fluviul îşi apropie rapid undele cenuşii de el, se lăţi la fel într-o parte şi-ntr-alta. Primul *Spitfire* îl mitralie de aproape, se răsturnă pe spate şi-l lovi a doua oară. Cartuşele lungi îi sfîşiară o aripă. Alte două avioane i se plasară deasupra, cocardele englezeşti luceau mate pe fuselajele şi aripele graţioase... de unde apăruseră şi astea, era încolţit, îl vîrau în apă.

— Nu fiţi corsari, mormăi. Sunt singur, băieţi.

Se degajă şi prinse înălţime. Cu motoarele urlînd, vînătorii englezi se luară după el, aripă lîngă aripă.

— ...Ce faci, patruzeci şi şapte, urlară şi căştile — şi tăcură brusc. Îşi smulsese laringofonul. Înţelese deodată că ceilalţi văzuseră *avionul german,* şi pe acesta — deşi fără cruci pe aripi — îl credeau tot neamţ. Cerul albastru şi soarele îl plesniră în mii de raze, din înălţimea asta el era nemuritor, chiar atacat în acest fel era nemuritor şi nelegat în clipa aceea cu nimic de pămîntul rostogolit vertiginos sub el. Lila se rostogoli şi ea în vîrtej... *Nu ne apăraţi de avioane, domnule locotenent.* Se cramponă de manşă. *Nu sunt neamţ, sunt micul Nils, Lila — hai, Nils Holgersson, nu te lăsa, arată-i domnişoarei Lila că gîscanul tău te ajută şi va face tot ce-i porunceşti.* Acţionă mitralierele, îşi arătă burta, se rostogoli şi le veni în spate la doi din englezi, unde era celă... N-a mai înregistrat decît fulgerarea repetată, roşie şi prelungă, ţîşnind drept înaintea lui. Messerschmitt-ul vibră, făcu un salt şi se năpusti cu botul spre cer.

Pantazi văzu de departe avionul cum suie, suie mereu, apoi cum se imobilizează parcă suspendat între cer şi

pămînt — și intră în vrie pe coadă. Răsucindu-se ca o frunză, pica jos din ce în ce mai repede. Cele trei *Spitfire* luară imediat înălțime, amestecîndu-se în uruitul fortărețelor care treceau mereu peste fluviu. A închis ochii și a așteptat, crispat, bubuitura atît de cunoscută a impactului. Bubuitura a răzbătut pînă la el, o flacără mare s-a ridicat deasupra copacilor din pădurea de lîngă oraș.

În șanțul aerian de pe aeroport, Jac pîndea un fluture alb, palpitînd pe un bulgăre de pămînt. A sărit în același timp cu explozia, dar fluturele a zburat. Pantazi se lăsă pe fundul șanțului, luă cotoiul în brațe și începu să plîngă.

III

CREPUSCUL

1

De cel puţin o jumătate de oră, Mela sta în pat, învelită în pledul de bună calitate, sigur de lînă. Se trezise şi nu-i mai era somn. Din stradă nu se auzea nimic, dar şi-a amintit că fereastra camerei ei se deschidea spre o curte interioară care avea un luminator. îl văzuse noaptea, cînd fumase o ţigară pe balcon. Pe urmă, mai era cel puţin straniu să se gîndească la faptul că alături de ea, în camera cealaltă, se afla Jan, şi că de trei zile de cînd o purta în automobilul cu care venise din München, plătea totul în mărci sau dolari... să mori de rîs, nu alta. Şi-l aminti cerîndu-i cu împrumut zece sau douăzeci de lei, îi ceruse într-adevăr, VREODATĂ, sumele acestea?... I le ceruse, cu douăzeci de ani în urmă. *Douăzeci de ani.* Oftă, se întinse sub pled şi închise ochii. Douăzeci de ani. Judecătorul, Mami, Maria, o parte din puţinii prieteni parcă nici nu existaseră, sau existaseră într-o simplă iluzie a ei. Realitatea prezentului era Jan, *acum,* în Mercedes roşu, care venise s-o scoată din umbrele şi iluziile în care trăia ca s-o culce în hoteluri bune şi luxoase unde să fie servită de chelneri politicoşi — fiindcă ştiau că el este străin — cu tot felul de lucruri pe care nu le mai mîncase de foarte mult timp, ca de exemplu tarta aia cu castane şi frişcă, de ieri seară.

Dete pledul la o parte şi sări din pat. O încercă o uşoară ameţeală, i se întîmpla destul de des cînd se ridica brusc, să aibe ameţeli... la patruzeci *şi* pe care-i avea era cît se poate de explicabil. Intră în baie şi se lăsă cu deliciu sub ploaia duşului fierbinte. Aici totul lucea intact, faianţa, baia, dalele de pe jos. Baia de acasă era o mizerie, nici n-o mai întrebuinţa, afară de chiuvetă, de

nu știa cînd. Cimentul se spărsese, (tăiaseră chiriașii lemne pe el), cazanul era găurit, chiuveta curgea pe la sifon, nu repara nimeni nimic, casa toată se prăbușea încetul cu încetul peste ea și cei dinăuntrul ei. Pînă la moartea judecătorului, acesta încă se mai îngrijea, în limita posibilităților, de mici reparații, tencuieli, streșini, o vopsitorie, lipitura unei țevi. Pe cele mai multe le făcea singur, tabla din colțul casei fusese cea mai îngrijită, apoi într-o bună zi tabla a dispărut. Judecătorul a fost excesiv de amărît, Mami spunea chiar că din cauza asta a și murit, de inimă rea. De fapt murise de infarct, în patruzeci și șase, Mami murise în cincizeci și trei, de cancer la pancreas, o moarte îngrozitoare. După moartea judecătorului, în casă li se vîrîseră chiriași, în camera lui Jan, a lui Robert și în camera ei, cei de la spațiu spuseseră că pot sta foarte bine și împreună, ca mamă și fiică. Sufrageria a rămas de trecere, iar baia și bucătăria comune, ce nenorocire. Pe urmă, înainte cu cîteva luni să moară Mami, a dispărut Maria. Au reclamat miliției, dusă a fost și pînă în ziua de azi, fără să se mai intereseze careva de ea. Mami a plîns-o mai mult decît pe Jan, care de la plecarea lui în Germania nu scrisese o scrisoare, nimic. Jan era ca și mort, poate și murise, în bombardamente sau într-un lagăr. În șaizeci și unu a sosit întîia scrisoare de la Jan și a început să primească una în fiecare lună și un pachet o dată la trei luni... o pudră, un ciorap-chilot, un lastex, în fond niște nimicuri, dar care o ajutau într-un anume fel, mai și vindea din ele colegelor de la fabrica de tricotaje unde lucra la contabilitatea cantinei, sau la Talcioc, pînă s-a desființat și Talciocul, că numai de desființări avusese parte. Anii trecuseră fără vreun motiv special de a se opri și asupra neînsemnatei ei vieți, ce se scurgea în fosta casă din fosta fundătură... și apăruse Jan : în Mercedes roșu, cu mustață, la fel de slab și bănuitor, dar cu o înfățișare excentrică, aerisită, care-i sta grozav și-l avantaja din toate punctele de vedere.

Se frecă îndelung cu prosoapele și-și privi trupul în oglindă... cam îngroșat la șolduri, dar carnea încă sta prinsă ferm pe mușchi și oase, picioarele le avea încă frumoase. Întotdeauna era flatată dacă i se remarcau pi-

cioarele, doar era femeie, ce naiba. Mare scofală să aibe sufletul sau inima bune, ce să facă o femeie cu un suflet şi o inimă bună... ? Începu să rîdă, Jan îi adusese un sutien negru de burete, drăguţ şi cu dantele.

— Ia vezi, te-ncape ţîţarniţa ?

O spusese aşa de serios şi vorbea atît de corect românește, i-a venit să-l sărute. Accentul nu i se alterase, iar cuvintele întrebuinţate erau aceleaşi din tinereţea lui. La Severin, chelnerul i se plecase obsechios la ureche :

— *Un poulet rôti pour madame, mossié ?*

— Dă ceva uşor, nişte madic, i-a răspuns cu scobitoarea în dinţi.

Chelnerul l-a privit o secundă, şi a venit cu două mastici. Într-un castronaş a adus şi cuburi de gheaţă. Ea a izbucnit în rîs, iar chelnerul a părut foarte jignit de rîsul acesta subit. Formula *madic* era o chestie veche, din tinereţea lor. Intrau într-un local şi cereau madic. (Madic era un cuvînt neverosimil, un cuvînt inventat care stîrnea numai nedumeriri.)

— ...Cum, n-aveţi madic ? se mira Jan. Ieri am băut vizavi, o băutură galbenă, spumoasă.

Trucul prindea, fiindcă toţi promiteau că data viitoare vor fi negreşit serviţi cu acel galben şi spumos madic. Ei se amuzau teribil, s-au amuzat şi în Severin.

— Cel puţin ăsta a potrivit-o după ureche, olteneşte. Şi în Germania ceream madic şi mi se aducea madera.

— Nu mai ţin minte cînd, am auzit nişte puşti într-o patiserie cerînd budifas cu brînză.

— Cum ?

— Budifas cu brînză. Sau mangofir cu nuci şi miscuspispas cu sifon. Chelnerul i-a luat la goană, iar din uşă, unul din grup i-a spus să fie mai aşchilibiticus cu clienţii.

— Vaxuri, zîmbise Jan. Vaxuri generale şi de pretutindeni. Îmi place cum miroase ţara asta, Mela, Germania miroase a fier şi cărbune, a *Ordnung,* totul titirit, organizat pîn-la ultima fibră, meticulos ambalat. În România miroase a mititei şi lemn cîinesc, un miros propriu numai ei, pe care nu-l poţi întîlni nicăieri în Europa şi care te îmbolnăveşte de dor dacă eşti departe de el.

Jan nu-i spusese ce face în Germania, *ce a făcut* de cînd a plecat, nici ea nu l-a întrebat. I-ar fi pus şi el întrebări, la care ar fi trebuit să răspundă. N-a întrebat-o decît de judecător şi de Mami, *cum* au murit. După ce i-a spus, el a tăcut un timp, pe urmă a dat din umeri.

— Bietu' tata. Mai bine pentru el, nu s-ar fi descurcat. Auzi, abia acum încep să-l înţeleg, era un caraghios, moartea mi-l proiectează deodată simpatic, de sub pămînt. Mami mai dansa ?

— Unde să mai danseze, cu cine ? Ne îmbrăcam pe puncte, cînd am pus primul chilot nylon pe mine, mi-a venit să umblu pe stradă fără rochie, să vadă lumea ce port. Batistele se vindeau cu jumătatea de metru, cîte patru laolaltă, le tăiam cu foarfeca.

— Cunosc, s-a strîmbat, aşa era şi în Germania în timpul războiului, a fost şi cîţiva ani după, pînă să vie masiv capitalul american.

Cam la asta s-a rezumat toată discuţia revederii, ba nu, o întrebase şi cum sta şi dacă le-a rămas casa. A ascultat povestea chiriaşilor, a mizeriilor zilnice, dar nu şi-a manifestat dorinţa de a merge acolo. Apoi a mai întrebat-o cum a murit Robert.

— A căzut cu avionul, l-au doborît englezii, am ştiut abia mult după război, în iarna lui patruzeci şi cinci, a venit la noi un căpitan, tot aviator... a spus că fusese camarad cu el, dormeau împreună. N-am înţeles bine ce a zis, poate am şi uitat... în orice caz a murit stupid, aşa a zis, două-trei zile înainte de douăzeci şi trei august, d-aia nici nu ne-a anunţat nimeni, în zăpăceala generală, veniseră ruşii, ei plecaseră imediat pe celălalt front, împotriva nemţilor. A adus o ladă de campanie cu lucrurile lui, îmi amintesc doar că erau puţine haine şi obiecte, brevetul de zbor, nişte decoraţii, şi răspunsul Aerului şi Marinei la cererea lui să se facă ofiţer, ştii că era copil din flori. Căpitanul a mai spus c-a fost un pilot excepţional şi că-l iubea ca pe un frate... cred că omul ăla era un pic sărit, umbla în sîn cu un cotoi tărcat. Ne-a spus şi locul unde a căzut cu avionul şi că el i-a pus în locul ăla o cruce de piatră... şi asta am uitat unde.

— Ţi-a părut rău ?

— Oh, da... Ceva îndepărtat i-a pulsat în suflet şi s-a stins... în noaptea cînd venise să i se vîre în pat lui Robert, n-avea decît şaptesprezece ani. S-a uitat la fratesău fără să-l vadă. Era drăguţ şi fin, a adăugat încet.

— *Era.* Tonul lui căpătase o inflexiune dispreţuitoare. Toate lucrurile care ne privesc pe noi doi au fost odată ca niciodată. Toţi o să murim cîndva. Facem o plimbare prin ţară pînă atunci, a rînjit.

Şi-a luat concediu fără plată de la fabrică şi plecase să se plimbe cu el prin ţară. Jan sta numai zece zile.

— De ce atît de puţin ?

— Afaceri, i-a răspuns scurt.

Mela îşi puse papucii, şi, goală în faţa oglinzii mari din baie, începu să-şi picteze ochii, cu fardurile aduse de el. Apoi se îmbrăcă cu fusta ecoseză şi bluza aduse tot de el, şi încălţă sandaletele albe, pe care i le cumpărase de astă-dată din Franţa. Călătorise destul, Italia, Elveţia, ţările nordice, Spania. Un an stase în Portugalia. „Afaceri", îi aruncase în felul lui scurt. Se parfumă discret din sticla mare pe care nu vroise să i-o dea decît aici, cînd coborî în barul hotelului arăta proaspătă şi fericită, mai ales că în hol o doamnă i-a privit cu atenţie sandalele.

Jan sta la bar şi bea ţuică. Nu bea băuturi străine, nu băuse nici una de cînd sosise în ţară. „Sunt sătul de ele, şi-n Germania tot de whisky şi gin am parte. *Kümmel* sau *Kirsch* aproape nu se mai fabrică decît pentru muncitori. Curios, dar la vechea mea gastrită, ţuica românească e cea mai eficientă, poate unde şi gastrita mea e românească." S-a aşezat lîngă el şi a cerut o cafea. Barmanul a salutat-o cu o cordialitate echivocă. *Crede că-s vreo aia de lux.*

— Cînd mă iei în Germania ? i-a şoptit lui Jan la ureche.

El o privi cu interes. Nu se bărbierise, în lumina scăzută a barului, obrazul lui părea murdar. Îşi aprinse o ţigară şi începu să rîdă în surdină. Dînd pe gît păhărelul cu ţuică, l-a întins barmanului cu un gest brusc. Barmanul i l-a umplut, şi el l-a pus pe tăblia barului, rotindu-l între degete. Nu se uita la ea.

— De ce ai rîs ?

— Prostul rîde de ce-şi aminteşte. Germania este o ţară interesantă. Ne plimbăm puţin ?

Aleile staţiunii erau goale, majoritatea vizitatorilor îşi făceau sudaţiile şi imposibilele lor băi fierbinţi cu sulf. La statuia lui Hercule, el s-a uitat la cei cîţiva peşti pricăjiţi din bazinul aflat la soclul statuii. Vrăbiile ţipau prin frunzişuri. Clopotul bisericii catolice a început să bată rar — şi a tăcut într-o vibraţie repede pierdută.

— Aş fi vrut să mă nasc după o mie opt sute şapteşunu, a spus Jan deodată. În şapteşdoi sau şapteştrei. Şi-a trecut palma pe obrazul neras. Războiul franco-prusac să se fi terminat, şi pînă la primul război mondial, să trăiesc printre crinoline, valsuri de Strauss şi o bunăstare aşezată, fără probleme. Să fac pe revoluţionarul de doi-bani prin saloane şi să mă iubească cucoane diafane şi încercănate, străvezii, cu plămînii în batistă şi adoratoare a lui Chopin... îţi dai seama ? În nouă sute paişpe aş fi avut patruzeci şi doi de ani, mai puţin decît am astăzi, şi aveam încă douăzeci de ani buni, bătuţi pe muche, de linişte şi prosperitate, dac-aş fi scăpat de război. Dac-aş fi scăpat şi de al doilea război, patruş-patru m-ar fi găsit bătrîn şi rupîndu-mi-se de schimbări şi întoarcerea lumii cu fundu-n sus. Aşa, am feştelit-o, Mela, ai feştelit-o şi tu. Credinţele mele au fost vax, credinţele multora au fost vax, nu orice vax : vax Albina. Îţi mai mişti şoldurile — că asta ţi-a fost vocaţia de cînd te ştiu... le mai mişti ? Le-ai mai mişca, dar nu mai ai ce să mişti, nu face mutra asta, că spun adevărul, şi-l ştii şi tu. Mami a vrut să danseze, tata să mănînce supe cu chimen, să-i fie silă de ele, da' să spună că-s bune şi să nu i se pişe nimeni pe faimoasa lui casă. Îmi vine să cred că singurul deştept a fost el, l-a interesat doar persoana lui.

S-a aplecat, a cules de jos o pietricică şi a zvîrlit-o în statuie. Bronzul a sunat cu un sunet metalic.

— ...Te uiţi la mătăhala asta. S-a bătut cu un leu, cu o hidră, eu zeci de centauri. Vax, nici n-a existat. Şi

pentru că n-a existat, îl cîntă poeţii şi rezistă pus pe soclurile imbecilei ăsteia de omeniri. Nu-i o stupiditate... mie n-o să-mi ridice nimeni o statuie, nici ţie. Şi noi existăm de o mie de ori mai valabil decît atletul ăsta cu piepţi de aruncător de ciocan.

— Să ştii totuşi că nu sunt o măţăloaie ordinară, preocupată să dea doar din şolduri. Se ofensase.

— Eşti o proastă. Cum ai zis..., „măţăloaie ?“ Îmi place. Aiureli, vaxuri, Mela. În bluza asta, retractez, arăţi grozav. Ia o ţigară cu mentă. La München cunosc eu un *Ratsversammlungdirektor* căruia-i plac fetele coapte. Eşti exact genul lui.

O clipă, a avut tentaţia să-i tragă o palmă, cum îi trăgea şi în tinereţea ei cînd devenea prea obraznic. Palmele acestea, ACUM, nu se mai puteau da tot atîta de uşor, situaţia era ceva mai *delicată*.

Au coborît pe malul Cernei şi au stat pe un bolovan, la soare. Mai încolo de ei, făceau plajă o doamnă şi o fată de vreo paisprezece-cincisprezece ani. Doamna citea o carte, citea pe burtă, cu sutienul desfăcut, s-o prindă soarele cum trebuie pe spate. Era doamna care-i privise sandaletele în holul hotelului. Privind apa vijelioasă şi limpede, s-a gîndit că el nu-i spusese dacă este însurat sau nu, nu purta verighetă, nu-i vorbise de alte femei.

— Eşti însurat ? s-a trezit spunîndu-i.

— Nu. Însurătorile sunt frumoase, dar cam lungi... ce să fac cu o nevastă ? Femeile le găsesc întîmplător, şi le schimb la fel. Tu eşti măritată ? Atunci de ce mă întrebi ?

Adevărat, de ce-l întrebase ? De tînăr nu umbla cu fete. Frecventa bordelurile, auzise o dată o discuţie între el şi judecător. Judecătorul era nemulţumit şi-l povăţuia să fie atent, să nu se-mbolnăvească. „Nu mă-mbolnăvesc“, îi rîse Jan în nas, „p-ormă sunt şi întărit de supele tale, ca să nu se prinză boala de mine“.

— Mîncăm ? s-a sculat el în picioare, uitîndu-se la doamna care îşi lega sutienul peste sînii albi. Aş bea un pahar mare cu lapte rece, am o poftă teribilă de cînd am văzut *ăştia*.

2

De la apă, s-au întors iar la bar. El a mai băut o ţuică şi ea o oranjadă, o încălzise soarele. În restaurantul hotelului toate mesele erau ocupate, explicabil, fiind sîmbătă. Cînta şi orchestra, ea nu cînta decît seara, dar sîmbăta şi duminica făcea excepţie. Directorul de sală s-a apropiat de ei, grăbit şi dezolat.

— Puteţi mînca la bar, vă aranjez imediat o masă. Vă rog să ne iertaţi, doamnă, i s-a adresat Melei cu un fel de complicitate camaraderească, ne-au venit foarte mulţi vizitatori prin ONT, din Severin.

— ...Uite o masă în fund, a spus Jan.

S-au dus acolo, însoţiţi de directorul de sală care se scuza mereu. Masa era ocupată de doamna şi de fata de pe malul Cernei.

— ...Îngăduiţi ? s-a plecat spre ele directorul de sală. *Cetăţean străin,* a zis mai încet, stă la noi la hotel.

Lila Bratec i-a privit nepăsătoare pe el şi pe Jan, ceva mai de sus pe Mela.

— Mă rog. Şi-a luat sacul de plajă de pe un scaun. Fă loc, Nina.

— Vă mulţumim, a zîmbit din toţi dinţii directorul de sală. Aduc imediat o listă şi încă un scaun.

— Cu ocazia asta, poate ne aduci şi nouă o listă, a spus Lila.

Directorul şi-a muşcat buzele şi a dispărut printre mese. Mela s-a aşezat pe scaunul liber. Se uita la femeia din faţa ei. Putea să aibe cîţiva ani mai mult ca ea, era bine îmbrăcată, ochii verzi, cam obosiţi la pleoape, păstrau o vioiciune plăcută, scînteietoare. Fata semăna leit cu ea, mai ales cum îşi ţinea capul, cu o mică, indescifrabilă mîndrie feminină. Un chelner apăru cu scaunul şi listele.

— Lapte ai ? l-a întrebat Jan.

Mela îşi mască zîmbetul. Lila se uită pătrunzător la amîndoi. Fata, care mînca o îngheţată de ciocolată, s-a uitat şi ea, *cu capul plecat pe un umăr.*

— Să întreb la bucătărie, şovăi chelnerul, lapte servim dimineaţa.

— Chiar vrei lapte ? Tonul Melei era incredul.

— La gheaţă.

— Nu mănînci ?

— Poate mai tîrziu. Adu-mi şi un rom şi o bucată de zahăr.

— Mie adu-mi un şalău meunier... şi ce să mai iau ? Un biftec cu ou. Şi o îngheţată ca o domnişoarei.

Se uită triumfătoare la Lila. Privirile ei erau excesiv de femeieşti... *nu, dragă, nu-s ceea ce crezi. Sunt la fel de doamnă ca şi tine.* Lila îi răspunse privirii, severă, şi consultă lista. Spuse fără nici o jenă :

— Un menu fix. Nu-mi da cartofi la şniţel. Dacă se poate, în loc de varză murată, salată verde. Ce iei, Nina ?

Fata i se apropie de ureche. Lila încruntă din sprîncene.

— Fără prostii, şi aşa ţi-am făcut hatîrul cu îngheţata, înainte de masă.

— Te rog, mamă... zău că asta vreau.

— Un pahar cu lapte. Lila îi zîmbi luminos lui Jan, arătîndu-şi dantura frumoasă şi albă. Aţi contaminat-o, domnule, nu bea de loc lapte.

Pe urmă chelnerul a adus paharele cu lapte, ei au rîs şi au discutat normal tot felul de nimicuri, odată ce mîncau la aceeaşi masă. Mela a tăcut mai tot timpul, nu-şi da seama de ce, dar femeia din faţa ei îi era antipatică. Lila le-a spus c-a fost şi ea în Germania. „În cea răsăriteană, pîn-acolo am obţinut paşaportul, eu şi bărbatu-meu. Dar cel mai mult mi-a plăcut în Ungaria şi Cehoslovacia, prin care am trecut şi stat cîteva zile... Praga este minunată, minunată. Acoperişurile acelea inimitabile, şi să ştii că un întreg ev mediu al sfîntului imperiu romano-germanic s-a scurs pe uliţele rămase intacte, e mai mult decît mişcător.“ Lila a tăcut şi pentru o clipă, ochii ei au devenit visători, un fel de tristeţe i-a întunecat. Apoi a zîmbit, iar zîmbetul ei nu se mai adresa prezentului, era un zîmbet numai al ei... „Spre sfîrşitul războiului am văzut la Bucureşti un film german, *Oraşul de aur,* mi-a plăcut enorm... l-am regăsit la Praga“. Buzele i s-au strîns şi şi-a trecut mîna prin părul blond, iar Melei i s-a părut că gestul ei era înfiorat şi constrîns — de ce ?... „Şi Karlovy-Vary este frumos“,

a adăugat cealaltă cu o voce albă, „Herculanele sunt însă mai aproape de sufletul meu, şi cura mai bună".

— De ce suferiţi ? a întrebat-o politicos Jan.

— Oh, eu nu mă tratez aici... ce am eu nu este pentru Herculane. Roşise. Dar fac băi la Cerna, ionizarea regiunii este foarte bună pentru glandele şi nervii mei... cam slabi încă din tinereţe, i s-a accentuat roşeaţa. Şi repede : Vorbiţi foarte bine româneşte, sunt mirată cum de n-aţi uitat limba.

— O limbă nu se uită decît dacă vrei *tu* s-o uiţi, eu n-am vrut s-o uit, asta-i tot. Am avut contact şi cu destul de mulţi români pe unde am umblat. Ce-aţi zice să ne vedem diseară la barul hotelului, doamnă ? i-a spus cînd s-au ridicat de la masă. Vă poftesc la un pahar cu şampanie sau ce doriţi dumneavoastră, bine-nţeles dacă vă este agreabil aşa ceva.

— Sunteţi amabil... da, cred că o să vin. După opt... deşi mă însoţeşte fetiţa, sunt puţin cam singură.

— ...De ce ai invitat-o pe femeia asta ? l-a întrebat Mela la ea în cameră.

— Habar n-am, a înălţat din umeri. Doar cu tine, am început să mă plictisesc. Mi se pare că noi doi ne-am cam spus ce aveam să ne spunem, Mela.

A ieşit pe balcon. Ea s-a apucat să plîngă, *trebvia* să plîngă. Jan s-a întors în odaie şi s-a uitat la ea cum îşi şterge ochii.

— Eşti cretină. De ce plîngi, ce-am spus ?

— De ce ai venit ? a ţipat. De ce ? Nu ţi-am cerut să vii ! Ani de zile n-ai ştiut de noi... şi brusc ai apărut ca să mă amărăşti !...

— Să te amărăsc, a repetat încet. Cum să te amărăsc ?

— Să mă amărăşti, da. L-a înfruntat cu duşmănie. Cînd ai plecat atunci în Germania ai plecat cu o tinichea de coadă — azi te întorci şi vrei să mi-o atîrni tu mie, cu boarfele şi vorbăria ta idioată. (Trebuia să se descarce, altfel pleznea de furie.) Crezi c-am uitat noaptea aia de Crăciun şi c-ai fost legio... !

A fost dintr-o săritură la ea şi i-a astupat gura cu palma. Ea s-a zbătut, şi el a pălmuit-o peste amîndoi

obrajii. Cu gura căscată, cu urmele degetelor lui pe obraji, Mela a rămas înţepenită pe pat, uitîndu-se năucă la el. El şi-a aprins o ţigară, a tras un fum. Vinele de la gît i se băteau ritmic.

— Iartă-mă. Şi-a frecat obrazul şi a oftat. Mă ierţi ?

S-a aşezat pe pat lîngă ea şi a întors-o spre el. Ochii lui erau goi şi nu exprimau nimic. Aproape cu sfială i-a sărutat umărul acoperit de bluză.

— M-ai iertat ?

— Da.

— Jură.

— Jur.

O duioşie imensă pentru propria-i fiinţă a invadat-o lent, ca un somnifer. Nici nu-i mai păsa că primise palmele... dar, Dumnezeule, cît de nefericită era, cît de nefericită. Jan fuma, cu capul plecat.

— Dormi, a spus într-un tîrziu, somnul o să-ţi facă bine.

A ieşit, şi ea s-a dezbrăcat, vîrîndu-se în pat. A adormit privind la soarele ce intra pe fereastră.

Seara au băut la bar o sticlă cu şampanie franţuzească, apoi s-au plimbat pe drumul care ducea la gară. Noaptea era calmă, bătea uşor vîntul. Mirosul trandafirilor plutea dulce în aer. Cînd au părăsit staţiunea, au mers pe o potecă dintre dealurile lucind albastre sub stele şi lună. Fata Lilei nu era cu ei. „A rămas în cameră să citească, le-a spus Lila. Citeşte orice-i cade în mînă". Mela ar fi vrut să facă plimbarea cu automobilul ; Lila a preferat să umble pe jos, şi Jan a aprobat-o. Nu înţelegea cum de l-a găsit simpatia asta pentru o necunoscută... treaba lui. De palmele primite nu mai vorbiseră, iar ei îi părea rău că izbucnise cum izbucnise... dar şi la patruzeci de ani să fii bătută... eh, trebuia să înghită şi basta. De fapt nici n-a bătut-o, o trezise cu brutalitate dintr-o criză de isterie. Îşi închipui că avea optsprezece ani şi că Jan o lovise aşa cum obişnuia s-o lovească în tinereţea lor. Gîndul i se opri la acest nivel şi nu-i mai dădu importanţă.

La gară, s-au așezat pe o bancă, au fumat și s-au uitat la liniile pustii. Lila și-a privit brusc ceasul-brățară și s-a ridicat în picioare.

— Mă scuzați un moment, mă duc să cumpăr bilete pentru mîine... mi-am adus aminte abia acum, a zîmbit.

— Plecați ? Jan s-a ridicat și el în picioare. Plecați mîine ?

— Da... ce uitucă ! Cele zece zile ale noastre s-au terminat. Stăm pe bilete cu termen fix, mîine seară termenul expiră... Vin imediat.

— Un moment. Jan își trecu palma pe obraz, și Mela observă *că se bărbierise*. Stați așa. Vă duc eu mîine seară, cu mașina. Unde ?

— Nu se poate. Lila îl pironi o clipă, surprinsă. Nu, mergem la Severin, dar cum o să mă duci dumneata cu mașina ?

— De ce nu ? Este aproape, ne întoarcem prin Baia-de-Aramă, nu-i o problemă.

— Nu, nu, de ce... Se uită întrebătoare la Mela. Mela dădu afirmativ din cap și-i spuse rece :

— Vă ducem *noi,* doamnă, fratele meu va fi încîntat.

— Serios ? Lila rîse cu nervozitate și nu știu ce să mai facă cu portmoneul din mînă.

— Serios.

— Nina o să se bucure, îi place să se plimbe cu mașina.

La întoarcere, Lila a fost volubilă, părea încîntată de propunerea lui Jan.

— ...Peste doi ani ne luăm și noi mașină, soțul meu ține morțiș... oh, o mașinuță, un Gordini sau un Fiat mic, nu prea avem bani. Soțul meu este judecător, împarte dreptate și nedreptate, o meserie în care nu-i loc și de iluzii. Asta-i viața... visa să fie diplomat, acum trebuie să fie vrînd-nevrînd diplomat cu împricinații, și nu este prea ușor. Și eu, în tinerețea mea, visam să merg pe urmele lui Fridtjof Nansen, să fiu o femeie-exploratator, azi gătesc un miel excelent cu tarhon sau papanași cu brînză... cînd găsesc brînza potrivită. Rîse, apoi tăcu, ridicînd fruntea : se auzea un bîzîit de motor de avion, lunecînd nevăzut sub stele.

— De ce ați tăcut ?

— Nu am tăcut, a răspuns încet.

Pînă la ușa camerei ei n-a mai vorbit.

— Încă o dată vă mulțumesc, le-a întins mîna. Ne vedem mîine dimineață... pentru ultima oară am să mă mai bucur de soare și apă. Noapte-bună, doamnă. I-a strîns mîna Melei și a zîmbit. Aveți niște sandalete frumoase, le-am remarcat din nou.

Mela a iertat-o definitiv după aceste cuvinte.

Rămasă singură, a stat o vreme pe balcon, ca în fiecare noapte înainte să se culce, și a ascultat privighetorile. Avionul nevăzut se rotea mereu pe cer. A făcut un duș, apoi a frunzărit pozele unor manechine dintr-un *Quelle* adus de Jan : Ce le pasă, dorm, se machiază cu extrase de ovare de iapă, se fotografiază, devin vedete internaționale de cinema. N-au probleme cu pantofi, cu ciorapi, poșete — și nici nu adună zilnic, pe trei coloane, morcovii, pătrunjelul și ceapa mîncate de opt sute cincizeci de tricoteze, sub formă de supe de zarzavat. A zvîrlit revista în noptieră, a stins lampa și a ascultat în întunerec. Avionul uruia mereu... nu i-o fi frig pilotului, acolo sus ?

La același avion se gîndea și Lila Bratec. Sta învelită în pled, pe un șezlong de pe balconul camerei ei.

— Nu te culci ? i-a strigat Nina. Vreau să sting lumina.

— Stinge-o.

Și după atîția ani, Robert a înălțat spre ea ochii albaștri și i-a pus capul pe genunchi. De cînd nu mai fusese la crucea lui... poate o s-o vadă mîine.

3

Cu cîțiva kilometri înainte de Severin, au intrat în pădure. Șoseaua se încolăcea în curbe elegante printre copaci, apoi privelișteа s-a liberat. În stînga lor, sclipea în seară, la o sută de metri, fluviul.

— Putem opri puțin ?

Jan a frînat şi Lila s-a dat jos.

— Drumul este cam prost, am să merg pe jos.

— Unde vă duceţi ?

— Mă întorc imediat.

A început să alerge iute şi a dispărut în valea ce cobora la apă. Nina aţipise în fundul maşinii, cu tranzistorul lui Jan în mîini, un tranzistor Phillips, cu şase lungimi de undă. Fata umblase la el tot drumul, spusese cu gravitate :

— E de milioane, unul ca ăsta mi-ar face şi mie bine la ten.

— Ia-l, domnişoară. Jan a privit-o prin oglinda retrovizoare şi a zîmbit. O să-ţi fie greu cu bateriile, dar te mai ţin trei luni. Îl poţi întrebuinţa şi cu curent electric, are un motoraş înăuntru.

Mela s-a uitat la el. Tranzistorul îi plăcuse şi ei, se gîndea să i-l ceară la plecare, putea să-şi cumpere oricînd altul în Germania, pe o nimica toată... de ce i-l făcea cadou puştancei ăsteia cu ochi parşivi ? Nu se mai căznea să înţeleagă, nu înţelegea pur şi simplu — şi era deajuns. Barem dacă s-ar fi şi culcat cu cucoana asta, nu se culcase. O conducea doar galant acasă, şi fiicei îi făcea cadou un radio de cel puţin trei mii de lei.

Lila revenea la fel de iute din vale. S-a urcat fără un cuvînt, în spate. A spus încet :

— Mulţumesc.

— Uite ce am primit de la domnul, mamă, îi arătă Nina, triumfătoare, tranzistorul.

— Cum ţi-ai permis... !

— Mi-am permis *eu,* a rîs Jan. Ca să vă amintiţi de mine.

Lila a dat contrariată din umeri şi a tăcut. După zece minute intrau în oraş. Era noapte, se aprinseseră lămpadarele.

— Pe strada aceea.

I-a spus să oprească la o casă parter, cu un gard de lemn. În fundul curţii se vedea un leagăn. Lila şi Nina s-au dat jos.

— Nu intraţi puţin ?

— Nu. Jan i-a sărutat mîna. La revedere, la revedere, domnişoară.

La geamul de la birou, Milis a privit mirat mașina din care coborîseră soția și fata lui. A ieșit afară, exact cînd Mercedes-ul roșu, în *marșarier*, cobora în viteză strada.

— Bună, papi, i-a sărit de gît Nina. Știi ce am eu ? A dat drumul la tranzistor, cu ochii lucitori.

— Cu cine ați venit ? s-a întors Milis spre Lila. Era tot slab și bine îmbrăcat, cărunt, purta ochelari.

— Cu un român stabilit în Germania și cu sora lui. Ne-au adus cu mașina.

— Ce român ?

Lila s-a uitat prin el : ...da, *ce* român ? Nici nu știa cum îl cheamă, poate-i spusese, dar uitase. Sora lui îi zicea : Jan.

— Domnul Jan, a înălțat, cu un surîs, din umeri. Altceva nu mai știu.

— E posibil să umbli așa, cu necunoscuți ?

Milis luă enervat sacoșele de jos.

— Cine erau ? o întrebă pe Nina.

— Habar n-am. Niște oameni foarte drăguți și plini de bani.

La ea în cameră, Lila își masă ușor tîmplele și oftă... crucea de piatră mai era acolo, strîmbă, spartă, năpădită de viorele sălbatece. Prin oglindă, îl văzu oprit în pragul ușii pe bărbatu-său. I se uită la gură, și-l revăzu, clătinîndu-se, cu buzele ASTEA pline de sînge... bietul Milis, primise un pumn fără nici o vină. Nu venise la București pentru el, venise la un doctor ; nu vroia să știe nimeni, s-ar fi aflat în întreg orășelul că fata avocatului Bratec merge *și ea* la un doctor de boli nervoase, ar fi zis toți că pășește pe urmele nebunei de maică-sa, că vai de capul și sufletul ei, tot într-un ospiciu o să ajungă. Se lăsă moale pe pat. În timp ce Milis continua să stea în ușă, privind-o concentrat... el o ajutase, în taină, printr-un prieten medic, nici tatăl ei n-a știut nimic. O iubea de atunci. *Atunci*... unde era acel atunci ?... Îl mai văzu și pe avocat, mort de apoplexie în conacul de pe dealuri, dar se revăzu pe ea, tînără și arsă de soare, în cabinetul medical frumos și plin de cărți de pe Luigi Cazzavilan, cu doctorul acela, *care de fapt era el nebun,* lovind-o în genunchi cu un ciocănel de metal, și între-

bînd-o dacă duce o viaţă sexuală normală şi dacă la acea oră este îndrăgostită STABIL de cineva... ce situaţie neverosimilă. Exact cînd să-l iubească pe Robi, să-i iubească ochii albaştri, zîmbetele şi dorul lui de viaţă, cînd începuse cu desperare să iubească toate acestea, el...

Milis se desprinsese din uşă şi venea spre ea.

— Mi-e frig, gemu Lila înăbuşit. Închide fereastra.

Automobilul stopă brusc, şi Mela aproape se izbi cu fruntea de parbriz. Jan rămase drept, în scaun.

— Ce e, tresări Mela : aţipise.

El lăsă jos geamul şi se rezemă cu cotul de portieră. În bătaia farurilor, pădurea dinaintea lor, prin care trecuseră la ducere, se deslușea fantomatică.

— Auzi. Vocea lui venea de la o mare depărtare, sau cel puţin aşa i se păru ei. Vreau să-ţi spun ceva. Tu mai ai chef să trăieşti ?

— Da. De ce i-ai dat fetei tranzistorul ? Poate mi-l dădeai mie.

— Dă-l în mă-sa de tranzistor, am vrut să fiu şi eu o dată bun în viaţa mea. Îşi aprinse o ţigară, în pîlpîiala chibritului obrazul lui era complet inexpresiv. Îţi pare rău că plec ?

— Îmi pare, cum să nu-mi...

— Gura. A rînjit. Vrei să vii în Germania ?

— Da, aproape a strigat.

El şi-a cules un fir de tutun lipit de buză. A început să rîdă.

— Maşina nu e a mea, Mela. Nici tranzistorul, nici banii, nici nimic, totul e împrumutat, pricepi ? De douăzeci de ani trăiesc la marginea societăţii, ca un fum, ca un nimeni. A fost destinul meu. Am crezut c-o să te găsesc rîzătoare, fîţîind din sîni şi şolduri... pe dracu, c-o să mă regăsesc în tine, o să-mi regăsesc toţi anii pierduţi. Eşti miloagă şi neputincioasă, ca mine. Eşti Mami întreagă, mai în rău.

L-a privit îngrozită. El i-a urlat :

— ...Ce bucurii să-ţi dau, să-mi dai în Germania ? Ce ?...

A scos capul prin portieră, inspirînd adînc.

— Dă-te jos.

Şi cum ea nu se mişca din loc, abrutizată, s-a întins peste ea, a deschis portiera şi a împins-o cu violenţă afară din maşină. I-a aruncat geamantănelul din spate şi alte cîteva nimicuri. În căderea pe asfalt, geamantănelul s-a desfăcut, sticla mare cu parfum scump s-a spart. Mercedes-ul viră prin şanţ, întoarse şi o porni în viteză. Semnalizatoarele roşii se micşorară treptat, deveniră două puncte, şi nu s-au mai văzut.

Mela s-a uitat un timp ca halucinată după ele, apoi a făcut doi-trei paşi şi s-a oprit. Era nebun... cum de nu văzuse, nu simţise că era nebun. *O lăsa noaptea în mijlocul unui drum neumblat şi se întorcea în Germania.* Era nebun. Greieri ţîrîiau în iarbă, noaptea mirosea puternic a Molineux, sticla ei spartă. Şi-a cules lucrurile de pe şosea, le-a pus în valijoară, a luat şi celelalte obiecte risipite în jur. Porni spre dreapta, într-acolo se vedeau licărind depărtate luminile oraşului, şi se trezi pe malul fluviului. Crucea pe jumătate dărîmată a lui Robert se înălţa singuratică pe malul rîpos.

Greşise drumul, dar era atîta de obosită, încît se aşeză pe cruce, îşi căută ţigările şi nu le găsi, le lăsase în automobil. Atunci îşi propti coatele de genunchi, şi cu obrajii prinşi în palme, pironi apa clipocitoare şi neagră de la picioarele ei.

1963

REÎNTÎLNIREA

Bărbatul ridică din iarbă baticul pierdut de fată, se uită la el cîteva momente, apoi îl vîrî în buzunarul șortului. Zgîndări focul. Flacările crescură brusc, în mici trozniturі și împroșcări de scîntei. Iezerul se acoperea treptat cu ceață. Curioasă vietate și fata scăpată cu nici o jumătate de oră în urmă din Hornul-Caprelor... o revăzu agățată de stînci, zgîriată, tenace, disperată. Sosise la timp la strigătul ei de ajutor, dacă mai întîrzia cîteva minute, cădea. Pînă și leșinul ei, jos, fusese un leșin demn și plin de bărbăție. „Mi-e rău", șoptise, și i s-a rezemat palidă de piept. I-a remarcat cu ocazia asta sînii mici și gîtul lung, ca în picturile lui Modigliani. Zîmbi înveselit... și cu ce ochi se uitase la el cînd i-a cerut să-și scoată bluza. Să-l sfîșie, nu alta.

— Lasă mofturile, am văzut prea multe femei fără bluze în viața mea, ca să mai doresc să văd și o fetiță despuiată. Ești lovită la umăr, vreau să te pansez, ca să nu se spună p-ormă că ai murit din pricina mea, infectată de nu știu ce microb montan.

Vorbise pe tonul lui disprețuitor de care nu se putea dezbăra în nici un chip, mai ales că și-l însușise de la vîrsta puștoaicei ăsteia ce sta bănuitoare în fața lui. Brusc, fata și-a scos bluza, cu un fel de curaj sălbatec, ținînd-o ghemotocită peste piept. Se roșise.

— Pansați-mă, a spus încruntată. De ce sunteți așa de batjocoritor, sunt singură aici.

— Și eu sunt singur, a spus el, ștergîndu-i rana cu iod.

— Dumneavoastră sunteți bărbat, și-a mușcat ea buzele.

— După ce ai văzut ? Ce căutai în horn ?

— Am vrut să culeg nişte flori pentru Toni.

— Floarea reginei ai vrut să culegi ? Ar trebui să fii arestată.

— De ce, a făcut ochii mari.

— Fiindcă ai fi distrus ce nu trebuie distrus, smulgeai florile din rădăcină, un adevărat blestem. Păcat că n-a venit în locul tău Toni, cum i-ai spus, nu bluza i-o scoteam, ci pantalonii, să-i trag o bătaie s-o ţie minte.

Fata izbucni în rîs.

— Toni e mama mea ! Şi azi e ziua ei... zău, îi scoteaţi pantalonii ? Nu s-ar fi lăsat nici moartă !...

A trebuit să rîdă şi el, fata era simpatică şi cu replică promptă, obişnuia să privească drept în ochii celui cu care vorbea, cît despre ochii ei erau vineţi-cenuşii, de culoarea porumbelului de pădure. *Formidabil ce seamănă la ochi cu Ruru.* O revăzu pe soţia lui, la aceeaşi vîrstă, schiind pe pantele Cioplei, la Predeal. În amurgurile lăsate cu ceaţă dinspre munte, avea aceiaşi ochi, vineţi-cenuşii.

— Dacă e vorba de mama se schimbă situaţia, am să-i dau eu cîteva floarea reginei. Bei un Nes ?

Au băut la foc două cești cu Nescafé, au stat de vorbă. A aflat că este studentă în anul doi la chimie industrială şi că-n orăşelul cu gatere de jos, Toni deţine funcţia de directoare de şcoală elementară şi „mamă personală". Îşi petrecea cu ea toate vacanţele, era un vis de mamă.

— ...Ştiţi ce vă lipseşte ? i-a spus la plecare.

Bărbatul a privit-o cu un zîmbet.

— Un ochi, a rîs imediat. L-am lăsat la Budapesta, îţi spun şi unde : în subsolurile Poştei Mari.

Ea a roşit cu violenţă, abia atunci a înţeles de ce purta ochelari negri, îşi închipuise că sunt ochelari de soare. El a mîngîiat-o pe obraz.

— *Altceva* îmi mai lipseşte ?... Ei, ce-i mutra asta ?

— Vă rog să mă iertaţi, a bîiguit.

— Mi l-ai scos tu ? Mi l-a scos o schijă de brandt. Zi ce ai vrut să spui.

Fata îşi scutură părul şi se încruntă, se încrunta foarte des. *Vrea să facă pe persoana matură, pe femeia cu preocupări şi gînduri.*

— Sunteţi un om bun, dar asta nu-i de ajuns, cred că daţi bani cerşetorilor, îi daţi din obişnuinţă şi comoditate. Eu cer mai mult.

A fugit pe poteca dintre brazi.

El a rămas lîngă foc, şi a rîs iar, de unul singur. Pe urmă a văzut pata de sînge de pe cămaşă. Sîngele de la umărul ei lovit, cînd o purtase în braţe. Printr-una din bizarele corelaţii declanşate automat de la fel de bizarul cortex omenesc, i s-a amestecat în gînduri amintirea *altei* pete de sînge, o pată de sînge pe care aproape o uitase. Vîntul pornit dinspre lac i s-a părut că-i şi el murmurul fluviului *acela* — şi chiar se regăsi pe malul lui, cu foarte mulţi ani în urmă.

1

Fusese o zi înăbuşitoare, în poartă îl evitase pe căpitanul Novici, alături de care păşea, cu călcătura lui de cocostîrc, locotenentul Gavriş. Pe căpitan îl reclamase la un raport pe regiment că-şi bate soldaţii, Gavriş era un beţiv cu beţie prelungită şi melancolică, ce nu putea el să sufere ; nici ceilalţi doi nu-l sufereau la rîndul lor pe el, egalitatea era perfectă. A străbătut oraşul, obosit, cu un fel de silă în suflet, sila cu care se întorsese de pe front şi care de fiecare dată îl făcea pe colonel să-i atragă atenţia că totul la el este neregulamentar, epoleţii, diagonala, boneta de zonă, pînă şi *privirile*. „Ce ai vrea, locotenent ? Să te îmbraci iar civil şi să te uiţi de sus la noi, ăştilalţi, activii, neintelectuali şi cazoni ?“ Întîia oară răspunsese afirmativ, credea că, din întîmplare, colonelul ar putea avea şi humor. I se dăduse o zi de arest sever, cu poprirea acelei zile din soldă. Pe urmă, a răspuns că n-ar vrea să se îmbrace civil şi nici să se uite de sus, şi a luat altă zi şi altă poprire. N-a mai răspuns nimic, se mărginea să stea în poziţie de drepţi şi să se uite fix în ochii superiorului lui, iar colonelul continua să-l întrebe ce ar vrea, deoarece întrebarea era una de rutină, ca şi întreaga armată în care sta concentrat de trei ani de zile.

...Ce a mai făcut ? S-a plimbat pe malul Dunării, apoi a ajuns iar în oraș, lîngă „Cărăbușul de aur", un local ținut de doi frați sîrbi, cu niște frumoase bărbi negre de haiduci, unde erai întrebat cam în felul acesta : ...„Doriți o ciorbiță, o tocăniță, o fasolică, o fripturică, un vinișor, o apșoară milenară", iar firma anunța, sub o farfurioară pictată cam abstract cu o găină cu copanele fripte și în sus, avînd o furculiță înfiptă cu sete în ea :

MÎNCĂRI CALDE
și
RECI
PREȚURI
SUBSTANȚIALE
pentru
DOMNII OFIȚERI

I-a întrebat o dată pe patroni de ce n-au scris : pentru domnii OFIȚERAȘI, să fie în ton cu întregul lor limbaj. Dușan, cel mai mare dintre bărboși, a zîmbit și i-a spus că „se ține de glumițe". La o masă scoasă pe trotuar i-a zărit pe Novici și Gavriș, bînd vin cu Tița, una din iubărețele pieptoase ale regimentului. Căpitanul îi umbla pe sub fuste și ea rîdea gîdilat. A trecut repede pe lîngă masă, salutînd, iar Novici a răcnit :

— Un-te tot fîțîi, dom'le ?... Ia un loc în spațiu ! E suficient pentru toți în porjartelu Tiții !...

— Trebuie să dau un telefon urgent la divizie, domnule căpitan, a mințit. Am *onoarea*.

— Și eu am, dar nu mă laud... du-te și dă, și încheie-te la guler, că se supără domnu' colonel !...

Rîsetele lui și ale lui Gavriș au izbucnit vesele și deștepte nevoie mare.

A coborît iar pe malul fluviului și a rămas trîntit acolo în iarbă, pînă a răsărit luna. Apoi s-a îndreptat spre casă. Un scurt moment s-a oprit în colțul străzii, înregistrînd penetranta liniște din jur, o liniște totală, și nici un om, nicăiri. Rar, hămăia cîte un cîine la cramele de pe dealuri. S-a minunat că nu sunase încă alar-

ma, era nouă, cam ăsta ar fi fost momentul pentru bombardierele decolate din Italia. A dat colțul uliței, niște pași precipitați i-au izbit auzul, și s-a ciocnit de cineva. Pe întuneric, mai mult a ghicit decît a știut că e femeie. Ceea ce a urmat, a urmat ca într-un vis : două mîini l-au apucat strîns în brațe, prin vestonul subțire de vară simțise trupul fierbinte ce se lipise de al lui. Tremura. Femeia s-a rezemat, gemînd, cu spatele de un zid — și l-a tras de mînă, cu violență, spre ea.

În aceeași secundă a perceput un zgomot de motor și s-a trezit inundat de fascicolul luminos al unor faruri ; mașina cotea pe lîngă ei, dispărînd în susul străzii.

— Domnișoară, ce... !

Dar zidul era gol și nu mai ținea nimic în brațe. Femeia parcă se volatilizase.

— ...Domnișoară, a strigat. Doamnă !...

Nu i-a răspuns nimeni. Undeva scîrțiia o poartă deschisă, hîțînată de slabul vînt al nopții. Lîngă zidul unde stase cu necunoscuta, se deschideau dărîmăturile bombardamentelor de aviație, maidane pline cu bălării... pe acolo dispăruse femeia, dar de ce ? În oraș, de cînd cu camuflajul și alarmele aeriene, se petreceau fel de fel de ciudățenii. A înregistrat și ciudățenia aceea ca atare, poate vreo fugită de pustietatea casei neprimitoare, o mică dramă consumată în stradă, ca atîtea alte drame mărunte ce pe el nu-l interesau. Acasă, aprinzînd lampa cu gaz, observase sîngele de pe piepții vestonului... ce mai era și asta, deci femeia era rănită !... N-a mai avut timp să gîndească, în aceeași noapte se prăbușea frontul de la Iași, peste altă săptămînă se luptau cu nemții ce se scurgeau pe Dunăre în sus, apoi plecau pe frontul ungar, conform convenției de armistițiu — și acolo, după niște nopți teribile la Budapesta...

Tresări, ridicînd fruntea. Un tunet spărgea liniștea, prelungit într-un soi de bufnituri rostogolite și înfundate. Soarele dispăruse. Se ridică de jos, luă ceainicul și se îndreptă spre cort ; începea să plouă. Se gîndi că fata n-avusese timp să sosească jos, ploaia o s-o ude zdravăn... bine că ceilalți, Mărdărescu, Karoly și Buga plecaseră de ieri, de Buga fata n-ar fi scăpat cu nici un chip. Buga era student, avea chitara la el și vedea viața

cu *ambii* ochi, şi încă într-un fel foarte nonşalant şi colorat, mai ales cînd era vorba şi de un *sens femeiesc*, cum obişnuia să spună.

Într-adevăr fata era straşnic de udă, o plouase întreg drumul. Numai cînd a ajuns în orăşel, ploaia a încetat definitiv, parcă în bătaie de joc. Cu fusta lipită de pulpe, cu părul lung căzut în laţe pe ochi, alergă un timp pe „strada mare", traversă prin faţa cinematografului, şi în fundul aleii umbrite de castani bătrîni, zări clădirea cunoscută a şcolii. Acum, după ce s-a uitat la ceas de cel puţin zece ori, Toni oftează şi-şi continuă ocupaţia în cămăruţa aia atît de intimă, plină cu planşe, desene anatomice şi păsări şi animale mici împăiate. Precis că nu mai are cerneală în stilou, dar ia sticla cu cerneală de unde nu-i, apoi o să-şi caute ochelarii, şi cînd o să-i găsească îi va fi dispărut stiloul — şi aşa mai departe.

Fata zîmbi, grăbind pasul, dar Toni nu zîmbea. Nu zîmbea, fiindcă orologiul bătuse de trei ori şi Ioana încă nu apăruse, plecată misterios de acasă, cu noaptea-n cap. Şi iar nu găsea clamele de la un dosar şi, ceea ce era mai curios, nu găsea nici dosarul... !

— ...La mulţi ani !

Cocoţată pe fereastra deschisă, fata sări în odaie dintr-un salt, duse bucheţelul cu *Edelweiss* la piept şi spuse din nou, tare :

— La mulţi ani, la mulţi ani, la mulţi ani !

Îi oferi florile.

— De unde vii în halul ăsta... şi ce ai la umăr ?

Fata o învîrti de cîteva ori pe scaunul turnant, o sărută cu zgomot şi, istovită, căzu pe fotoliul vechi de lîngă masă. Arcurile zbîrnîiră.

— Am fost pîn-acolo sus, arătă cu un gest spre fereastra deschisă. Era să-mi rup picioruşele, dar omul munţilor a sosit la *ţanc*, la propriu şi la figurat, m-a luat în braţe, m-a pansat, mi-a dat să beau Nes şi mi-a zis : „Du-te, copilă, nu-mi tulbura singurătatea şi prospecţiile, du-te, du-te". Şi m-am dus, adică m-am coborît !

Scoţîndu-şi ochelarii, mama o pironi cu o căutătură severă. Nu era frumoasă, dar avea trăsături regulate, netede şi tinereşti, ochii fetei. Oricum, nu-i dădeai vîrsta.

— Ce ai la umăr ?

Dacă nu-i spun, mă pisează cu asta pînă mă mărit, şi după. I-a spus, cu lux de amănunte.

— E un geolog cu tîmple cărunte, fără un ochi, (nu ştiu care, poartă ochelari de camuflaj, zice că şi l-a abandonat la Budapesta, în război), cu picioare cam subţiri, după părerea mea.

— Ioana !...

— Ce am zis ? Vroiai să spun că sunt groase ? Nu sunt — nu m-ai obişnuit tu să spun numai adevărul, chiar în momentele în care aş putea să-l ascund ?

— De ce l-ai pus să culeagă florile ? Nu înţeleg.

— Pentru ziua ta !... Nu e ziua ta ? Şi nu l-am pus *eu,* le-a cules el, din proprie iniţiativă. Le avea pregătite, pentru tine sau pentru alta, nu mi-a spus.

În ochii mamei se aprinse o scînteie de veselie, reprimată imediat.

— Bine, pune masa. Şi nu uita să te schimbi.

Femeia rămase singură. Prin fereastra deschisă, se auzea din pădure chemarea de singurătate a unui cuc. Oftă uşor, privind florile delicate aduse de fată, risipite pe o carte pusă pe masă. Fără să vrea, duse mîna la piept... broşa era acolo, de ani de zile era acolo minuscula floare a reginei, confecţionată din os dat cu fosfor. Lumina ei a pălit, nu mai luceşte deloc în întuneric, dar *atunci,* în ultimul an de război, lucea. Pentru ea, în clipa asta, lucea în continuare.

2

Îi făcuse cadou broşa cînd se întîlniseră pe malul fluviului. De acolo de unde stăteau ea şi Ion, oraşul se vedea ca în fum, arăta ca într-o daghereotipie uzată şi prăfuită. Ion se uita la manevra unui şlep ce ocolea curentul, îndreptîndu-se spre malul sîrbesc ; i-a remarcat pe furiş obrazul tras şi nebărbierit. Nu dormea cum

trebuie. El s-a întors, a zîmbit; scoţînd din buzunar broşa i-o prinsese de piepţii rochiei.

— Era singura rămasă în magazin.

— Nu trebuia.

— Ba da, azi e ziua ta... ai uitat? Eu n-am uitat. Îi sărutase ochii. De ce nu-i pace şi noi doi împreună, aşa cum ar fi normal. M-am săturat de situaţia asta afurisită, Toni.

S-a ghemuit în el şi l-a strîns în braţe. De doi ani stau despărţiţi, îl transferaseră cu ordin de serviciu special la docurile de aici, şi-l vedea atît de rar... Era un inginer excepţional, de-aia îl şi mobilizaseră pentru lucru şi nu-l trimeteau pe front. Dar nici ea nu mai putea suporta despărţirea, iar la Bucureşti o zăpăciseră bombardamentele aeriene şi faptul că în fiecare zi se ducea la minister, unde nu lucra nimeni, să i se dea un post de profesoară de ştiinţe naturale, lîngă bărbatul ei, terminase facultatea din primăvară, şi mai era şi însărcinată cu Ioana.

— Ai bilet, tot? Aşteaptă-mi scrisoarea, cred că în două săptămîni vin cîteva zile acasă. Vezi, nu te obosi în tren, cere şi tu cuiva locul, staţi cu schimbul.

L-a strîns mai tare în braţe şi l-a sărutat cu un sărut desperat, violent, parcă l-ar fi văzut pentru ultima oară.

Femeia simţi deodată o durere ascuţită, ca şi cum inima i-ar fi fost strivită într-un pumn puternic. Cucul chema din nou printre copaci. Mirosul ploii trecute venea răscolitor din pădure, un miros de sevă, frunze şi ferigi umede, un miros de viaţă renăscută, veşnic în prefacere şi veşnic aceeaşi... dar chiar dacă ea încă mai spera ceva de la viaţa asta, cine-i mai putea da înapoi acel ceva pe care-l ceruse vieţii la douăzeci de ani, şi viaţa i-l furase cu brutalitate, cine-i mai putea da înapoi visul rupt, dispărut pentru totdeauna? Poate Ioana... poate. Nu era sigură.

...Sosise de la Bucureşti călătorind toată noaptea, cu inerentele opriri ale trenului în plin cîmp, din pricina alarmelor. Înainte de a ajunge în oraş, trenul fusese

chiar mitraliat dimineața, de englezi. Îl căutase pe Ion la șantierul naval. Au mîncat împreună, au dormit în camera lui mobilată. A doua zi la prînz, el a fugit din docuri să se întîlnească cu ea sub umbrarul unei cîrciumi mai retrase, au mîncat mititei și au băut vin, pe urmă, au stat în iarbă pe malul apei, pînă s-au despărțit. Avea tren abia noaptea, dar el trebuia să se întoarcă neapărat la șantier.

S-a plimbat prin oraș... era golit, părea pustiu, molozuri și ferestre oblonite la case, asta vedeai oriunde te-ai fi uitat. Traversînd piața de carne, grăbise pașii :... era o prostie, o nebunie, nu i se mai întîmplase niciodată așa ceva, presimțise însă o primejdie. Prea nu mișca nimica în jur, prea era orașul dărîmat, ciuntit... iar ea singură, și însărcinată, în mijlocul acestui oraș dărîmat, ciuntit și ostil, pîndind-o de pretutindeni. În fundul pieței invadate de soarele alb de sfîrșit de vară poposiseră niște circari ambulanți, cu căluși și cîteva barăci cu distracții. Călușeii stau nemișcați, cui îi ardea să se învîrtă pe ei, cînd alarmele țineau ore în șir ? Pe platforma călușeilor cîntau doi inși, cu chipie decolorate și fără însemne pe cap, în picioarele goale. Cîntau fără rost la o tobă și un clarinet, bubuitul tobei avea ceva lugubru în el. Presentimentul primejdiei intuite cu cîteva minute mai înainte o apăsase dintr-odată, cu o siguranță de netăgăduit... ce fel de primejdie o aștepta, și de unde va veni... ? Fiindcă în urma ei simțea pe cineva, prezența aceea o simțea cu precizie... o călcătură moale de tălpi de gumă, un fîșîit insistent, obstinat, pe pavaj. I-a fost frică să se întoarcă. I-a fost frică, nu știa de ce. A mers pînă la o baracă de tir, și s-a oprit. Alături de umbra ei, pe pavajul însorit crescuse o a doua umbră lunguiață, și se oprise și ea. *Se ținea cineva după ea.*

Ce trebuia să facă ? Habar nu avea... pe atunci era și așa de tînără. În dreapta nu se putea duce, zidul caselor era compact, în stînga se afla abatiza nemților, închizînd accesul spre docuri. Vedea bariera, cum și silueta soldatului crăcănat înaintea ei, ținîndu-și pumnul încleștat pe patul mitralierei cu gît scurt ; se mai vedeau bine și cioturile de cărămidă arsă din spatele barierei, rămășița recentului sabotaj de care-i vorbise Ion.

Din dosul panoului cu figuri mecanice apăruse un tip flasc și murdar, cu torsul gras scos în relief de un tricou marinăresc uzat și numai găuri. Înhățînd o armă de pe masă, a desfăcut-o rapid.

— ...O alică, simpatică *donșoară?* Întăriți armă și mînă pentru patria română, îndesase grăbit plumbul în lăcașul țevii și închisese arma la loc. Poate cavaleru'..? adăugase cu niște priviri viclene, ațintite undeva în dreapta ei — și tăcuse imediat... i se făcuse un semn, ghicea în acea prezență de lîngă ea ceva amenințător?... La două focuri, unu' gratis. Vocea i se pierduse în șoaptă. Omul și-a umezit cu limba buzele vinete.

A urmat o suspensie... o clipă, un minut? Nu înregistra decît lugubra bătaie a tobei de la călușei.

— Trage, domnișoară, s-a auzit o voce bărbătească ștearsă — și ea a întors ochii și l-a văzut pe urmăritor.

Sta rezemat cu un cot pe masa de tir, purta ochelari de soare și, direct peste cămașă, un trenci negru ce începuse să se albească de soare la umeri. Mîna dreaptă și-o ținea în buzunar. Încet, a scos din buzunarul stîng al trenciului un pachet de țigări, i-a lovit cu degetul cel mare fundul, și-a fixat în gură țigara ieșită din pachet, cu o dexteritate de prestidigitator. Aprinsese țigara cu o brichetă de tinichea, suflase un fum și vorbise pe tonul lui șters:

— O să văz o fată frumoasă cum trage cu pușca, îți plătesc un foc. Pentru patria română, cum zice ăsta. Putea să aibe treizeci de ani, obrazul lui impasibil era galben, cu o pată de ficat pe unul din pomeți. Aș vrea să mai văz cum scoți mireasa, mireasa cu nas mare, ador miresele, înțelegi... *doamnă?* Facem o prinsoare. Dacă nu scoți mireasa, îmi dai mie broșa. (Arătase cu țigara, mîna dreaptă nu și-o scotea de loc din buzunar.) O broșă ca asta am vrut să cumpăr și eu la o gagică, da' n-am mai găsit. O luase soțul matale.

— Ce... ce dorești? a bolborosit. Cine ești?

— Contele de Monte Cristo. Hai, fără fasoane, dacă ți-am umflat soțu', vino și tu cu mine, pisică pe orez. Ești arestată.

— Arestată! a făcut terorizată un pas înapoi.

Celuilalt i-a zvîcnit falca — iar miracolul s-a produs *exact* în clipa cînd i-a zvîcnit falca : în spatele lui a apărut clarinetistul de la călușei, l-a apucat pe la spate în brațe, peste mîini. Mușchii tatuați ai circarului îi vede și acum.

— ...Băiatu' lu nea Iru, răcnise. Băiatu lu' nea Iru... cînd te-ntorseși, mă, dă pă front, sau nici nu fuseși ?

Îl răsucise spre el ca pe un fulg, era cu trei capete mai înalt decît bărbatul în trenci negru. În jocul brațelor lui, umerii celuilalt trozniseră. Ei îi aruncase iute :

— Fugi, *donșoară !...*

Și ea a fugit terorizată spre zidul din față. Abia s-a putut feri de un camion german, soldatul de la volan i-a strigat :

— *...Dummköpfe !* [1]

A trecut de zid, a ieșit pe o străduță bolovănoasă ce urca în pantă. A alergat cu sufletul la gură, pînă cînd străduța s-a pierdut în buruienile unui deal. S-a oprit gîfîind, la marginea unei gropi cu pietriș. Îi bătea tare inima, se făcuse seară. Ion era arestat, vroiau s-o aresteze și pe ea — de ce ?... Furase, omorîse pe cineva ? S-a hotărît, orice-ar fi fost, să se întoarcă la docuri și să întrebe. Chiar dacă o arestau și pe ea. Existau legi, judecători, nu trăiau totuși chiar într-o țară a nimănui, ca să se procedeze în felul ăsta. A tăiat dealul de-a curmezișul, să ajungă mai repede în oraș. Făcuse o prostie că fugise de la baraca de tir, dacă se întreba bine, nici nu știa de ce fugise... și mai avea și un copil în pîntece.

Primul om văzut în capătul uliței, departe, a fost omul cu trenci negru, lîngă o mașină, cu spatele la ea. Frica a cuprins-o iar. S-a întors repede, un dulău, apoi altul au lătrat-o cu înverșunare. A auzit un strigăt în urma ei, a continuat să fugă. Simțise o arsură la umăr și abia apoi înregistrase pleznetul de dop al pistolului. După aceea, se produsese celălalt miracol, necunoscutul de care se ciocnise și de gîtul căruia se agățase într-un imbold subit, pentru ca urmăritorul sau urmăritorii ei să creadă în gestul banal al unor îndrăgostiți.

---

[1] Nătărăilor ! (n.r.)

...Toni se adună cu încetul în camera cunoscută de atîţia ani. Inutil că mai gîndea la toate astea, odată ce se schimbaseră multe în viaţa ei, iar Ion era mort. În focul de la silozul docurilor fuseseră arestaţi o grămadă, l-au bănuit şi pe el că ştiuse ce se pregătea, dar că a tăcut. Nu l-au condamnat. L-au trimes pe front, şi el a murit în prima zi cînd a sosit acolo. Viaţa ei devenise, pe o lungă perioadă de timp, un fel de fum... toţi morţii aceştia, deveniţi şi ei un îngrozitor fum, îi va plăti cineva, vreodată ? Şi circarul anonim care-i sărise în ajutor poate era mort... *poate şi ofiţerul din noaptea aceea de pomină era mort*. Nu-i mulţumise şi n-o să aibe cum să-i mulţumească niciodată. Celor doi, un bărbat şi o femeie, care o găsiseră leşinată pe un maidan, le mulţumise pentru ajutor. Rana ei era superficială, glontele izbise doar carnea. O pansaseră fără să-i pună întrebări de prisos, şi cu toată opunerea ei, au suit-o aproape cu forţa în trenul de noapte.

— Naşti un copil, domnişoară, gîndeşte-te întîi la el.

Se ridică în picioare, cu un zîmbet. *N-am uitat că e ziua ta.* Ea şi uitase. Spuse încet :

— ...Pe tine nu te-am uitat, Ioane.

În aceeaşi clipă, în odaie intră repezit Ioana, în fustă şi tricou.

— Vorbeai cu cineva ? Ce-s ochii ăştia ?

— Am îmbătrînit, s-a uitat surîzînd liniştit la ea.

— Tu !... Eşti mai tînără ca mine, în unele privinţe !

Din trupul fetei urca un pătrunzător suflu de cremă Nivea şi tinereţe. Mama aspiră cu nesaţ prospeţimea asta şi se înecă de o bucurie copilărească... ce ştia ea ? Era mai bine să nu-i complice vîrsta cu amintiri prea grele. Totuşi spusese cuiva. Omul acesta o priveşte cu o căutătură adîncă şi prietenoasă, priveşte întotdeauna aşa. Cîndva, în camera în care stă şi acum, îşi masase ceafa cu palmele, era foarte obosită. În mişcare, braţele i se dezgoliseră, el se plecase şi-i atinsese din vîrful degetelor umărul stîng.

— Ce ai avut dumneata aici ? S-ar spune că este o rană de glonte, un glonte de calibru mic.

Nu știa de ce, dar îi spusese, avea încredere în el. Pe tot timpul povestirii ei, se uitase la ea. Îi zîmbise cu același zîmbet prietenos ca și căutăturile.

— E bine să ai amintiri, Toni. Fie și un mic glonte înfipt în brațul ăsta frumos.

...Avea voie să mai spere să fie iar fericită ? Serile pe care le petrec împreună, în discuții și tăceri, sunt atîta de odihnitoare. Mîngîie fata pe păr. *Rața mamii, rață... ai să mă înțelegi ?... Tu îmi dai voie ?*

3

Cu brațele încrucișate la piept, geologul sta neclintit pe una din băncile micuței gări din orășel. Asculta păcăniturile gaterelor din jur și se gîndea la discuția lui cu Ifrim, care-i cărase cu măgarii calabalîcul lui de pe munte. La despărțire, i-a arătat piatra scoasă din grohotișuri. Bătrînul o sucise pe toate părțile, neîncrezător.

— O fosilă, Ifrime.

— Noi îi ziceam pă timpuri fosilă suprefectului, da' nu-ș de ce.

— Poate-i ziceați bine, a zîmbit. E un pește... îl vezi ? îi arătase semnele din piatră.

— Măi să fie... pește în creieru' muntelui, în bolovani ?

— Da. Fosilă se cheamă urma viețuitoarelor și a plantelor din timpurile vechi, care s-au risipit în piatră și pămînt. Pe aici, cu milioane de ani înainte, a fost fund de mare. În mînă ai urma, fosila unui pește de atunci. Nu-i grozav ?

— Este. Bătrînul nu părea prea convins de spusele lui.

— Să te duci mîine la școală și s-o dai directoarei. Să-i spui c-ai găsit-o tu. „Tovarășă derectoare, sau doamnă, dacă ține la asta, ți-am adus fosila suprefectului găsită de mine la lac, s-o pui în muzeul școlii". Îi spui ?

— De ce să nu-i spui ? Îi spun sigur. Da' o să crează, nu mă ia la goană ?

Geologul înălță amuzat privirile, bătea ciocănelul pe clopotul atîrnat deasupra biroului de mișcare. Se ridică, luîndu-și rucsacul de pe bancă. Fluierul prelung al decovilului se auzea apropiat, iată-l, apropiindu-se iute.

A urcat în vagonul de pasageri, atașat înaintea platformelor cu bușteni. Vagonul era gol. Își lăsă sacul pe o banchetă, apoi rămase, fumînd, în ușa vagonului. Locomotiva mai fluieră o dată, trenul porni — și în acel moment a zărit-o pe fata din Hornul Caprelor. Alerga pe peron, tîrînd după ea o femeie într-un trenci de culoare deschisă, în mînă cu o valijoară de piele. Femeia reuși să apuce bara scării, se poticni. El zvîrli țigara, se plecă și apucă repede brațul femeii, trăgînd-o în vagonul ce cîștiga treptat viteză.

— Toni, gîfîi înfricoșată fata, dar mamă-sa urcase. Nu-și dădu seama cine o ajutase să suie. Alerga după tren.

— Să fii cuminte, strigă mama. Nu uita să uzi lămîiul..!

Trenul dispăru printre făget, și fata rămase pe peron, fluturînd din mînă.

Toni intră într-un compartiment, își scoase trenciul și se așeză. Îi bătea inima. *Ce-mai, am îmbătrînit.* Și dacă pierdea trenul? Abia atunci îl văzu prin geamul ușii pe bărbatul care o sprijinise să nu cadă sub roți... și toate astea numai din pricina Ioanei care o întîrziase cu nimicurile ei. Deschise ușa. Bărbatul privea pe fereastra lăsată. I-a atins ușor brațul. El întoarse spre ea obrazul lui calm, un pic ridat, impenetrabil din pricina ochelarilor negri de soare.

— Mi se pare că nu v-am mulțumit.

El o privi cu luare-aminte. *Trebuie să fie mama fetiței de pe munte, seamănă la ochi cu ea.*

— N-are nici o importanță.

— Totuși vă mulțumesc.

— În regulă, doamnă.

— Totuși, spuse ea, un pic contrariată și intră în compartiment... *de ce i-oi fi spus: „totuși?“*

Geologul rămăsese lîngă fereastră, în afara gîndurilor ei, fixînd culmile îngălbenite de apropierea toamnei. Pînă vara viitoare, toate acestea nu le va mai vedea

decît în amintire. Ca în fiecare an cînd se despărţea de munte (Ruru încerca aceleaşi sentimente, şi ea adora muntele), un fel de pierdută melancolie i se furişă în suflet.

A doua zi la şcoală, Ifrim nu găsi nici pe mamă, nici pe fată. Ioana suise la lac, dar pe malul iezerului cortul alb nu mai era. Focul acoperit cu cenuşă licărea dintr-un singur tăciune, pe stinse şi el. Găsi doar la iezer o cutie de conservă olandeză, cu o bucată de săpun înăuntru, şi lîngă foc, un bucheţel proaspăt de floarea reginei. Apoi îşi descoperi deodată şi baticul, legat de creanga unui brad. Era plin de rouă şi în soarele dimineţii strălucea roşu pe creanga de brad, ca o inimă înflăcărată, sau ca un cuib uitat de cine ştie ce pasăre călătoare.

1964

ÎNTÎIA ZI DE ANUL NOU A CÎNTĂREȚEI DE MUZICĂ UȘOARĂ

S-a trezit cu ochii umflați de plîns ; de fapt plînsese de la vreo două, cam o jumătate de oră. Apoi venise baschetbalistul și ea adormise spre dimineață, suspinînd fericită. Poate nici n-ar fi trebuit să plîngă... ei, plînsese și gata, fusese jignită și nu găsise apărare la nimeni, pentru *asta* a plîns. Toți o luau cam de sus, și ea se considera o ființă sensibilă și neînțeleasă de cei din jur. Avea voce bună și cînta cu destulă interiorizare. Și aseară cîntase cum trebuie *și cum știa ea,* melodia i se preta de minune la bretonul blond și la voce, fusese aplaudată de sportivii în tricouri roșii, nu mai ține minte și ce le scria pe spate, de la masa de lîngă cele două *flippere.* Aplauzele acelea au încîntat-o, deși la început se enervase din pricină că băieții jucau gălăgioși la *flippere,* în timp ce ea cînta „Non e possibile". Dar i-au închinat paharele cu bere și ea le-a zîmbit grațios, mai ales unuia dintre ei, care, cu toate că juca și el la *flippere,* pînă-i venea rîndul la bile i se uita la picioare cu ochi ficși. Orchestra anunțase că urmează o scurtă pauză, după care va continua să cînte fără solistă și numai muzică de dans. A vrut să coboare de pe estrada improvizată și să meargă în bucătăria cabanei, să ceară să i se aducă de mîncare în cameră. Atunci s-au auzit strigătele :

— ...Folk ! Folk !

Masa de unde izbucnise larma bătea ritmic din palme. Era o masă amestecată, cu studenți în vacanță și muncitori de la fabrica de postav de jos. Păreau cu toții amețiți. Unul s-a ridicat în picioare și i-a maimuțărit

felul în care se mișca ea cu microfonul în mînă. Gigi, chitaristul, a apucat-o de braț.

— Fă-te că n-ai auzit.

A străbătut cabana cu obrajii în flăcări. Sportivii de la *flippere* au aplaudat-o din nou, dar ea a simțit c-o aplaudau așa, de încurajare. A dorit cu înverșunare să nu fi venit la cabana aia nenorocită. Nu cînta muzică populară și folk, cu toate că știa să cînte, era cîntăreață de muzică ușoară, *în calitate de cîntăreață de muzică ușoară* o și angajaseră băieții din orchestră. A mai dorit, cu aceeași înverșunare, să se afle departe de crengile de brad ce atîrnau pretutindeni, ca la bîlci, să se afle departe și de chitarist și de toți. Gigi o adusese aici, contractul i se încheiase la cincisprezece octombrie, în restaurantul cu braserie din fața gării.

— Nu mai ține, i-a spus responsabilul restaurantului. Pe sezon, la noi se cîntă doar pînă la cinspe de octombrie. După cinspe de octombrie, o mai putem întinde, da' e jale și pustiu, nu-mi fac planu' cu restaurantu', chiar cîntînd matale, mi-l fac cu braseria. Restaurantu' merge și fără muzică, după cinspe de octombrie. Și p-ormă, o privise scîrbit, ești prea rece... prea *miladi*. Mai trebuie să și zîmbești clienților, să mai stai pe la mese, dacă ești invitată. Una e să servim vin de paispe cu o sută de ghiuden — și alta șampanie sau *Murflatar* cu morun la grătar.

I-a urlat responsabilului tot ce i-a venit în minte. Nu era o depravată, ca să-și ofere trupul întîiului nepricopsit cu stomacul îndopat cu mîncărurile sau fripturile gătite atît de prost de localul unde cînta, sau să răspundă celor care o fluierau pe stradă, abordînd-o direct pentru un aperitiv lipsit de imaginație... sigur, nu s-ar fi dat în lături să petreacă o noapte sau mai multe, cu cineva din orășel, cu cineva venit *singur* la odihnă, era de instincte sănătoase și-i plăcea la nebunie dragostea. Dar în majoritatea cazurilor, nu Onassis o poftea pe iahtul lui, să audă clipocitul valurilor din Caraibe, ci cîte un vlăjgan surîzător, mare amator de pădure o invita — să mai și răcească, asta-i lipsea la voce.

În contradicția dintre ea și responsabil, din încurcătură a scos-o Gigi, chitaristul. Orchestra lui Gigi — el

îşi zicea Gigi — cînta în orăşelul de alături, o orchestră restrînsă, baterie, pian şi două chitare electrice, pianistul se descurca şi la acordeon şi saxofon-tenor. Cîntau la nunţi, (restauranul îşi închiria în fiecare sîmbătă şi duminică sala, nunţilor), cîntau şi la matineele dansante de joi, la clubul fabricii de sticlă. Îşi făceau treaba fără pretenţii şi curat, chiar cu un fel de *mică* artă, aveau atestate profesionale excelente, altfel n-ar fi cîntat ei şi la mare, la Costineşti — de la cincisprezece mai la cincisprezece iunie, cînd veneau la munte.

— Şi noi plecăm la întîi ianuarie, i-a spus chitaristul. Mai sunt două luni bune, şi tîrgul nu-i rău : trafic mare cu turişti străini care înnoptează la hotel. Dacă ştii două cantonete italieneşti, un cîntec franţuzesc, altul englezesc şi multe aiureli moderne româneşti, o scoţi la capăt. Se poate trăi, camera este gratis.

I-a convenit. I-a convenit fiindcă avea de lucru încă două luni. Nici acum nu era ce visa ea, învăţase însă de la viaţă că nu întotdeauna visele se şi împlinesc aşa cum ai vrea.

— Nu cînt folk şi muzică populară. Ştiu să cînt muzică populară, dar nu cînt, nu mi se potriveşte în gură.

— Asta-i cam prost. La matinee nu cere nimeni muzică populară, vine doar tineret. Nunţile vor muzică populară, pe-aici nu prea se căsătoresc prieteni de-ai lui Adamo sau Dalida. Se căsătoresc băieţi care la friptură vor s-asculte *ş-am zis verde ruj de mure* şi *uite dealu, uite via,* să se încurajeze la noaptea ce urmează. Vedem noi, hai la sindicat şi la ăia de la cultural, să fim în regulă.

După ce au aranjat cu sindicatul şi culturalul, Gigi a venit în camera de hotel cu o sticlă de vin, şi i-a spus chelnerului să mai aducă icre, muşchi ţigănesc, unt şi pîine prăjită. I-a chemat şi pe ceilalţi din orchestră.

— Acum, ca să ştii, i-a spus Gigi, noi toţi *avem pe cineva,* aici, în altă parte, nu contează. De ce-ţi zic asta ? Ca să fim cu toţii camarazi, şi atîta. N-am prea înţeles eu ce vroia de la tine Marincu (responsabilul), dar eu vreau invers, să nu văd că stai pe la mese sau cînţi după închidere, de inimă albastră. Ca să n-avem

treabă cu neveste și miliție. Să fie într-un ceas bun..., dar nu prea-mi place Weiss al tău.

— De ce ? Cristina Weiss e un nume.

— ...Sună a profesoară de școală evanghelică, unde am învățat... Cristi Mara, a întins degetul spre ea. Asta-i : Cristi Mara.

— Și ăsta cum sună ? s-a strîmbat. A actriță de film mut.

— Perfect, cinemaul mut e iar în vogă, nu vezi, numai Stan și Bran, Malec. Cristi Mara, noroc și colaborare !

Cristi Mara a rămas. Cu o zi înainte de Anul Nou, Gigi a venit cu noutatea : se pregătea un revelion și la cabana din Chei, îi ceruseră să vină să cînte două zile cu orchestra, sus.

— Șoseaua a fost destupată de zăpadă, mergem cu un tevé, pe trei venim înapoi. Cunosc cabana, merită.

— Cît ? întrebase jazbandistul. Ne mănîncă lupii prin coclaurii ăia...

— Două zile, opt sute, lui Cristi îi dă cabanierul una din camerele de inspecție, am aranjat. Mîncare pe săturate, aer curat, lume nouă, cine vrea săniuș sau schi face săniuș și schi. Pentru unu și doi, localul i-a angajat pe cei de la Palace, tot urma să ne aranjăm undeva... ce ziceți ?

— Mergem, a spus pianistul. Și pian de unde, și-a adus aminte, îl cărăm cu tevéul de jos ?

— Fără pian, cînți la acordeon. La cabană e și mag, și casetofon-tonomat, și radio. Cîntăm alternativ. Cu solistă, suntem mari.

Ea s-a bucurat și nu prea să suie pe munte.

— Cum mă îmbrac ? N-am decît rochii decoltate și cu umerii goi.

— Fustă, pulover și cizme. Sport, i-a zis Gigi. Toți or să fie așa. Mîine dimineață plecarea.

A doua zi dimineața a venit microbuzul să-i ia. Pe ea au lăsat-o să stea pe scaunul lateral din față, de lîngă șofer. Pînă au ieșit din pădurea pudrată de ninsoare, a moțăit enervată, mîncase niște banane, și o durea stomacul, fuseseră verzi. Mai bine mînca portocale. Cînd au ajuns în șeaua munticelului, soarele răsfrînt de ză-

padă prin parbriz a orbit-o, jur-prejur creste și iar creste ninse, de un colorit pur și neverosimil, sclipind în puncte incandescente. Cerul albastru n-avea un nor.

— Opriți, a strigat.

Șoferul a oprit și ea s-a dat jos. O bucurie ciudată a cuprins-o în fața zăpezii acesteia nemaiîntîlnite. S-a gîtuit... unde era ? Un brad de pe marginea drumului și-a scuturat crengile, pulberea albă i-a căzut pe obraji și păr. S-a trîntit în zăpadă și a început să rîdă ca o apucată. Apoi a fugit spre mașină, continuînd să rîdă. Nu mai putea să se oprească.

— E o nebunie, totul, totul, și-a strîns tîmplele între palme, după care a apăsat de cîteva ori pe claxonul tevéului... Hai să facem un om de zăpadă..! și a tăcut imediat. Băieții o priveau nedumeriți din mașină, cu gulerele de la paltoane și scurte ridicate... nu, în ochii lor nu se citea nimic, decît această uimire. Iar ea crezuse că va citi bucuria EI, bucuria anilor din copilărie și adolescență, cînd patina și se lăsa sărutată în ninsoare de vreun elev mai îndrăzneț de la liceul militar. Gigi se plecase spre ea.

— Îți ard ochii... vrei puțină votcă ? Am o sticlă în sacoșă.

Nu înțelesese nimic. Nimeni nu înțelegea nimic, nimic. Numai ea înțelegea ce o cuprinsese adineaori în zăpadă, zăpada aceasta albă, rece și curată.

Cabana era plină cu schiori și lume urcată de jos. Mirosea a țuică fiartă, a cetini de brad și unsoare de bocanci. Cabana fusese mereu una din cele mai spațioase de pe valea platoului, iar acum, împodobită sărbătorește și răsunînd de strigăte și ciocnet de pahare, avea și mai mult farmec. Pe una din oglinzile din fundul sufrageriei, un afiș scris de mînă anunța că toți vor fi delectați la noapte de : DELICIOASA CRISTI MARA.

Se îmbujorase de plăcere, deși i s-a părut că numele ar fi trebuit să fie scris mai mare, așa cum văzuse ea într-un ziar dinainte de război o reclamă : *Ați gustat mușțarul FLORA ? E delicios !*

— ...Asta e camera, i-a zis cabanierul, deschizînd o uşă albă de la mansarda cabanei. O să te simţi ca-n vis, domnişoară. Pat cu somieră şi dulap. În cameră a stat, imediat după rebeliunea legionară, şi popa Duminică Ionescu, ăla cu omiliile din Universul, pagina de supliment de duminică. Pe droturile *aştea,* se ascunsese să nu puie mîna pe el, că fusese legionar şi prieten cu arhanghelii ăi de sus. Îţi aduc imediat nişte batog şi un păhărel cu ţuică fiartă, cadoul întreprinderii, zîmbise. Cu spălatu' e mai prost... n-avem apă trasă la ţevi, te speli în lighean, ai două, sub pat. Aduc şi apă caldă, pînă scoţi şuba de pe dumneata.

Rămasă singură, s-a spălat cu apa adusă de una din fetele de la bucătărie şi a mîncat feliuţele de batog. După asta a deschis fereastra micuţă, cît un hublou de vapor, şi s-a vîrît în pat. Nu ştia cine a fost popa Duminică Ionescu, de rebeliune ştia că avusese loc undeva, cîndva, *din anumite motive fasciste,* îşi amintea din şcoală... dar droturile însemnau că ţinuseră de atunci, iar patul avea saltea moale, cearceafuri aspre şi pled gros. Gazele ardeau în sobă. Prin ferestruică intra soarele amurgului, învăluit în aburii îngheţaţi ai muntelui... dacă dormea barem o oră, seara ar fi început-o cu un ten odihnit şi cu o voce nealterată.

N-a dormit : a somnolat cu pledul tras sub bărbie, uitîndu-se pe ferestruică la un colţ de cer şi ascultînd zgomotele şi bubuiturile ce răzbăteau de jos prin duşumele. Fără vreo explicaţie logică, îl văzu pe taică-său, murise chiar în anul cînd se născuse ea, apoi pe Nichi şi sala în care cîntase întîia oară în public şi cîştigase concursul, prima din douăzeci şi trei de candidaţi şi candidate. La sfîrşit au năvălit toţi pe scenă, au sărutat-o în învălmăşală. Careva i-a spus că are glas mai bun chiar decît *Claudia Cardinale* — de ce i-o fi spus asta..? Nici acum nu înţelegea : Claudia Cardinale era artistă de cinema ! Dar poate d-aia i-o fi spus, fiindcă şi ea şi Claudia Cardinale *erau artiste.*

În cămăruţă era cald şi bine, aerul intrat prin ferestruica deschisă limpezea uscăciunea gazelor din sobă... ce a mai făcut pînă să cînte ? S-a frecţionat cu colonie, şi-a pilit unghiile, le-a lăcuit cu sidef. În faţa dulapului

vopsit în verde, numai în chiloți, a executat cîteva mișcări de gimnastică, și-a studiat ochii și picioarele, avea picioare cam groase, dar de o formă destul de apetisantă ca să poată purta rochii și fuste scurte. S-a îmbrăcat cu tricoul alb cu motive norvegiene. Jos, la un magazin de marochinărie și articole de artizanat, văzuse o poșetă care i s-ar fi asortat la tricou. Costa patru sute șaptezeci de lei, dar era năbuc din import. Avea banii pentru ea și era fericită. A fumat o țigară Salem — țigările i le făcuse cadou pianistul, și la zece fără cinci minute a coborît ; așa era aranjamentul, orchestra să cînte de la zece pînă la două. Mai cînta încă o oră, după aceea cînta radioul sau magnetofonul. Nu era rău de loc.

Băieții din orchestră mîncau la o masă mai retrasă de lîngă oficiul în care abia te mai puteai mișca de veselă, sticle și piftii. Cele trei fete de serviciu erau vinete de oboseală.

— Mănînci ceva ? a întrebat-o Gigi.

— Nu mi-e foame, mănînc după terminarea programului.

— Atunci bea o Pepsi sau un pahar cu vin, și să-ncepem.

A băut un pahar cu vin și au intrat în sufragerie. De la început i-a remarcat pe sportivii în tricouri roșii, grămădiți în jurul *flipper*-elor din colțul opus estradei orchestrei. Ea cîntase normal, nici mai bine și nici mai prost ca de obicei. I-a părut numai rău că sportivii jucau la *flippere,* ea era o cîntăreață de muzică ușoară *și* pentru tineret, iar sportivii erau tineri și înalți, dar stau cu spatele la ea, atenți la jocul ăla prostesc.

La douăsprezece luminile s-au stins, toți au țipat, au zbierat, au cîntat în cor „o brad frumos“ și alte socoteli de-astea. Cabanierul a aprins lumînările bradului de lîngă *flippere,* bradul a luat foc, s-a țipat și zbierat iar. Cabanierul a stins bradul trîntindu-l de podea și aruncînd peste el o găleată cu apă. Apoi au deschis ferestrele, cineva a strigat : „Luna, luna“, și toți s-au repezit la ferestre sau au ieșit afară să vadă luna.

La două, imbecilul de la cea mai turbulentă masă din sufragerie a imitat-o cum cîntă, iar Gigi a strîns-o de braț, ca să nu riposteze. N-a putut mînca de ener-

vare, nu i se mai întîmplase un asemenea lucru. A fugit în cămăruța de la mansardă, și s-a gîndit că DEMNITATEA ei de cîntăreață și femeie fuseseră grav lezate, cabanierul ar fi trebuit să-l ia pe omul acela de guler și să-l zvîrle afară. În cămăruță era groaznic de cald, a stins gazele și s-a uitat și ea pe ferestruică, la lună. Era o lună nefirească, înconjurată de stele mari albastre, stele de ger, aruncînd pe creste și stînci o lucire moartă și la fel de albastră. Și-a adus aminte de zăpada văzută la venire și a simțit din nou pe obraji cernerea de pe crengile bradului scuturat la marginea drumului. Brusc, a realizat că e superioară și neînțeleasă, că întotdeauna fusese superioară și neînțeleasă. Și mai ales bună... era tratată în schimb, ca o țipăreață ordinară, de duzină, ca o ființă de nimic. S-a trîntit pe pat și a început să plîngă. Pe măsură ce înainta în acest plîns liberator, sentimentul ingratitudinii celor din jurul ei o copleșea prin urîțenia și meschinăria lui, ea era bună, superioară și neînțeleasă, toți ceilalți — răi, inferiori și comuni, lua-i-ar dracu'.

Plînsese mult. Apoi a auzit un zgomot și a ridicat capul. În pragul ușii se profila silueta înaltă, un pic încovoiată, (creștetul i-ar fi trecut de rama de sus), a unuia din sportivii în tricouri roșii, cel care i se uitase întreaga seară la picioare. Băiatul ținea în mînă o farfurie.

— Am ciocănit la ușă, n-ai răspuns. Te-am auzit plîngînd și am intrat. Ți-am adus ceva de mîncare.

Vorbea calm, morfolind o scobitoare între dinți. Ea sărise de pe pat, uitîndu-se la el.

— Știu că n-ai mîncat. Mi-a spus chitaristul. Ți-am adus *eu* de mîncare.

A pus farfuria pe noptiera de lîngă pat, cu un gest simplu și tranșant.

— Mănîncă. Nu face să te superi, dacă-i dam o palmă tipului de jos, îl SCURGEAM pe perete. Dar n-avem voie să ne batem în local. Mănîncă.

Își vîrîse mîinile în buzunarele pantalonilor, s-a uitat drept la ea și a zîmbit. Zîmbea frumos, cu o gropiță într-unul din obraji. Se legăna ușor înainte și înapoi,

cu mîinile vîrîte în buzunare, şi-a pierdut la un moment dat echilibrul şi se lovise de dulap. Ea a rîs.

— Stai jos... te superi dacă nu mănînc ?

— De ce să mă supăr ? Dar o să mănînci, mîncarea nu trebuie amestecată cu supărarea, mîncarea este mîncare. Ai nevoie de vitamine şi calorii, trei mii cinci sute de calorii zilnic, indiferent că eşti supărat sau bucuros. Azi, de exemplu, ai pierdut pînă la douăzeci de grame de azot şi două sute de grame de carbon. E necesar să iei din alimente cantitatea asta pierdută. Ţi-am adus unt şi varză roşie, vitamina A. Cartofi prăjiţi, vitamina B. Maioneză, vitamina E. Carne, deci proteine. Ţi-am adus de toate, plus o felie de tort s-o mîncăm împreună.

— Urmezi medicina, eşti doctor ? l-a privit cu luare-aminte, neştiind dacă trebuie sau nu să rîdă, fiindcă el era foarte serios.

— Sunt student, dar astea le ştiu din sport. Să-ţi aduc şi un pahar cu şampanie ?

— Eşti drăguţ, s-a înduioşat. Da, vreau să beau şampanie.

Băiatul a plecat şi ea s-a privit iute în oglinda dulapului... era un pic buhăită de plîns, dar o să-şi revină. S-a stropit cu colonie la tîmple — şi cînd i-a auzit paşii, s-a lăsat moale pe pat, cu ochii închişi.

— Am venit.

A deschis ochii, zîmbind, aşa, *cu melancolie.* Băiatul adusese o sticlă întreagă, nedesfăcută.

— Oh, e prea mult.

— O bem şi p-asta tot împreună, azi se poate bea şi altceva decît apă minerală. Ne-a dat voie antrenorul. Şi-a scos batista din buzunar şi a înfăşurat dopul sticlei în ea.

— ...Eşti foarte drăguţ. Nu trebuia să te oboseşti.

— Nu m-am obosit.

Dopul a pocnit, el a turnat iute, au ciocnit paharele. *Putea să aducă pahare cu picior, cupe, nu paharele astea de muştar.* A băut totuşi întreg paharul, privindu-l pe sub gene. El a băut puţin, a pus paharul şi batista pe noptieră. (Băuse cu scobitoarea între dinţi.)

— Pot să dorm în noaptea asta la tine ? L-am întrebat pe antrenor şi mi-a dat voie. Tu-mi dai ?

S-a aşezat pe pat lîngă ea.

— Ascultă...! dar el i-a astupat gura cu palma şi a luat-o în braţe. Ce frumos miroşi... totdeauna mi-a plăcut ca femeile să miroasă frumos, a parfum. A sărutat-o pe gît şi urechi, înţepînd-o cu scobitoarea. Chiar dacă nu-mi dai voie, eu tot rămîn.

— Ieşi afară.

— Nu. A cuprins-o mai strîns în braţe, şi ceva plăcut a încercat-o la apropierea de trupul lui vînjos, deşi subţire. Continuînd s-o ţină strîns, a lunecat în genunchi, şi-a lipit capul pletos de pulpele ei : Nu. Imposibil. *Non e possibile.*

Pornea bine noaptea de Anul nou. Ar fi vrut să se indigneze, să facă o scenă. S-a simţit din nou bună, mărinimoasă chiar. Băiatul îi plăcea, gropiţa lui era tare simpatică... şi vroise să-l bată pe omul care a jignit-o. L-a mîngîiat înfiorată pe păr, avea un păr lung şi moale, ca de fată.

— Nu sta în genunchi, îţi mototoleşti pantalonii. Dă-mi puţini cartofi. Şi-ncuie uşa... scobitoarea aia n-o scoţi de loc din gură, dragă ?...

Mai tîrziu, pe întuneric, a întins mîna şi i-a căutat obrazul, a închis ochii şi s-a agăţat iar de el cu un fel de frenezie înfricoşată, aproape temătoare să nu-i istovească trupul nervos şi subţire. Apoi au rămas întinşi unul lîngă altul, fără o vorbă, ascultînd larma, chiotele şi tropăitul celor de jos.

— Iubeşti hoţeşte, i-a auzit deodată vocea.

— Cum, hoţeşte ?

— Aşa. Iubeşti hoţeşte, nu ştiu să-ţi explic. Ca un hoţ, pe furiş, să nu se vadă ce face. Eşti dată naibii, Cristi Mara. Jur că-mi placi. Mă crezi ?

— Da.

Cum să nu fie mulţumită. O mulţumire inexplicabilă, poate cauzată de faptul că era înconjurată de zăpadă şi brazi, că sfîrşea anul cu şampanie şi cu o noapte bună de dragoste, petrecută alături de băiatul ăsta necunoscut.

S-a trezit înghețată, adormise cu spatele la ferestruică, și ferestruica o uitase deschisă. Afară ningea mărunt, cu soare. S-a învelit cu pledul. Mulțumirea nopții o continuase și în somn, așa că a oftat și s-a întins cu voluptate. Băiatul plecase, l-a auzit spre dimineață cum deschide binișor ușa și se strecoară pe culoar.

Din cabană nu urca o mișcare, cît de mică, și liniștea asta părea nenaturală. Desigur că obosiseră să strige și să danseze, adormind frînți... or să se scoale cu gurile coclite și cu dureri de cap, ca s-o ia de la capăt pînă poimîine dimineața. Și de poimîine dimineața or să aștepte alte trei sute șaizeci și cinci de zile ca să strige și danseze ca ieri noapte — și tot așa mereu, pînă n-or să mai strige și danseze de loc. Propti perina de perete și se rezemă de ea, în capul oaselor. Îi era foame. Pe farfurioara de pe noptieră, felia de tort cu glazură de alune zăcea neatinsă. În felie era înfipt un Salem intact, ea îl înfipsese, cînd... cînd a stins el lumina. A scos țigara și a început să mănînce din tort, întîi alunele, gîndindu-se la noaptea ce trecuse.

...Da, fusese o noapte încîntătoare, din toate punctele de vedere. Ronțăind alunele, a oftat, gîndindu-se cum o să fie reîntîlnirea cu el în sufragerie, cu ceilalți băieți. A fumat apoi Salemul și s-a dat jos din pat. Se simțea ușoară, bine-dispusă. Întredeschise ușa și se uită pe culoar. Una din fete tocmai cobora cu niște sticle în brațe.

— Fii drăguță și adu-mi apă fierbinte să mă spăl, vrei ?

— Imediat, coniță, i-a spus fata, și ea și-a privit în oglinda dulapului verde aspectul nou de *coniță:* avea ochii obosiți, dar nu din cale-afară. Prin despicătura bluzei de pijama, rotunjimea sînilor, vioaie și fermă, i-a trezit pofta unui masaj... cine să i-l facă la cabană, popa... cum a zis cabanierul că-l cheamă ? A rîs înveselită, nu numai de gîndul caraghios, în timp ce se gîndea la masaj își scosese bluza pijamalei și, în fața ferestruicii, a inspirat și expirat adînc. Pe pîrtia de schi coborau cîțiva, unul a căzut într-o împrăștiere de praf alb, strălucitor. Fata cu cana de apă a ciocănit la ușă, apoi s-a uitat surprinsă la torsul ei dezgolit.

— Stai un moment.

Era întîi ianuarie, trebuia să-i dea un bacşiş, să fie chiar o coniţă. A cotrobăit în sac, i-a întins zece lei.

— La mulţi ani. Mai doriţi altceva ?

Poate ar fi trebuit să-i ofere şi un pahar cu şampanie, sticla nu se băuse... nu, n-avea rost, tonul fetei, cu toate că rezervat, fusese cam dubios.

Fata a ieşit, şi ea s-a uitat în portmoneu. Avusese în el cinci hîrtii de o sută şi ceva mărunţiş, treizeci-patruzeci de lei... zece îi dase fetei : unde erau sutele..? A căutat în sac din nou, s-a uitat în buzunarele scurtei îmblănite. Nu erau. Brusc şi-a adus aminte că deşertase portmoneul pe noptieră, cînd golise sacul cu nimicurile de îmbrăcat aduse la cabană. Sutele rămăseseră acolo, cînd s-a îmbrăcat să coboare, le văzuse pe noptieră. Şi cînd a venit băiatul cu farfuria cu mîncare erau tot acolo, le împinsese ea mai la o parte... sutele pentru geanta de năbuc. N-a intrat nimeni altcineva în cameră, o încuiase şi luase cheia la ea. Şi cînd a înfipt ţigara în felia de tort, le-a văzut, erau lîngă sticla cu şampanie.

A ridicat farfuria de pe noptieră, s-a uitat sub sticla cu şampanie, sub noptieră, s-a uitat şi în pat, sub pat. A scuturat pledul, perina, cearceafurile. Nu erau nicăieri. A înţepenit în mijlocul camerei, cu un colţ de cearceaf în mînă, iar oglinda de la dulap îi întorcea această imagine, un pic comică, odată ce rămăsese cu sînii goi şi pe unul din sfîrcuri i se lipise un fulg mic, zburat din perină. L-a dat jos cu degetul arătător. Însemna că banii i-au fost furaţi... de cine ? Imaginea băiatului în tricou roşu, aducîndu-i farfuria cu mîncare, îi reveni pregnant în faţa ochilor. *Trebuie să consumi azot, carbon, şi vitamine...* îi furase banii cînd a plecat dimineaţa. De aia şi urcase la ea să-i vorbească de azot, de vitamine, că miroase frumos şi alte aiureli — şi s-o jefuiască. O furie teribilă puse stăpînire pe ea, aruncă cearceaful pe jos, i-a dat una şi cu piciorul, îi venea să ţipe şi să spargă tot. Făcuse dragoste ca o proastă — şi mai şi plătise dragostea asta... ea, ca femeie, *plătise cinci sute de lei mîngîierile unui băieţandru pe care nici nu ştia cum îl cheamă...* să nu te loveşti cu capul de pereţi, să latri, să te zgîrii pe ochi..? O să coboare, o să se ducă drept la el şi o să-i ceară banii... dar dacă-i rîde în nas ?

Dacă-i rîd toţi în nas ?... N-or să-i rîdă, fiindcă o să facă un scandal monstru, de asta, ce-i al ei e pus de-o-parte, să-l întrebe pe responsabilul Marincu !...

S-a spălat în grabă cu apa răcită, şi-a îmbrăcat pantalonii, vîrîndu-i în cizmuliţe, şi a coborît. Sufrageria era pustie, afară de o pereche ce se ţinea somnolentă de mîini sub una din ferestre, aceeaşi pereche remarcată şi noaptea, tot sub fereastră şi tot ţinîndu-se de mîini, peste farfuriile cu maioneză şi răcituri. O fată mătura pe jos. În bucătăria parcă devastată de un cutremur, cabanierul bea ceai.

— Bună dimineaţa, cum *ai* dormit ? Vrei un ceai ?

Şi cînd a venit la cabană, cabanierul o tutuise, nici n-avea pretenţii mai altele sau deosebite, dar tutuitul de acum i se păru a fi foarte familiar şi echivoc... ce ştia el ? Se enervă.

— Colegii mei s-au sculat ?

— Au plecat... stai, nu te speria. I-a luat cu maşina un inginer forestier de la Bulboane, unde-şi are familia, au plecat în zori. După masă sunt înapoi. Chiar nu vrei un ceai, tare, chinezesc ? Ăsta face bine peste tot, mai ales după o noapte ca a de ieri.

CE ŞTIA EL... i-a venit să-i tragă o palmă.

— Aş mînca nişte ouă la pahar, şi s-a dus în sufragerie.

Acolo, s-a aşezat la masa de lîngă *flippere,* explozia soarelui pe zăpadă era fantastică. Perechea de sub fereastră se uita acum la schiorii ce coborau pîrtia dinaintea cabanei. Una din fete a venit cu ouăle la pahar, era fata care-i adusese cana cu apă.

— Pot să stau aici, i-a zîmbit, mi se pare că masa asta e reţinută.

— Puteţi sta, au plecat toţi de dimineaţă.

— Au plecat, simţi un gol în stomac. Unde au plecat ?

— Ce ştiu eu, a înălţat din umeri fata. Au plecat cu schiurile pe sub linia telescaunului, la vreo cabană de pe creastă. Aşa fac, două zile aici, două într-alt loc, iarna la schi, vara la baschet, sport, eu nu le ţin socoteala.

Fata se uita cam ciudat. S-a trezit spunîndu-i :

— Uşile de la cabană le poate descuia oricine ?

— Cum oricine ?

— Mi-au dispărut cinci sute de lei din cameră, şi imediat, dîndu-şi seama de enorma, ireparabila gafă pe care o făcuse : ...Mi s-o fi făcut vreo farsă, colegii mei. A rîs, fiindcă ochii fetei deveniseră întrebători, dar severi. Nu-i o problemă.

— Ba este, domnişoară. *Cum să vă dispară* cinci sute de lei ?... Numai noi şi cabanierul umblăm în camere, noi facem curăţenie şi dînsul umblă la gazele de la sobă.

— Am zis că mi s-a făcut o farsă, a continuat să zîmbească.

— Aţi zis că vi s-au luat, spuse fata şi plecă.

După nici un minut, cabanierul apăru grăbit.

— Ce spune fata, cu cinci sute de lei ?

— Închipuie-ţi că-i aveam puşi pe noptieră — şi nu mai sunt.

— Glumeşti ? A privit-o cu obrăznicie. Cheia a fost la dumneata, ai avut şi-un invitat az-noapte. Pe el să-l fi întrebat. Poate începem să ne supărăm, domnişoară, gîndeşte-te bine la ce spui.

— Nu cinci sute de lei ăştia m-au făcut pe mine. Furia urca iar în ea, înăbuşită. Iar dacă i-a luat invitatul meu, să fie sănătos.

A lăsat ouăle neatinse pe masă, şi a ieşit afară.

Nu mai ningea. Gerul a pleznit-o în obraz ca un bici. Cabana se afla la intrarea în chei, pe malul unui torent. S-a uitat peste acoperişul de şiţă al cabanei, la linia telescaunului pe sub care plecaseră sportivii în tricouri roşii cu cei cinci sute de lei ai ei. Sigur că l-au trimis pe băiat ca să-i ia banii şi să şi-i împartă frăţeşte, pentru *flippere* sau poker.

Să n-o mai amărască supărarea, a pornit să se plimbe în chei. Era în jur de ora unu. Soarele ardea la fel de tare ca frigul, după cîteva sute de metri s-a oprit pe malul apei, zăpada înfundase poteca, iar pereţii înalţi ai stîncilor opreau razele de soare. Un brad strîmb se înfipsese cu rădăcini aeriene în piatră ; proiectat pe fîşia de cer ce se zărea între pereţii stîncilor apropiate, semăna cu o mînă noduroasă plecată peste apă, într-un soi de ciudată binecuvîntare. S-a aşezat pe un bolovan şi a aprins o ţigară. Curgerea continuă a apei, bolborositul

acela obsedant au liniştit-o. A zvîrlit pietricele în torent, un băţ la care s-a uitat cum se duce repede la vale, pînă a dispărut. De la un timp, a simţit rece la picioare, şi a hotărît să se întoarcă la cabană. La ieşirea din chei, a găsit o monedă de un leu, moneda era tocită şi ruginită, cine ştie de cînd zăcea acolo şi cine o pierduse. A vîrît moneda în buzunarul scurtei şi s-a gîndit că avea o pierdere doar de patru sute nouă zeci şi nouă de lei, odată ce găsise moneda. Cînd gîndul i-a ajuns la această concluzie, a strîns din buze şi a aruncat moneda în apă, s-a uitat cum se rostogoleşte şi se aşează pe pietrişul de pe fund.

Străbătuse jumătate din distanţa pînă la cabană, cînd din ea a ieşit băiatul în tricou roşu, trăgîndu-şi pe mîneci un juxtacorp lucios de plastic negru. Şi-a luat schiurile rezemate lîngă trepte, le-a prins kanthaharele şi a venit la ea. Ochelarii de zăpadă îi ridicase deasupra căciuliţei în două culori. La un metru de ea s-a oprit. Mesteca un corn.

— Azi dimineaţă cînd mi-am luat batista de pe noptieră, din greşeală am luat cu ea şi cinci sute de lei. Vorbea foarte calm. Erau sub batistă, abia sus cînd mi-am suflat nasul, am găsit banii. Am venit imediat să ţi-i aduc. Te-am aşteptat, cabanierul a spus că ţi i-am luat dinadins.

S-a căutat sub juxtacorpul de plastic, a scos banii şi i-a zvîrlit ghemotociţi la picioarele ei.

— Numai că te-ai gîndit la aşa ceva, dacă ţi-aş da acum o palmă, te-ai scurge în zăpadă. N-am furat în viaţa mea, auzi.

S-a răsucit pe schiuri şi s-a depărtat în lunecări mari. Curînd, a dispărut în dosul cabanei.

Ea a luat banii de jos şi a rămas cu ei strînşi în pumn. Prin fereastra bucătăriei, una din fete privea în direcţia ei. A rămas multă vreme, cu banii în pumn, uitîndu-se peste acoperişul cabanei. Un fîşîit a făcut-o să tresară. Lîngă ea stopase, cam nesigur pe schiuri, un bărbat sound, cu o şapcă *jäger* de balonzaid trasă mult pe frunte. Îi zîmbea cu gura toată, alb de sus pînă jos de desele căzături pe pîrtie.

— Saluti ! a zîmbit vesel.

Era cel care fîţîise din şolduri printre mese, imitîndu-i maniera de cîntat. Purta o mustăcioară mică neagră şi privea un pic încrucişat.

— Scuze pentru azi noapte, băusem cam mult, aşa-i de rebelion.

A apucat-o de braţ. Ea s-a smucit şi a pornit alergînd spre cabană. Înainte de a intra, a ridicat ochii. Sub linia telescaunului, se vedea un punct mititel negru. Omul cu mustăcioară a strigat după ea :

— ...Nu vrei să mîncăm la prînz împreună ?

— Du-te dracului.

În cămăruţa de la mansardă, a luat cearceaful şi l-a pus pe pat, a scuturat pledul. Soba era rece, şi în odaie era foarte frig. A aprins gazul. Stînd la gura sobei, s-a uitat îndelung la flacăra roz-violetă, arzînd cu un mic vuiet uniform. După asta, a netezit cele cinci hîrtii de o sută şi le-a dat foc, una cîte una. Cu ultima hîrtie şi-a aprins o ţigară, a zvîrlit-o şi pe ea în foc, şi s-a trîntit pe pat. Nu se gîndea la nimic, decît la noaptea petrecută cu băiatul în tricou roşu, la trupul subţire şi la vitaminele lui, cum îi aruncase banii în zăpadă şi cum a plecat sub linia telescaunului, făcîndu-se din ce în ce mai mic. A stins ţigara în farfurioara în care fusese felia de tort cu alune, şi a zis tare :

— Eşti măreaţă, Cristi Mara.

După care şi-a învelit picioarele cu scurta şi a adormit fără nici un alt gînd, dorind doar să doarmă, să doarmă dacă se putea pînă la primăvară.

1968

CUPRINS

Reportaj sentimental 5

Colivia 87

Reîntîlnirea 145

Întîia zi de Anul nou a cîntăreţei de muzică uşoară . . 163

...Era neapărată nevoie de rîndurile acestea, la sfîrșitul volumului de față? Cred că da — am să fiu foarte scurt în explicații, cititorule. Povestirile incluse în volum sunt scrise la diferite date, deci și la diferite vîrste. Pentru mine asta este foarte important, fiindcă, odată cu trecerea anilor, anumite perspective se lărgesc, altele se îngustează, așa cum ai privi printr-un telemetru, apoi printr-un binoclu întors, sau în ordine inversă, nu are importanță. Între vîrsta cînd am început să țiu un creion fermecat în mînă și ultimul meu volum apărut, s-a scurs o viață. Mi s-a publicat puțin, nici faptul acesta nu mai are importanță. Asta s-o înțelegi, și să crezi că în toată literatura mea, veche sau nouă, m-am întîlnit mereu cu mine însumi, cel de optsprezece, douăzeci și opt, patruzeci, cincizeci, m-am întîlnit mereu fără crispări, fără regrete. Cu ușoara melancolie de a vedea toate acestea tipărite în momente în care, conform unor implacabile legi biologice, tinerețea mea a devenit ireversibilă, un abur — dulce și tușant — dar abur. Nu mă refer la zăpezile de odinioară, ci la ochiul tînărului care a privit odinioară aceste zăpezi. Deoarece ochii, vrînd-nevrînd, rămîn ochi de odinioară, mai ales în literatură.

Sinaia-Cumpătul
Decembrie 1976

De același autor :

INTERLUDIUL ÎNGERILOR, povestiri
(Ed. tineretului, 1968)

CAD FRUNZELE ÎN PUSTĂ
Pseudo-note de front
(Ed. Eminescu, 1973)

FLUTURII ALBI MOR LA SFÎRȘITUL VERII
(colecția „Romanul de dragoste",
Ed. Eminescu, 1974)

Lector: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCU

Bun de tipar 07.IX.1978. Apărut 1978. Comanda nr. 1437.
Tiraj: 12 300. ex. broşate. Coli de tipar 11,5

Tiparul executat sub comanda
nr. 2233 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti,
Republica Socialistă România

Lei 5,25·